

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΕΝΙΑΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΑΣΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΕΤΟΣ: 2016-2017

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
της Αλεξάνδρας Π. Τσατσούλη
Α.Μ.: 7340010316012

Η ΠΩΛΗΣΗ ΤΩΝ ΜΗ ΕΞΥΠΗΡΕΤΟΥΜΕΝΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ

Επιβλέποντες καθηγητές:

Αναπληρωτής Καθηγητής κ. Γεώργιος Λέκκας
Αναπληρωτής Καθηγητής κ. Αντώνιος Καραμπατζός
Επίκουρος καθηγητής κ. Γεώργιος Λαδογιάννης

Αθήνα, Νοέμβριος 2017

Copyright © [Αλεξάνδρα Τσατσούλη, 2017]

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα.

Οι απόψεις και θέσεις που περιέχονται σε αυτήν την εργασία εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Θα ήθελα να εκφράσω θερμές ευχαριστίες στον καθηγητή μου κ. Λέκκα, που με τις συμβουλές του με καθοδήγησε κατά την εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας. Επίσης, ευχαριστώ πολύ την οικογένειά μου που με στηρίζει σε κάθε βήμα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6
---------------	---

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Γενικά για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια

A.1. Έννοια των μη εξυπηρετούμενων δανείων.....	8
A.2. Η διαδρομή προς τη ρύθμιση του ζητήματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων- Ο ν. 4354/2015 και οι τροποποιήσεις του	12
A.3. Οι βασικές ρυθμίσεις του ν. 4354/2015.....	18
A.3.1. Υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής.....	19
A.3.2. Αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής.....	29

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Πώληση και μεταβίβαση απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις

B.1. Η πώληση ως μοναδική νόμιμη αιτία της εκχώρησης.....	30
B.2. Αντικείμενο της πώλησης: μεμονωμένη απαίτηση ή ομάδα απαιτήσεων.....	33
B.3. Τύπος και διατυπώσεις δημοσιότητας.....	37
B.4. Ειδικές προϋποθέσεις εγκυρότητας της σύμβασης πώλησης.....	39
B.5. Απόκλιση από την εφαρμογή της ΑΚ466.....	40
B.6. Απόκλιση από την εφαρμογή της ΑΚ479.....	46
B.7. Συμμεταβίβαση συνδεόμενων με τις μεταβιβαζόμενες απαιτήσεις δικαιωμάτων.....	47
B.8. Ευθύνη του πιστωτικού ιδρύματος έναντι της Εταιρείας Απόκτησης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις.....	50

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Ο ν. 4354/2015 υπό το πρίσμα του θεσμού της τιτλοποίησης απαιτήσεων

Γ.1. Η έννοια της τιτλοποίησης απαιτήσεων.....	57
Γ.2. Ο μηχανισμός λειτουργίας του θεσμού της τιτλοποίησης απαιτήσεων.....	57
Γ.3. Οι συμβατικές σχέσεις στο πλαίσιο της τιτλοποίησης απαιτήσεων.....	58
Γ.4. Συγκριτική επισκόπηση των θεμελιωδών ρυθμίσεων των δύο νομοθετημάτων.....	59

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Η προστασία του οφειλέτη στο πλαίσιο του ν. 4354/2015

Δ.1. Κατά τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα	62
Δ.2. Κατά τον Κώδικα Δεοντολογίας Τραπεζών.....	65
Δ.2.1. Ρυθμιστικό πλαίσιο του Κώδικα Δεοντολογίας Τραπεζών.....	65
Δ.2.2. Νομική φύση και έκταση της παρεχόμενης με τον Κώδικα προστασίας.....	66
Δ.2.3. Περιεχόμενο.....	77
Δ.2.4. Η εφαρμογή του Κώδικα Δεοντολογίας από τις Εταιρείες Απόκτησης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις.....	83
Δ.3. Κατά το ν. 2251/1994 για την προστασία του καταναλωτή.....	88
Δ.4. Κατά την ΚΥΑ Ζ1-699/2010 για την καταναλωτική πίστη.....	89
Δ.5. Κατά τις διατάξεις για την προστασία προσωπικών δεδομένων.....	92
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.....	100
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	102
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ.....	121

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΚ	Αστικός Κώδικας
βλ.	βλέπε
ΔΕΕ	Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών (περιοδικό)
ΔΕΚ	Διαδικασία Επίλυσης Καθυστερήσεων
Ε.Α.Α.Δ.Π.	Εταιρεία Απόκτησης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις
Ε.Δ.Α.Δ.Π.	Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις
Ε.Δ.Α.Μ.Ε.Δ.	Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια
ΕΕμπΔ	Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου (περιοδικό)
ΕφΑΔ	Εφαρμογές Αστικού Δικαίου και Πολιτικής Δικονομίας (περιοδικό)
Ε.Μ.Α.Μ.Ε.Δ.	Εταιρεία Μεταβίβασης Απαιτήσεων από Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια
επ.	επόμενα
ΚΥΑ	Κοινή Υπουργική Απόφαση
ΚΠολΔ	Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας
ν.	νόμος
ν.δ.	νομοθετικό διάταγμα
NPL	Non-Performing Loans
PSI	Private Sector Involvement
σελ.	σελίδα
ΤΧΣ	Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως
ΧρηΔικ	Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο (περιοδικό)
ΧρΙΔ	Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου (περιοδικό)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

«Πώληση των μη εξυπηρετούμενων δανείων» είναι ο τίτλος που επελέγη ν' αποτελέσει το «μανδύα» των πληροφοριών και των σκέψεων που θα εκθέσουμε στις σελίδες της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Όπως, λοιπόν, καθίσταται σαφές, τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια είναι ένας από τους κεντρικούς πυλώνες γύρω από τον οποίο θα κινηθεί η προβληματική της παρούσας, γιατί συνιστούν ακριβώς ένα από τα νομικά προβλήματα που αναδύθηκαν μέσα από την οικονομική κρίση που μαστίζει τα τελευταία χρόνια την Ελλάδα, κι επομένως είναι όχι μόνο σε επίπεδο κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό, αλλά πρωτίστως σε επίπεδο νομικό ένα πρόβλημα ιδιαίτερος σύγχρονο. Και φυσικά έργο του κάθε νομικού είναι όχι απλώς οι θεωρητικές αναζητήσεις, οι οποίες δίχως άλλο διαδραματίζουν σπουδαίο ρόλο στην προώθηση της νομικής επιστήμης, αλλά ιδίως η αντιμετώπιση και η εύρεση μεθοδολογικά ορθών λύσεων στα προβλήματα που γεννώνται στην πράξη. Και όπως ήδη αφήσαμε να διαφανεί, τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια αποτελούν ένα τέτοιου είδους πρόβλημα. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο, θα επιχειρήσουμε στη συνέχεια, και πιο συγκεκριμένα στο πρώτο κεφάλαιο αυτής της μελέτης, να εξετάσουμε την έννοια των μη εξυπηρετούμενων δανείων, το γιατί και το πώς ο έλληνας νομοθέτης προέβη στη διαμόρφωση του ρυθμιστικού τους πλαισίου και σε τί συνίστανται οι βασικές του προβλέψεις. Σε όλα αυτά, βέβαια, «σύντροφό» μας θα αποτελέσει, ως εμφανίζεται στο δεύτερο κεφάλαιο- δεν θα μπορούσε να γίνει διαφορετικά άλλωστε- ο Αστικός μας Κώδικας και οι δικές του ρυθμίσεις, οι οποίες διακρίνονται για το συμπαγή και διαχρονικό τους χαρακτήρα. Αυτήν τη σύζευξη επιδιώκει, εξάλλου, να δηλώσει και ο τίτλος, το πώς, με άλλα λόγια, γνωστοί θεσμοί του αστικού δικαίου, όπως η πώληση ή η εκχώρηση, αξιοποιούνται από το νομοθέτη για την επίλυση ενός σύγχρονου προβλήματος, όπως τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, ποιά είναι η μεταξύ τους αλληλεπίδραση και εν τέλει ποιά είναι το αποτέλεσμα αυτής της αλληλεπίδρασης. Στο τρίτο κεφάλαιο, θα αναφερθούμε και σε άλλους θεσμούς που παρουσιάζουν ομοιότητες με τον υπό εξέταση, ιδίως δε στην τιτλοποίηση απαιτήσεων, ενώ στο τέταρτο κεφάλαιο της εργασίας, θα μελετήσουμε τον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνεται το νομοθετικό καθεστώς των μη εξυπηρετούμενων δανείων όσον αφορά στο κρίσιμο θέμα της προστασίας του οφειλέτη των πιστωτικών ιδρυμάτων. Διότι ναι μεν δεν μπορεί παρά να είναι ευκατάρτη η καταπολέμηση ενός προβλήματος, πολλώ δε μάλλον ενός τόσο

πολυδιάστατου όσο αυτό που θα αναλύσουμε κατωτέρω, εντούτοις, δεν πρέπει σε καμία περίπτωση στο βωμό αυτό, οι νομοθετικές ρυθμίσεις να χάνουν τον ανθρωποκεντρικό τους χαρακτήρα. Ενδιαφέρον, συνεπώς, παρουσιάζει η εμβάθυνση πέρα από το περιεχόμενο των διατάξεων του νομοθετικού πλαισίου των μη εξυπηρετούμενων δανείων και στον τρόπο με τον οποίο ο νομοθέτης επιλέγει να σταθμίσει τα αλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα, αλλά και τη μορφή που λαμβάνει η στάθμιση αυτή στις διατάξεις του νόμου. Μετά από το σύντομο και σε αδρές γραμμές προϊδεασμό για το αντικείμενο που θα μας απασχολήσει, μπορούμε να εκκινήσουμε πλέον τη διαδρομή μας προς τον «πυρήνα» του προβλήματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Γενικά για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια

A.1. Έννοια των μη εξυπηρετούμενων δανείων

Όταν το θέμα που μας απασχολεί είναι η «Πώληση των μη εξυπηρετούμενων δανείων», το λογικώς προηγούμενο βήμα συνίσταται στην οριοθέτηση της έννοιας των μη εξυπηρετούμενων δανείων, ή άλλως των γνωστών στους κόλπους του αμερικανικού δικαίου ως Non-Performing Loans (NPL), μίας έννοιας ευκρινώς κεντρικής στο πλαίσιο που κινούμαστε. Το εύλογο ερώτημα που εγείρεται στο νομικό νου με τη μορφή: «Τί είναι τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια;» κάνει την εμφάνισή του ήδη από τον τίτλο του νομοθετήματος με το οποίο επιδιώχθηκε μία πρώτη ρύθμιση του σχετικού ζητήματος, και πιο συγκεκριμένα του ν. 4354/2015. Να επισημάνουμε στο σημείο αυτό ότι, όπως θα δούμε στη συνέχεια, ο εν λόγω νόμος τροποποιήθηκε διαδοχικά¹, με αποτέλεσμα το αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής του τελικώς να διευρυνθεί. *Διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, μισθολογικές ρυθμίσεις και άλλες επείγουσες διατάξεις εφαρμογής της συμφωνίας δημοσιονομικών στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων* αποτελούν, λοιπόν, το αντικείμενο ρύθμισης του ν. 4354/2015. Φυσικά, η απλή αυτή αναφορά στο περιεχόμενο του εν λόγω νόμου, δεν φωτίζει τη σημασία του όρου «μη εξυπηρετούμενα δάνεια», με αποτέλεσμα η αναζήτησή μας να συνεχίζεται στις κατ' ιδίαν διατάξεις του. Κατά την αρχική διατύπωση του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 1 του Άρθρου 2 του ν. 4354/2015: «*Στις εταιρείες του άρθρου 1 του παρόντος νόμου δύναται να ανατίθεται η διαχείριση απαιτήσεων από συμβάσεις δανείων ή/και πιστώσεων, οι οποίες δεν εξυπηρετούνται για διάστημα μεγαλύτερο των ενενήντα (90) ημερών.*», ενώ κατά την πρόβλεψη της πρώτης παραγράφου του Άρθρου 3 του ίδιου νόμου: «*Τα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν λάβει άδεια λειτουργίας από την Τράπεζα της Ελλάδος, τα εγκατεστημένα στην Ελλάδα υποκαταστήματα πιστωτικών ιδρυμάτων που εδρεύουν εκτός Ελλάδος και οι εταιρείες ειδικού σκοπού του άρθρου 10 του ν. 3156/2003 (Α' 157) και οι Εταιρείες Μεταβίβασης Απαιτήσεων του παρόντος νόμου, δύνανται να πωλούν και*

¹ Οι τροποποιήσεις του ν. 4354/2015 επήλθαν με τους νόμους 4389/2016, 4393/2016 και 4472/2017. Αποτέλεσμα των τροποποιήσεων αυτών υπήρξε η δυνατότητα ανάθεσης της διαχείρισης ή πώλησης απαιτήσεων στις εταιρείες του νόμου όχι μόνο από μη εξυπηρετούμενα δάνεια, όπως κατά το προγενέστερο καθεστώς, αλλά από δάνεια και πιστώσεις γενικότερα.

μεταβιβάζουν σε πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα και Εταιρείες Μεταβίβασης Απαιτήσεων του παρόντος νόμου, απαιτήσεις τους από συμβάσεις χορήγησης κάθε μορφής δανείων και πιστώσεων, τα οποία έχουν καθυστέρηση μεγαλύτερη των ενενήντα (90) ημερών.». Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η υπερβαίνουσα τις ενενήντα ημέρες καθυστέρηση εκπλήρωσης των απαιτήσεων που πηγάζουν από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων φαίνεται να αποτελεί ένα από τα πρώτα κριτήρια που υιοθετεί ο εθνικός μας νομοθέτης για το χαρακτηρισμό ενός δανείου ως μη εξυπηρετούμενου. Ωστόσο, ελλείπει κάποιου συγκεκριμένου ορισμού της έννοιας των μη εξυπηρετούμενων δανείων, δεν μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα ότι αυτή εξαντλείται στο παραπάνω κριτήριο.

Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο, καθίσταται αναγκαία η αναζήτηση των στοιχείων εκείνων που συνθέτουν την έννοια του μη εξυπηρετούμενου δανείου σε άλλες νομοθετικές διατάξεις πέραν του υπό εξέταση νόμου, ιδίως δε σε διατάξεις της εποπτικής νομοθεσίας². Χαρακτηριστικό, πάντως, είναι το γεγονός ότι οι ορισμοί που απαντώνται στις περισσότερες από αυτές τις διατάξεις δεν ταυτίζονται απόλυτα, διότι έρχονται κάθε φορά να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες της εκάστοτε ρύθμισης. Αποτελούν, εντούτοις, οδοδείκτη στη διαμόρφωση ενός ενιαίου ορισμού προσαρμοσμένου στις ιδιαιτερότητες και τη στοχοθεσία του ν. 4354/2015. Αναφέρουμε ενδεικτικά το Άρθρο 178 του υπ' αριθμόν 575/2013 Κανονισμού (ΕΕ) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας για πιστωτικά ιδρύματα και επιχειρήσεις επενδύσεων και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 648/2012, στο οποίο προβλέπεται μεταξύ άλλων ότι:

« Ένας πιστούχος θεωρείται ότι είναι σε «αθέτηση» εάν έχει επέλθει ένα ή και τα δύο από τα ακόλουθα γεγονότα:

α) το ίδρυμα εκτιμά ότι ο πιστούχος δεν είναι πιθανό να εκπληρώσει πλήρως την πιστωτική του υποχρέωση έναντι του ιδρύματος, της μητρικής του επιχείρησης ή μιας από τις θυγατρικές του, εκτός εάν το ίδρυμα προσφύγει σε μέτρα όπως η ρευστοποίηση της εξασφάλισης,

---

² Ζαφείριος Ν. Τσολακίδης, Μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια, ΧρΙΔ ΙΣΤ/2016, σελ. 648

β) ο πιστούχος είναι σε καθυστέρηση πληρωμών άνω των 90 ημερών σε οποιαδήποτε σημαντική πιστωτική υποχρέωση έναντι του ιδρύματος, της μητρικής του επιχείρησης ή των θυγατρικών του. Οι αρμόδιες αρχές δύναται να αντικαταστήσουν τις 90 ημέρες με 180 ημέρες για τα ανοίγματα που είναι εξασφαλισμένα με ακίνητα κατοικίας ή εμπορικά ακίνητα ΜΜΕ στην κατηγορία ανοιγμάτων λιανικής τραπεζικής, καθώς και για τα ανοίγματα σε οντότητες του δημόσιου τομέα. Οι 180 ημέρες δεν ισχύουν για τους σκοπούς του άρθρου 127.».

Παρόμοια ρύθμιση περιέχεται και στην παράγραφο 145 του Παραρτήματος V του υπ' αριθμόν 680/2014 Εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) της Επιτροπής για τη θέσπιση εκτελεστικών τεχνικών προτύπων όσον αφορά την υποβολή εποπτικών αναφορών από τα ιδρύματα σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 575/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όπου και ορίζεται ότι:

«Για τους σκοπούς του υποδείγματος 18, μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα είναι εκείνα που πληρούν οποιοδήποτε από τα ακόλουθα κριτήρια:

α) σημαντικά ανοίγματα που έχουν άνω των 90 ημερών καθυστέρηση,

β) θεωρείται ότι ο οφειλέτης δεν είναι πιθανό να εκπληρώσει πλήρως τις πιστωτικές του υποχρεώσεις χωρίς τη ρευστοποίηση των εξασφαλίσεων, ανεξάρτητα από την ύπαρξη οποιουδήποτε καθυστερούμενου ποσού ή από τον αριθμό των ημερών καθυστέρησης».

Ένα πρώτο συμπέρασμα που μας επιτρέπει να συνάγουμε η προσεκτική ανάγνωση των ανωτέρω ορισμών αναφορικά με την έννοια του μη εξυπηρετούμενου δανείου συνίσταται στο ότι η τελευταία δεν ταυτίζεται με την περίπτωση της περιέλευσης ενός οφειλέτη σε κατάσταση υπερημερίας κατά τα Άρθρα 340επ. και 345 του Αστικού Κώδικα. Πιο συγκεκριμένα, για το χαρακτηρισμό ενός δανείου ως μη εξυπηρετούμενου δεν απαιτείται ούτε η συνδρομή των προϋποθέσεων της υπερημερίας στο πρόσωπο του οφειλέτη, ούτε η από πλευράς του καθ' οιονδήποτε άλλο τρόπο πλημμελής εκπλήρωση της παροχής, αλλά ούτε και η καταγγελία της συμβάσεως δανείου από το πιστωτικό ίδρυμα, κατά την ΑΚ 807, συνεπεία της αντισυμβατικής συμπεριφοράς του

δανειολήπτη³. Είναι αυτονόητο, βέβαια, ότι τόσο οι απαιτήσεις ο οφειλέτης των οποίων τελεί σε καθεστώς υπερημερίας όσο και τα ήδη καταγγελλθέντα δάνεια υπάγονται στην κατηγορία των μη εξυπηρετούμενων δανείων, χωρίς, όμως, κατά τα προεκτεθέντα, να εξαντλούν κάθε δυνατή περιπτωσιολογία.

Αντιθέτως, από τα παραπάνω προκύπτει ότι κρίσιμος για το νομοθέτη είναι ο πιστωτικός κίνδυνος που συνοδεύει την κάθε απαίτηση από δάνειο. Έτσι, εκτός από τις ανωτέρω προφανείς περιπτώσεις, στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια συγκαταλέγονται και απαιτήσεις που έχουν μεν καταστεί ληξιπρόθεσμες και δεν έχουν εξοφληθεί μετά την πάροδο ενενήντα ημερών, ακόμη και εάν ο οφειλέτης αυτών δεν έχει περιέλθει σε καθεστώς υπερημερίας. Αλλά και απαιτήσεις των οποίων ο οφειλέτης, μολονότι δεν είναι ακόμη υπερήμερος, έχει περιέλθει σε κατάσταση τέτοια, που επιτρέπει, κατ' αντικειμενική κρίση την πρόγνωση ότι δεν θα καταστεί δυνατόν να εξοφλήσει την απαίτησή του χωρίς ρευστοποίηση της τυχόν εξασφάλισης που έχει παραχωρήσει στο τραπεζικό ίδρυμα⁴.

Συνοψίζοντας, η κρίση περί του εάν μία απαίτηση από δάνειο έχει καταστεί μη εξυπηρετούμενη μπορεί να εκτείνεται σε δύο διακριτά χρονικά στάδια. Πρώτα απ' όλα, κατά το χρόνο που η λειτουργία της σύμβασης πίστωσης βρίσκεται εν εξελίξει, ενώ η απορρέουσα από αυτήν απαίτηση δεν έχει ακόμη καταστεί ληξιπρόθεσμη και απαιτητή. Στο σημείο αυτό, είναι πιθανόν να μεσολαβήσει ουσιώδης χειροτέρευση της οικονομικής-προσωπικής κατάστασης του οφειλέτη και της ικανότητάς του να ανταποκριθεί στις συμβατικώς ανειλημμένες υποχρεώσεις του, η οποία προσδοκάται ότι θα εξακολουθήσει να υφίσταται και κατά τη λήξη της πίστωσης, απειλώντας κατ' αυτόν τον τρόπο τα συμφέροντα του δανειστή⁵. Δεύτερον, κατά το χρόνο που η απαίτηση του δανειστή έχει πλέον καταστεί ληξιπρόθεσμη και απαιτητή και παρά ταύτα δεν

---

³ Τέτοια αντισυμβατική συμπεριφορά συνιστά κατά κύριο λόγο η καθυστέρηση αποπληρωμής των συμφωνηθεισών δόσεων.

⁴ Ζαφείριος Ν. Τσολακίδης, *Μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια*, ΧρΙΔ ΙΣΤ/2016, σελ. 649

⁵ Απόστολος Δ. Τασίκας, *Μεταβίβαση απαιτήσεων από πώληση δανείων μετά τον ν. 4354/2015*, Αναμνηστικός Τόμος Λεωνίδα Γεωργακόπουλου ΙΙ, Κέντρο Πολιτισμού, Έρευνας και Τεκμηρίωσης, http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/Georgakopoulos_vol_II.pdf, σελ. 965

εξυπηρετείται⁶, οπότε και είναι πλέον βεβαία η μη εκπλήρωση ή πάντως η μη προσήκουσα εκπλήρωση της παροχής από τον οφειλέτη.

A.2. Η διαδρομή προς τη ρύθμιση του ζητήματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων- Ο ν. 4354/2015 και οι τροποποιήσεις του

Η προσπάθεια του να αναζητήσουμε τα γενεσιουργά αίτια του προβλήματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων δεν αποκλείεται να ανάγεται από χρονικής απόψεως σε περιόδους πολύ μακρινές από αυτή που τώρα διανύουμε. Άλλωστε, μία τέτοιου είδους προσπάθεια εκφεύγει από τα στενά όρια της παρούσας προσέγγισης του προβλήματος. Ενδιαφέρον, ωστόσο, παρουσιάζει η αναφορά στο γεγονός εκείνο που αποτέλεσε το έναυσμα για τη νομοθετική ρύθμιση του ζητήματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων που δεν είναι άλλο από τη σοβούσα οικονομική κρίση με την οποία ήρθε αντιμέτωπη η χώρα μας και η οποία είχε και εξακολουθεί να έχει καταστροφικές συνέπειες σε όλα τα επίπεδα. Η οικονομική κρίση είναι αυτή που οδήγησε μεταξύ άλλων πολύ μεγάλο αριθμό δανειοληπτών σε αδυναμία αποπληρωμής των δανειακών τους υποχρεώσεων, ενώ με τη σειρά της η τελευταία είχε ως αποτέλεσμα την επιβάρυνση των τραπεζικών ισολογισμών και την επιδείνωση της κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων. Εξαιτίας όλων των παραπάνω αναδείχθηκε έντονα η ανάγκη εξυπηρέτησης αντιτιθέμενων μεταξύ τους συμφερόντων, τα οποία φάνηκε να ισοπεδώνονται από τη δύσκολη για την Ελλάδα οικονομική συγκυρία. Από τη μία πλευρά, καθίστατο αναγκαία η διασφάλιση των συμφερόντων και της ομαλής λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων, κρίσιμης οπωσδήποτε και για την προστασία των συμφερόντων των επί μέρους καταθετών, αλλά κατά πολλούς στενά συνδεδεμένης και με την προστασία του λεγόμενου εν ευρεία εννοία δημοσίου συμφέροντος. Από την άλλη πλευρά, δεν μπορούσε να τεθεί στο περιθώριο και το συμφέρον εκείνων των δανειοληπτών που συνεπεία της ανατροπής των οικονομικών δεδομένων δεν μπορούσαν πλέον να ανταποκριθούν στις συμβατικές τους υποχρεώσεις και να καταβάλουν εμπρόθεσμα και προσηκόντως τις δόσεις των δανείων τους⁷.

---

⁶ Ζαφείριος Ν. Τσολακίδης, Μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια, ΧρΙΔ ΙΣΤ/2016, σελ. 649

⁷ Σπυρίδων Δ. Ψυχομάνης, Η προβληματική των «κόκκινων δανείων», ΔΕΕ 11/2016 (ΕΤΟΣ 22°), σελ. 1326 επ.

Ήδη από το έτος 2008, στο πλαίσιο αναζήτησης αποτελεσματικών λύσεων για την αντιμετώπιση του προβλήματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων, απαγορεύθηκε, δυνάμει του Άρθρου 5 του ν. 3714/2008 που αντικατέστησε την παράγραφο 11 του Άρθρου 14 του ν. 2251/1994, υπό προϋποθέσεις, η εκ μέρους πιστωτικών ιδρυμάτων ή εταιρειών παροχής πιστώσεων ή εκδοχέων τους επιβολή κατασχέσεως για ικανοποίηση απαιτήσεών τους από καταναλωτικά δάνεια και πιστωτικές κάρτες επί ακινήτου του οφειλέτη, το οποίο συνιστά αποδεδειγμένα τη μοναδική του κατοικία⁸. Ειδικότερα, η υπό κρίση διάταξη ορίζει ότι:

«Δεν επιτρέπεται επιβολή κατάσχεσης για ικανοποίηση απαιτήσεων πιστωτικών ιδρυμάτων και εταιριών παροχής πιστώσεων, καθώς και των εκδοχέων των απαιτήσεων αυτών από καταναλωτικά δάνεια και πιστωτικές κάρτες, επί ακινήτου του οφειλέτη, το οποίο αποδεδειγμένα αποτελεί τη μοναδική κατοικία του, εφόσον ασκηθεί από τον ίδιο, εντός προθεσμίας δεκαπέντε (15) ημερών αφέτου γίνει η πρώτη μετά την επιταγή πράξη εκτέλεσης, ανακοπή κατά του σχετικού τίτλου εκτέλεσης, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 933 επ. ΚΠολΔ και συντρέχουν, σωρευτικώς, οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- α) η απαίτηση της τράπεζας, στο σύνολό της, όπως βεβαιώνεται στο σχετικό τίτλο εκτέλεσης, δεν υπερβαίνει το ποσό των είκοσι χιλιάδων (20.000) ευρώ,*
- β) δεν έχει εγγραφεί, με τη βούληση του οφειλέτη, επί του ακινήτου αυτού προσημείωση ή υποθήκη υπέρ της δικαιούχου Τράπεζας,*
- γ) ο οφειλέτης βρίσκεται σε αποδεδειγμένη αδυναμία να εκπληρώσει τη συμβατική του υποχρέωση. Εάν δεν έχει ασκηθεί ανακοπή του πρώτου εδαφίου ή αυτή απορριφθεί τελεσιδικώς, δεν εμποδίζεται η επιβολή κατάσχεσης.»*

Εν συνεχεία, σχετική με τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια πρόβλεψη περιελήφθη στο «Πρώτο Μνημόνιο» του 2010⁹, όπου και αφενός μεν υπογραμμίζεται η έκταση του προβλήματος:

⁸ Σπυρίδων Δ. Ψυχομάνης, Η προβληματική των «κόκκινων δανείων», ΔΕΕ 11/2016 (ΕΤΟΣ 22^ο), σελ. 1326 επ.

⁹ Σπυρίδων Δ. Ψυχομάνης, Η προβληματική των «κόκκινων δανείων», ΔΕΕ 11/2016 (ΕΤΟΣ 22^ο), σελ. 1326 επ.

«Το χρηματοπιστωτικό σύστημα έχει επηρεαστεί αρνητικά. Η επιδεινούμενη δημοσιονομική κατάσταση συνοδεύτηκε από υποβαθμίσεις των κυβερνητικών ομολόγων από τους οίκους αξιολόγησης και οι επενδυτές άρχισαν να υπαναχωρούν από τα ελληνικά ομόλογα, πιέζοντας έτσι τις αποδόσεις τους. Επιπλέον, τα βαθιά μακροοικονομικά και διαρθρωτικά προβλήματα σε συνδυασμό με την αναπόφευκτα μεσοπρόθεσμα έντονη δημοσιονομική προσαρμογή είναι πιθανό να επιβαρύνουν την οικονομική δραστηριότητα για κάποιο διάστημα. Ο συνδυασμός αυτών των παραγόντων επηρεάζει αρνητικά το τραπεζικό σύστημα. Τα επισφαλή δάνεια αυξάνονται ενώ το κόστος δανεισμού στη διατραπεζική αγορά έχει αυξηθεί πιέζοντας την κερδοφορία των τραπεζών.»

αφετέρου δε υποδεικνύεται από τους ευρωπαϊκούς θεσμούς, ήτοι την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η στάση που πρέπει να τηρηθεί από το Ελληνικό Δημόσιο όσον αφορά στο περί ου ο λόγος ζήτημα. Πιο συγκεκριμένα, ορίζεται ότι:

«Οι πολιτικές στον χρηματοπιστωτικό τομέα πρέπει να διατηρήσουν τη σταθερότητα. Ενώ στη παρούσα φάση, τα κεφαλαιακά αποθέματα στο τραπεζικό σύστημα είναι επαρκή, η εποπτεία των τραπεζών θα πρέπει να παρακολουθεί στενά τη ρευστότητα και τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια ανά τράπεζα. Η Τράπεζα της Ελλάδος και η κυβέρνηση θα ενισχύσουν και θα ξεκαθαρίσουν περαιτέρω τα κύρια στοιχεία του ελληνικού εποπτικού πλαισίου και του πλαισίου διαχείρισης χρηματοπιστωτικών κρίσεων ώστε να βοηθήσουν το τραπεζικό σύστημα στη διάρκεια αυτής της περιόδου χαμηλής ανάπτυξης.»

Συμμορφούμενος προς τις δεσμεύσεις που ανέλαβε το ελληνικό κράτος επί τη βάση του «Πρώτου Μνημονίου», ο έλληνας νομοθέτης εξέδωσε ακολούθως το ν. 3869/2010, γνωστό ως «νόμο Κατσέλη», ο οποίος και παρέχει στα φυσικά πρόσωπα που δεν έχουν την πτωχευτική ικανότητα, δεν είναι δηλαδή έμποροι, και έχουν περιέλθει, χωρίς δόλο, σε μόνιμη αδυναμία πληρωμής ληξιπρόθεσμων χρηματικών οφειλών τους τη δυνατότητα να τις ρυθμίσουν υποβάλλοντας σχετική αίτηση προς το αρμόδιο δικαστήριο¹⁰.

---

¹⁰ Σπυρίδων Δ. Ψυχομάνης, Η προβληματική των «κόκκινων δανείων», ΔΕΕ 11/2016 (ΕΤΟΣ 22^ο), σελ. 1326 επ.

Αλλά και η προστασία των φυσικών και νομικών προσώπων με πτωχευτική ικανότητα αποτέλεσε αντικείμενο μέριμνας του νομοθέτη, ο οποίος θέσπισε προς τούτο το ν. 4013/2011, με τον οποίο και εισήχθησαν στο ελληνικό πτωχευτικό δίκαιο οι θεσμοί της εξυγίανσης και της ειδικής εκκαθάρισης των άρθρων 99επ. και 106ια'¹¹. Με τη νομοθετική αυτή ρύθμιση επιδιώκεται η αποφυγή κήρυξης της πτώχευσης και η διάσωση των επιχειρήσεων των στις διατάξεις της οριζόμενων προσώπων.

Παρ' όλα αυτά, όπως αποδείχθηκε, κανένα από τα ληφθέντα με το «Πρώτο Μνημόνιο» μέτρα δεν υπήρξε αρκετό για την ενίσχυση του ελληνικού χρηματοπιστωτικού τομέα, με αποτέλεσμα την υπογραφή το Μάρτιο του 2012 του «Δεύτερου Μνημονίου», το οποίο αναφερόταν μεταξύ άλλων στην ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών και το PSI, χωρίς, όμως, να εκτείνεται στο πρόβλημα των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Ακολούθησε το 2013 η ψήφιση του ν. 4224/2013, με τον οποίο προβλέφθηκε η έκδοση πράξεως του Υπουργικού Συμβουλίου περί ιδρύσεως «Κυβερνητικού Συμβουλίου Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους», με αρμοδιότητα τη διαμόρφωση πολιτικών για τη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων ιδιωτικών δανείων και με εξουσιοδότηση να προσδιορίζει εκάστοτε τις έννοιες του «συνεργάσιμου δανειολήπτη» και των «εύλογων δαπανών διαβίωσης» που θα αποτελούν τη βάση εφαρμογής κανόνων δεοντολογίας και θα αξιοποιούνται σε περιπτώσεις εξωδικαστικών συμβιβασμών ή δικαστικών ρυθμίσεων, ενώ με τον ίδιο νόμο εξουσιοδοτήθηκε η Τράπεζα της Ελλάδος να εκδώσει «Κώδικα Δεοντολογίας Τραπεζών», σχετικά με τις διαδικασίες και τους όρους, με τους οποίους οι τράπεζες θα μπορούσαν να ρυθμίζουν τις προς αυτές οφειλές των δανειοληπτών¹². Πράγματι, με την υπ' αριθμόν 116/25.08.2014 Απόφαση της Επιτροπής Πιστωτικών και Ασφαλιστικών Θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδος, εκδόθηκε ο πρώτος Κώδικας Δεοντολογίας Τραπεζών, ο οποίος θεσπίζει διαδικασίες ρύθμισης του χρέους των οφειλετών και συνεργασίας τους με τα πιστωτικά ιδρύματα.

---

¹¹ Σπυρίδων Δ. Ψυχομάνης, Η προβληματική των «κόκκινων δανείων», ΔΕΕ 11/2016 (ΕΤΟΣ 22^ο), σελ. 1326 επ.

¹² Σπυρίδων Δ. Ψυχομάνης, Η προβληματική των «κόκκινων δανείων», ΔΕΕ 11/2016 (ΕΤΟΣ 22^ο), σελ. 1326 επ.

Τέλος, με το ν. 4336/2015 κυρώθηκε το «Τρίτο Μνημόνιο»¹³, το οποίο υποχρέωνε πλέον την Ελλάδα να «λάβει άμεσα μέτρα για την αντιμετώπιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων». Αναλυτικότερα, όπως προκύπτει από την ανάγνωση των διατάξεων του σχετικού νόμου, η ανωτέρω υποχρέωση συνίστατο στη δέσμευση των ελληνικών αρχών να «καταρτίσουν αξιόπιστη στρατηγική για την αντιμετώπιση του προβλήματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων» και να ενισχύσουν «το θεσμικό πλαίσιο για τη διευκόλυνση της τακτοποίησης των μη εξυπηρετούμενων δανείων», με τη συνδρομή, φυσικά, της Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία επιφορτίστηκε με την ευθύνη να «υποβάλει έκθεση για την κατηγοριοποίηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων στους ισολογισμούς των τραπεζών, καθώς και αξιολόγηση της ικανότητας των τραπεζών να αντιμετωπίζουν κάθε κατηγορία μη εξυπηρετούμενων δανείων» και να συνεργαστεί με το ελληνικό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) «για την ανάπτυξη μίας δυναμικής αγοράς μη εξυπηρετούμενων δανείων».

Όλα τα προαναφερθέντα συμβάλλουν στη διαπίστωση του μεγέθους του προβλήματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων στους κόλπους της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας, μεγέθους που επέβαλε την άμεση παρέμβαση του νομοθέτη για την εύρεση μίας κατάλληλης λύσης. Με αυτόν τον τρόπο, και σε εκτέλεση των υποχρεώσεων που ανέλαβε η Ελλάδα με την υπογραφή του «Τρίτου Μνημονίου», εμφανίστηκε στο νομικό κόσμο ο ν. 4354/2015, στην αιτιολογική έκθεση του οποίου αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι:

«Με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις καθίσταται δυνατή η δημιουργία δευτερογενούς αγοράς μη εξυπηρετούμενων δανείων. Η δημιουργία μιας τέτοιας αγοράς θα είναι ωφέλιμη τόσο για τα πιστωτικά ιδρύματα όσο και για τους οφειλέτες. Το πιστωτικό ίδρυμα θα μπορεί να ενισχύσει άμεσα τη ρευστότητά του εισπράττοντας άμεσα ένα τμήμα της αμοιβής του, το οποίο είναι αμφίβολο αν θα το εισέπρατε με αναγκαστική εκτέλεση και σε κάθε περίπτωση θα το εισέπρατε πολύ αργότερα. Από την άλλη πλευρά, ο δανειολήπτης θα μπορεί να λάβει από τον εκδοχέα πολύ ευνοϊκότερες προτάσεις ρύθμισης, απ' ότι θα μπορούσε να λάβει από το πιστωτικό ίδρυμα, διότι ο εκδοχέας θα έχει αγοράσει την απαίτηση σε τιμή μικρότερη της

¹³ Σπυρίδων Δ. Ψυχομάνης, Η προβληματική των «κόκκινων δανείων», ΔΕΕ 11/2016 (ΕΤΟΣ 22^ο), σελ. 1326 επ.

ονομαστικής της αξίας και επομένως μία πρόταση ρύθμισης, που θα ήταν ζημιογόνα για το πιστωτικό ίδρυμα και δεν θα μπορούσε να προταθεί από αυτό, θα είναι κερδοφόρα για τον εκδοχέα. Παράλληλα, θεσπίζεται καθεστώς αυστηρής εποπτείας των εταιριών διαχείρισης και μεταβίβασης των απαιτήσεων και υποχρέωσή τους να τηρούν τον Κώδικα Δεοντολογίας Τραπεζών, ώστε να διασφαλίζεται ότι σε κάθε περίπτωση δεν θα χειροτερεύσει η νομική ή πραγματική θέση του οφειλέτη μόνο και μόνο λόγω της μεταβίβασης της οφειλής του ή της ανάθεσής της προς διαχείριση».

Σκοπός του ν. 4354/2015 υπήρξε, όπως καθίσταται σαφές ήδη από την αιτιολογική του έκθεση, η δημιουργία μίας αγοράς μη εξυπηρετούμενων δανείων διά της γενικευμένης μεταβίβασης εκ μέρους των πιστωτικών ιδρυμάτων ομάδων απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια και πιστώσεις σε φορείς που θα επιδιώξουν την είσπραξη ή την αναδιάρθρωση αυτών των απαιτήσεων¹⁴. Κατ' αυτόν τον τρόπο, επιχειρείται η απομόχλευση των ισολογισμών, η βελτίωση της κεφαλαιακής επάρκειας και ρευστότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων¹⁵ και τελικά, η εξυγίανσή τους από τα «προβληματικά» χαρτοφυλάκια.

Και φυσικά, από το περιεχόμενο της αιτιολογικής έκθεσης του ν. 4354/2015 φαίνεται να ξεδιπλώνονται μέχρι ενός σημείου οι σκέψεις του νομοθέτη και η τελολογία του ίδιου του νόμου αναφορικά με ρύθμιση του ζητήματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων, εντούτοις, παραμένουν αρκετά ερωτήματα, ιδίως ως προς το λόγο και την αναγκαιότητα δημιουργίας ενός νέου νομικού πλαισίου για τη μεταβίβαση απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις από τα πιστωτικά ιδρύματα σε τρίτους φορείς, πληρούντες τις προϋποθέσεις σύστασης και λειτουργίας του νόμου, δεδομένου ότι υφίστανται ούτως ή άλλως νομοθετικά καθεστάτα στα οποία θα μπορούσε αυτή να υπαχθεί. Αναφέρουμε ενδεικτικά το ν. 3156/2003 για την τιτλοποίηση απαιτήσεων, το ν. 1905/1990 για την πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων, το λεγόμενο factoring, ή το ν. 2844/2000 για την εξασφαλιστική εκχώρηση απαιτήσεων. Μάλιστα, η σύγκριση των ρυθμίσεων του ν.

¹⁴ Ζαφείριος Ν. Τσολακίδης, Μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια, ΧρΙΔ ΙΣΤ/2016, σελ. 641

¹⁵ Απόστολος Δ. Τασίκας, Μεταβίβαση απαιτήσεων από πώληση δανείων μετά τον ν. 4354/2015, Αναμνηστικός Τόμος Λεωνίδα Γεωργακόπουλου ΙΙ, Κέντρο Πολιτισμού, Έρευνας και Τεκμηρίωσης, http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/Georgakopoulos_vol_II.pdf, σελ. 960. Ζαφείριος Ν. Τσολακίδης, Μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια, ΧρΙΔ ΙΣΤ/2016, σελ. 641

3156/2003 και του ν. 4354/2015 θα αποτελέσει σε επόμενο κεφάλαιο ένα ζήτημα που θα μας απασχολήσει.

Ο παραπάνω προβληματισμός ενισχύεται αν λάβουμε υπόψη μας την πορεία εξέλιξης του νόμου, μετά από τις τροποποιήσεις που υπέστη διαδοχικά με τους νόμους 4389/2016, 4393/2016 και 4472/2017. Ειδικότερα, η εφαρμογή του έπαψε να αφορά αποκλειστικά και μόνο στην πώληση και μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια, και επεκτάθηκε σε απαιτήσεις απορρέουσες από δάνεια και πιστώσεις γενικά. Οι μέχρι πρότινος Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια (Ε.Δ.Α.Μ.Ε.Δ.) και Εταιρείες Μεταβίβασης Απαιτήσεων από Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια (Ε.Μ.Α.Μ.Ε.Δ.) έδωσαν τη θέση τους στις Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (Ε.Δ.Α.Δ.Π.) και Εταιρείες Απόκτησης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (Ε.Α.Α.Δ.Π.).

Σε κάθε περίπτωση, δεν πρέπει κατά την εξέταση του ρυθμιστικού πλαισίου του ν. 4354/2015 να παροράται ότι ο ως άνω νόμος ήρθε να αντιμετωπίσει ένα συγκεκριμένο πρόβλημα που κλυδωνίζει τα θεμέλια του ελληνικού πιστωτικού συστήματος, και δη την επιβάρυνση των ισολογισμών των τραπεζών με ζημίες από δάνεια των οποίων οι οφειλέτες βρίσκονται ή θα βρεθούν με πιθανότητα τείνουσα στη βεβαιότητα σε αδυναμία αποπληρωμής τους, κατ' επιταγήν, μάλιστα, των δεσμεύσεων που ανέλαβε η Ελλάδα με το Μνημόνιο. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο, για την ταχεία και αποτελεσματική δηλαδή αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού, οι ρυθμίσεις του ν. 4354/2015 προσλαμβάνουν μία δική τους, ιδιάζουσα υφή, πολλές φορές αποκλίνουσα από εκείνη των νομοθετημάτων για τα οποία κάναμε ήδη λόγο.

A.3. Οι βασικές ρυθμίσεις του ν. 4354/2015

Ακολουθώντας τη φρασεολογία του ν. 4354/2015 σε όλη την έκτασή του, παρατηρούμε ότι οι κεντρικές του ρυθμίσεις κινούνταν πριν από τις τροποποιήσεις του, και εξακολουθούν να κινούνται, γύρω από δύο επί μέρους πυλώνες, έκαστος των οποίων αντιπροσωπεύει μία από τις δυνατότητες που παρέχονται στα πιστωτικά ιδρύματα βάσει των διατάξεων του υπό εξέταση νόμου. Ο πρώτος από αυτούς σχετίζεται με τη δυνατότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων να αναθέτουν στους φορείς που περιοριστικά απαριθμούνται στο νόμο τη διαχείριση απαιτήσεων από συμβάσεις δανείων και

πιστώσεων που έχουν συνάψει με τους οφειλέτες. Η ανάθεση της διαχείρισης των απαιτήσεων αυτών διέπεται κατά κύριο λόγο από τις διατάξεις του Άρθρου 2 του σχετικού νόμου, στην πρώτη παράγραφο του οποίου ορίζεται ότι:

*«Στις εταιρίες της περίπτωσης α΄ της παρ. 1 του άρθρου 1 του παρόντος νόμου δύναται να ανατίθεται η διαχείριση απαιτήσεων από συμβάσεις δανείων ή/και πιστώσεων που έχουν χορηγηθεί ή χορηγούνται από πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα, πλην της περίπτωσης δ΄ της παρ. 5 του άρθρου 2 του ν. 4261/2014.»*¹⁶

Ταυτόχρονα, στο Άρθρο 3 του ν. 4354/2015 αναλύεται ο δεύτερος πυλώνας, που αφορά στη δυνατότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων να πωλούν και να μεταβιβάζουν σε άλλους φορείς τις απορρέουσες από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων απαιτήσεις τους («*Η σύμβαση πώλησης και μεταβίβασης απαιτήσεων από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων, που έχουν χορηγηθεί από πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα πλην περίπτωσης δ΄ της παρ. 5 του άρθρου 2 του ν. 4261/2014...*»)¹⁷.

Επομένως, διανοίγονται για το πιστωτικό εκείνο ίδρυμα που πάσχει από το πρόβλημα των μη εξυπηρετούμενων δανείων δύο διαφορετικές οδοί αντιμετώπισής του, καθεμία από τις οποίες επιδρά κατά τρόπο διαφορετικό στην «τύχη» της μεμονωμένης απαίτησης ή της ομάδας απαιτήσεων που επιλέγονται να υπαχθούν στο ρυθμιστικό πεδίο του ν. 4354/2015. Συνοψίζοντας, δηλαδή, αφενός μεν μπορεί να ανατεθεί απλώς η διαχείριση των απαιτήσεων από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων σε ειδικό φορέα, αφετέρου δε είναι δυνατό να μεσολαβήσει ακόμη και η μεταβίβασή τους σε κάποιο άλλο νομικό πρόσωπο.

A.3.1. Υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής

---

¹⁶ Η αρχική διατύπωση του νόμου είχε ως εξής: «*Στις εταιρίες του άρθρου 1 του παρόντος νόμου δύναται να ανατίθενται η διαχείριση απαιτήσεων από συμβάσεις δανείων ή/και πιστώσεων, οι οποίες δεν εξυπηρετούνται για διάστημα μεγαλύτερο των ενενήντα (90) ημερών. Απαιτήσεις από δάνεια ή/και πιστώσεις που εξυπηρετούνται δύναται να ανατίθενται προς διαχείριση μόνο μαζί με απαιτήσεις κατά των ίδιων οφειλετών οι οποίες υπάγονται στο προηγούμενο εδάφιο.*»

¹⁷ Πριν από τις τροποποιήσεις, το Άρθρο 3 είχε το ακόλουθο περιεχόμενο: «*Τα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν λάβει άδεια λειτουργίας από την Τράπεζα της Ελλάδος, τα εγκατεστημένα στην Ελλάδα υποκαταστήματα πιστωτικών ιδρυμάτων που εδρεύουν εκτός Ελλάδος και οι εταιρίες ειδικού σκοπού του άρθρου 10 του ν. 3156/2003 (Α΄ 157) και οι Εταιρίες Μεταβίβασης Απαιτήσεων του παρόντος νόμου, δύναται να πωλούν και μεταβιβάζουν σε πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα και Εταιρίες Μεταβίβασης Απαιτήσεων του παρόντος νόμου, απαιτήσεις τους από συμβάσεις χορήγησης κάθε μορφής δανείων και πιστώσεων, τα οποία έχουν καθυστέρηση μεγαλύτερη των ενενήντα (90) ημερών.*»

Τόσο η ανάθεση της διαχείρισης όσο και η πώληση και μεταβίβαση απαιτήσεων από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων προσλαμβάνουν εκ του νόμου ως δικαιοπραξίες τη μορφή συμβάσεως, προϋποθέτουν, με άλλα λόγια, για την έγκυρη σύναψή τους τη σύμπτωση τουλάχιστον δύο αντιτιθέμενων δηλώσεων βουλήσεως που αποβλέπουν στην επίτευξη ενός συγκεκριμένου εννόμου αποτελέσματος¹⁸. Όταν, λοιπόν, επιδιώκουμε να εντοπίσουμε τα εμπλεκόμενα στις διαδικασίες του ν. 4354/2015 μέρη και να απομονώσουμε τα χαρακτηριστικά καθενός από αυτά, κρίνεται απαραίτητο να στρέψουμε προηγουμένως το βλέμμα μας προς δύο διαφορετικές κατευθύνσεις, πρώτα προς τη κατεύθυνση εκείνου του συμβαλλομένου που επιθυμεί την ανάθεση της διαχείρισης ή την πώληση και μεταβίβαση των διεπόμενων από τις διατάξεις του παρόντος νόμου απαιτήσεων. Και στη συνέχεια, προς την κατεύθυνση εκείνου του προσώπου που συμφωνεί να αναλάβει τη διαχείριση ή να αποκτήσει τις εν λόγω απαιτήσεις στην περιουσιακή του σφαίρα.

α) Ο αναθέτων τη διαχείριση ή ο πωλών και μεταβιβάζων απαιτήσεις από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων

Το άρθρο 3 του ν. 4354/2015, όπως αυτό ίσχυε πριν από τις τροποποιήσεις που υπέστη ο νόμος, προέβλεπε ότι:

«Τα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν λάβει άδεια λειτουργίας από την Τράπεζα της Ελλάδος, τα εγκατεστημένα στην Ελλάδα υποκαταστήματα πιστωτικών ιδρυμάτων που εδρεύουν εκτός Ελλάδος και οι εταιρείες ειδικού σκοπού του άρθρου 10 του ν. 3156/2003 (Α' 157) και οι Εταιρείες Μεταβίβασης Απαιτήσεων του παρόντος νόμου, δύνανται να πωλούν και μεταβιβάζουν...».

Ωστόσο, ο ν. 4389/2016 τροποποιώντας το Άρθρο 1 του νόμου, φαίνεται να απονέμει την ιδιότητα του αναθέτοντος τη διαχείριση, αλλά και του πωλούντος και μεταβιβάζοντος τις απαιτήσεις από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων, υποκειμένου αποκλειστικά σε πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα εκτός των αναφερόμενων στην περίπτωση δ' της παραγράφου 5 του άρθρου 2 του ν. 4261/2014, αποκλείοντας κατ' επέκταση, σε αντίθεση με το προϊσχύον καθεστώς, από το πεδίο εφαρμογής του την εκποίηση

---

¹⁸ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2007, σελ. 311 επ.

απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις των οποίων δικαιούχοι είναι Εταιρείες Ειδικού Σκοπού του Άρθρου 10 του ν. 3156/2003 ή Εταιρείες Μεταβίβασης Απαιτήσεων που θα συστήνονταν κατά τις διατάξεις του ίδιου του ν. 4354/2015.

Η αποδοχή, όμως, της παραπάνω θέσης οδηγεί με τη σειρά της στο συμπέρασμα ότι η πώληση και η μεταβίβαση απαιτήσεων από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων από τις τελευταίες αυτές εταιρείες θα διέπονται αδιακρίτως, από τις διατάξεις του κοινού δικαίου της πώλησης και της εκχώρησης, με ό, τι συνεπάγεται αυτό, ιδίως όσον αφορά στα ζητήματα που άπτονται της προστασίας του οφειλέτη, όπου και απαντώνται οι σημαντικότερες αποκλίσεις του ειδικού αυτού νόμου σε σχέση με τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα. Χαρακτηριστικά παραδείγματα που μας επιτρέπουν να κατανοήσουμε τη δυσκολία του να γίνει δεκτό αυτό που εισήχθη ως τροποποίηση στο ν. 4354/2015 είναι ο συστατικός έγγραφος τύπος που επιβάλλει ο νομοθέτης για τη σύμβαση πώλησης σε αντίθεση με ό, τι ισχύει στον Αστικό Κώδικα περί του κατ' αρχήν ατύπου των δικαιοπραξιών (ΑΚ513επ. σε συνδυασμό με ΑΚ158 και ΑΚ159), οι διατυπώσεις δημοσιότητας που πρέπει να τηρηθούν με την καταχώριση αμφοτέρων των συμβάσεων πώλησης και εκχώρησης των απαιτήσεων σε ειδικό δημόσιο βιβλίο, ο σεβασμός προς τις προβλεπόμενες από τον Κώδικα Δεοντολογίας Τραπεζών αρχές και διαδικασίες.

Προς επίρρωση των παραπάνω σκέψεων, σκόπιμο είναι να επισημάνουμε ότι ειδικά οι απαιτήσεις που έχουν μεταβιβασθεί στις Εταιρείες Ειδικού Σκοπού (Special Purpose Vehicles)¹⁹ του Άρθρου 10 του ν. 3156/2003 προέρχονται κατά κανόνα από πιστωτικά ιδρύματα, ενώ συγχρόνως ο νόμος περί τιτλοποίησης απαιτήσεων λαμβάνει, κατά τρόπο παρόμοιο με το ν. 4354/2015, μέριμνα για τη μη χειροτέρευση της θέσης του οφειλέτη ένεκα της μεταβίβασης των σε βάρος του απαιτήσεων σε άλλον φορέα²⁰. Στις περιπτώσεις, λοιπόν, αυτές, όπου, δηλαδή, η Εταιρεία Ειδικού Σκοπού εκχωρεί περαιτέρω απαιτήσεις από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων που έχουν προηγουμένως εκχωρηθεί στην ίδια από κάποιο τραπεζικό ίδρυμα, δεν καταλείπεται αμφιβολία ως προς το ότι θα πρέπει κατά τελλολογική-διασταλτική ερμηνεία της νέας διάταξης του ν. 4354/2015 να δεχθούμε κι εδώ την εφαρμογή του νόμου.

¹⁹ Ιάκωβος Βενιέρης, Τιτλοποίηση απαιτήσεων σύμφωνα με το Ν. 3156/2003 υπό το πρίσμα και της διεθνούς πρακτικής, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2005

²⁰ Ζαφείριος Ν. Τσολακίδης, Μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια, ΧρΙΔ ΙΣΤ/2016, σελ. 644

Δυσχερέστερο καθίσταται, βέβαια, το ζήτημα στην περίπτωση που ο εκχωρητής των απαιτήσεων δεν είναι πιστωτικό ίδρυμα, δυνατότητα που παρέχεται εξάλλου δυνάμει της παραγράφου 3 του του Άρθρου 10 του ν. 3156/2003, σύμφωνα με την οποία: «Για τους σκοπούς του νόμου αυτού «μεταβιβάζω» είναι έμπορος με κατοικία ή έδρα στην Ελλάδα ή στην αλλοδαπή, εφόσον έχει εγκατάσταση στην Ελλάδα.». Αξιοσημείωτο δε είναι ότι ακόμη κι όταν το πρόσωπο που εκχωρεί τις απαιτήσεις στην Εταιρεία Ειδικού Σκοπού δεν είναι τράπεζα, δεν αποκλείεται οι συγκεκριμένες απαιτήσεις που αποτελούν το αντικείμενο της εκχώρησης να πηγάζουν από συμβάσεις δανείου ή πίστωσης²¹, δεδομένου ότι από τις δύο θεμελιώδεις τραπεζικές δραστηριότητες κατά το ν. 4261/2014, την αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων και τη χορήγηση πιστώσεων²², η πρώτη είναι αυτή που ανατίθεται αποκλειστικά στα πιστωτικά ιδρύματα και εξ αυτού του λόγου τα διαφοροποιεί από άλλου είδους ιδρύματα. Αυτό σημαίνει ότι είναι πιθανό η χορήγηση δανείων και πιστώσεων να προέλθει από ιδρύματα ή πρόσωπα πέραν των τραπεζών, οπότε και ανακύπτει το ερώτημα του εάν χωρεί και στην περίπτωση αυτή όμοια λύση με αυτή που δόθηκε παραπάνω.

Κατ' αρχάς, η γραμματική διατύπωση και ερμηνεία του ν. 4354/2015 απαιτεί οι απαιτήσεις από δάνεια και πιστώσεις που θα μεταβιβαστούν κατ' εφαρμογή του να ανήκουν σε πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα, στοιχείο που εν προκειμένω δεν συντρέχει, όπως στην ανωτέρω περίπτωση, όπου έστω και εμμέσως, σε ένα δεύτερο βαθμό, πριν την εκχώρηση των απαιτήσεων στην Εταιρεία Ειδικού Σκοπού, αυτές ανήκαν σε πιστωτικό ίδρυμα.

Παρά ταύτα, δεν μπορούμε να παραβλέψουμε το γεγονός ότι ακόμη και υπό τις παραπάνω συνθήκες ο ν. 3156/2003 δεν διακρίνει όσον αφορά στην προστασία που επιφυλάσσει για τον οφειλέτη με κριτήριο το εάν οι απαιτήσεις που τιτλοποιούνται προέρχονται από το χαρτοφυλάκιο πιστωτικών ιδρυμάτων ή όχι, με αποτέλεσμα να εντοπίζεται σημείο ταύτισης μεταξύ του ν. 3156/2003 και του ν. 4354/2015 που να δικαιολογεί ενδεχομένως και σε αυτήν την περίπτωση την υπαγωγή της με τα παραπάνω χαρακτηριστικά διάθεσης απαιτήσεων στο πεδίο εφαρμογής του ν. 4354/2015.

²¹ Η επισήμανση αυτή γίνεται, διότι μόνο οι απαιτήσεις που προέρχονται από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων ενδιαφέρουν για την εφαρμογή του ν. 4354/2015 και όχι κάθε είδους απαιτήσεις.

²² Νικόλαος Κ. Ρόκας-Χρήστος Βλ. Γκόρτσος, Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, Δημόσιο & Ιδιωτικό Τραπεζικό Δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη, Β' Αναθεωρημένη Έκδοση

Ωστόσο, αν και η προστασία του οφειλέτη αποτελεί κοινό στόχο τόσο στο πλαίσιο του νόμου για την τιτλοποίηση απαιτήσεων όσο και του ν. 4354/2015, δεν μπορούμε να θέσουμε στο περιθώριο την ευρύτερη τελολογία του τελευταίου αυτού νόμου, η οποία συνίσταται, όπως ήδη αναπτύχθηκε, στην ελάφρυνση των χαρτοφυλακίων, την ενίσχυση της ρευστότητας και της πιστοληπτικής ικανότητας και την εν γένει εξυγίανση των πιστωτικών ιδρυμάτων. Ως εκ τούτου, κατά την άποψη της γράφουσας, δεν συντρέχει η αναγκαιότητα επέκτασης των ρυθμίσεων του ν. 4354/2015 και στις περιπτώσεις που εκχωρούνται από τις Εταιρείες Ειδικού Σκοπού του ν. 3156/2003 απαιτήσεις πηγάζουσες από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων, οι οποίες και μεταβιβάστηκαν στις εν λόγω εταιρείες στο πλαίσιο της τιτλοποίησης απαιτήσεων από πρόσωπα που δεν είχαν την ιδιότητα του πιστωτικού ή χρηματοδοτικού ιδρύματος.

Η ίδια συλλογιστική πορεία με αυτή που ακολουθήσαμε παραπάνω δεν μπορεί παρά να μας οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι οι διατάξεις του ν. 4354/2015 εξακολουθούν να βρίσκουν εφαρμογή, μολοντί πλέον ο νόμος δεν κάνει ειδική αναφορά σε αυτό, και στην περίπτωση που η ιδιότητα του αναθέτοντος τη διαχείριση ή του πωλούντος και μεταβιβάζοντος τις απαιτήσεις ανήκει σε Εταιρεία Απόκτησης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις²³, δεδομένου ότι δεν συντρέχει εν προκειμένω κάποιος λόγος που να δικαιολογεί τη διαφορετική αντιμετώπιση όταν στην εκχώρηση προβαίνει όχι πιστωτικό ίδρυμα, αλλά εταιρεία που έχει σε προγενέστερο χρονικό σημείο αποκτήσει τις απαιτήσεις που μεταβιβάζει από πιστωτικό ίδρυμα.

Ως προς την έννοια δε του πιστωτικού ιδρύματος, στο οποίο ο ν. 4354/2015 ρητά απονέμει τη δυνατότητα να εκχωρεί απαιτήσεις από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων κατ' εφαρμογή του, αρκεί να προστρέξουμε στις διατάξεις του ν. 4261/2014, και ειδικότερα στο Άρθρο 3, περίπτωση 3 αυτού, το οποίο με τη σειρά του παραπέμπει στο στοιχείο 1 της παραγράφου 1 του Άρθρου 4 του Κανονισμού ΕΕ/575/2013, όπου και ορίζεται ότι πιστωτικό ίδρυμα είναι η: *«επιχείρηση της οποίας η δραστηριότητα συνίσταται στην αποδοχή από το κοινό καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων και στη χορήγηση πιστώσεων για ίδιο λογαριασμό»*.

---

²³ Πρόκειται για όρο που αντικατέστησε τον όρο «Εταιρείες Μεταβίβασης Απαιτήσεων από Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια» που χρησιμοποιούσε ο ν. 4354/2015 πριν από την τροποποίηση.

Στον ίδιο ως άνω Κανονισμό, κατά παραπομπή αυτή τη φορά από το Άρθρο 3, περίπτωση 22, του ν. 4261/2014, ανευρίσκουμε και τον ορισμό του χρηματοδοτικού ιδρύματος, το οποίο επίσης διαλαμβάνεται, κατά τα προειρηθέντα, από το πεδίο εφαρμογής του ν. 4354/2015. Χρηματοδοτικό ίδρυμα αποτελεί κάθε «*επιχείρηση, πλην πιστωτικού ιδρύματος και επιχείρησης επενδύσεων, η κύρια δραστηριότητα της οποίας συνίσταται στην απόκτηση συμμετοχών ή στην άσκηση μίας ή περισσότερων από τις δραστηριότητες που παρατίθενται στα σημεία 2 έως 12 και στο σημείο 15 του παραρτήματος I της οδηγίας 2013/36/ΕΕ.*», ενδεικτικά δε στη χορήγηση πιστώσεων και εγγυήσεων, την έκδοση μέσων πληρωμής κτλ.

Ως προς την εξαίρεση που καθιερώνεται από το νόμο, καθώς διαβάζουμε ότι εκφεύγει του ρυθμιστικού του πεδίου η μεταβίβαση απαιτήσεων από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων που χορηγούνται κατά την περίπτωση δ' της παραγράφου 5 του Άρθρου 2 του ν. 4261/2014, ήτοι από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, αρκεί να επισημάνουμε ότι ναι μεν πρόκειται για ένα νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου με διφυή χαρακτήρα²⁴, εντούτοις, η διαφορετική αντιμετώπιση των χορηγούμενων από αυτό δανείων και πιστώσεων σε σχέση με τα ισχύοντα για τα πιστωτικά ιδρύματα εγείρει ζητήματα αντισυνταγματικότητας, και δη παραβίασης της συνταγματικώς κατοχυρωμένης αρχής της ισότητας που επιβάλλει την όμοια μεταχείριση όμοιων μεταξύ τους περιπτώσεων²⁵.

β) Ο αποκτών τη διαχείριση ή ο εκδοχέας των απαιτήσεων

Ο ν. 4354/2015, πριν από τις επεληθούσες σε αυτόν μεταβολές με τις διατάξεις μεταγενέστερων νόμων, ήδη από τον τίτλο του Άρθρου 1 αυτού, καθιστούσε κατανοητό το ποιοί θα είναι οι φορείς στους οποίους επιτρεπτά θα ανατίθεται η διαχείριση των απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια ή οι οποίοι θα αποκτούν την ιδιότητα του εκδοχέα των εν λόγω απαιτήσεων, αναλόγως, φυσικά, του εάν η συναπτόμενη από τα πιστωτικά ιδρύματα σύμβαση θα έχει τη μορφή συμβάσεως ανάθεσης της διαχείρισης ή

---

²⁴ Βλ. πιο αναλυτικά για τα διφυή νομικά πρόσωπα σε Απόστολος Γέροντας, Σωτήρης Λύτρας, Προκόπης Παυλόπουλος, Γλυκερία Σιούτη, Σπυρίδων Φλογαίτης, Διοικητικό Δίκαιο, Β' Έκδοση 2010, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη

²⁵ Ζαφείριος Ν. Τσολακίδης, Μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια, ΧρΙΔ ΙΣΤ/2016, σελ. 644επ.

πώλησης και μεταβίβασης των απαιτήσεων. Έτσι, λοιπόν, για τη μεν πρώτη περίπτωση προέβλεψε τη σύσταση και τη λειτουργία των λεγόμενων «Εταιρειών Διαχείρισης Απαιτήσεων από Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια (Ε.Δ.Α.Μ.Ε.Δ.), ενώ για τη δεύτερη περίπτωση καθιέρωσε τις λεγόμενες «Εταιρείες Μεταβίβασης Απαιτήσεων από Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια» (Ε.Μ.Α.Μ.Ε.Δ.). Πλέον, στη μορφή που έχει προσλάβει ο νόμος, όπου αντικείμενο διαχείρισης ή εκχώρησης αποτελούν όχι αποκλειστικά απαιτήσεις από μη εξυπηρετούμενα δάνεια, αλλά απαιτήσεις από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων εν γένει, γίνεται, όπως είδαμε, λόγος για «Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις» (Ε.Δ.Α.Δ.Π.) και για «Εταιρείες Απόκτησης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις» (Ε.Α.Α.Δ.Π.).

Οι προϋποθέσεις που τάσσει ο νόμος για την ίδρυση και τον τρόπο άσκησης της δραστηριότητας των ανωτέρω εταιρειών είναι ιδιαίτερα αυστηρές, περιγράφονται δε ενδελεχώς στις διατάξεις του, γι' αυτόν ακριβώς το λόγο, θα εξετάσουμε εκείνες που παρουσιάζουν το μεγαλύτερο ενδιαφέρον, υπό το πρίσμα πάντοτε και των τροποποιήσεων στις οποίες προέβη ο έλληνας νομοθέτης.

Κατά την αρχική πρόβλεψη του ν. 4354/2015, τόσο οι Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια όσο και οι Εταιρείες Μεταβίβασης Απαιτήσεων από Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια έπρεπε να έχουν υποχρεωτικά περιβληθεί τον εταιρικό τύπο της ανώνυμης εταιρείας, ανεξαρτήτως του εάν η έδρα τους βρισκόταν στην Ελλάδα ή σε κράτος-μέλος του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου και είχαν νομίμως εγκατασταθεί στην Ελλάδα μέσω υποκαταστήματος. Επιπλέον, η διαχείριση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια και πιστώσεις αρκούσε να περιλαμβάνεται στους οριζόμενους από το καταστατικό σκοπούς των εν λόγω εταιρειών, χωρίς, όμως, να απαγορεύεται σε αυτές να ασχολούνται και με άλλου είδους δραστηριότητες. Ουσιαστική προϋπόθεση για την έγκυρη σύναψη συμβάσεων ανάθεσης της διαχείρισης απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια ή συμβάσεων πώλησης και εκχώρησης απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια μεταξύ πιστωτικών ιδρυμάτων και εταιρειών του ν. 4354/2015 αποτελούσε η προηγούμενη υποβολή αίτησης και η κατόπιν αυτής χορήγηση ειδικής προς τούτο άδειας από την Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία ασκούσε καθ' όλη τη διάρκεια της λειτουργίας τους εποπτεία. Τέλος, οι μετοχές των εταιρειών του

ν. 4354/2015 έπρεπε, εφόσον δεν ήταν εισηγμένες στο χρηματιστήριο, να είναι ονομαστικές.

Μετά από την τελευταία κωδικοποίηση του ν. 4354/2015 με το ν. 4472/2017, ενώ ο εταιρικός τύπος της ανώνυμης εταιρείας παραμένει υποχρεωτικός τόσο για τις Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις όσο και για τις Εταιρείες Απόκτησης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις που εδρεύουν στην Ελλάδα, δεν ισχύει το ίδιο για τις εταιρείες που εδρεύουν σε κράτος-μέλος του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, οι οποίες μπορούν πλέον να εμφανίζουν οποιαδήποτε εταιρική μορφή. Ακόμη, λεκτέον είναι ότι οι Ε.Δ.Α.Δ.Π. σε αντίθεση με το προϊσχύον νομοθετικό καθεστώς είναι επιβεβλημένο να έχουν ως αποκλειστικό τους σκοπό τη διαχείριση απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις, ενώ η απόκτηση τέτοιου είδους απαιτήσεων από Ε.Α.Α.Δ.Π. δεν είναι αναγκαίο να ανάγεται σε αποκλειστικό τους σκοπό. Μεταξύ των σημείων στα οποία πρέπει να σταθούμε για να κατανοήσουμε σε μεγαλύτερο βαθμό την έκταση των τροποποιήσεων που επήλθαν στο ν. 4354/2015 είναι η απαλλαγή των Ε.Α.Α.Δ.Π. από την υποχρέωση συμμετοχής στη διαδικασία αδειοδότησης από την Τράπεζα της Ελλάδος, κατά παρέκκλιση από τα ισχύοντα στο προϊσχύον δίκαιο, όπου αμφότερες οι κατηγορίες εταιρειών του σχετικού νόμου έπρεπε για την έναρξη της λειτουργίας τους να λάβουν ειδική άδεια από την Τράπεζα της Ελλάδος. Πλέον, η νομοθετική αυτή δέσμευση παραμένει σε ισχύ μόνο για τις Ε.Δ.Α.Δ.Π., ενώ η απαιτούμενη εποπτεία επί των Εταιρειών Απόκτησης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις ασκείται μέσω μίας διαφορετικής προϋπόθεσης που τίθεται στην περίπτωση γ' της πρώτης παραγράφου του Άρθρου 1, σύμφωνα με την οποία:

«Η πώληση των παραπάνω απαιτήσεων είναι ισχυρή μόνο εφόσον έχει υπογραφεί συμφωνία ανάθεσης διαχείρισης μεταξύ εταιρίας απόκτησης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις και εταιρίας διαχείρισης απαιτήσεων που αδειοδοτείται και εποπτεύεται κατά τον παρόντα νόμο από την Τράπεζα της Ελλάδος. Η προϋπόθεση αυτή οφείλει να πληρούται και σε κάθε περαιτέρω μεταβίβαση. Τα δικαιώματα που απορρέουν από τις μεταβιβαζόμενες λόγω πώλησης απαιτήσεις δύνανται να ασκούνται μόνο μέσω των εταιριών διαχείρισης της παρούσας παραγράφου...».

Συνεπώς, βασική προϋπόθεση για την εγκυρότητα της σύμβασης πώλησης των απαιτήσεων αποτελεί η προηγούμενη σύναψη σύμβασης ανάθεσης της διαχείρισης των απαιτήσεων μεταξύ Ε.Α.Α.Δ.Π και Ε.Δ.Α.Δ.Π.

Η περιοριστική απαρίθμηση των προσώπων στα οποία δύναται να εκχωρούνται απαιτήσεις από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων, κατά το ν. 4354/2015, που προσδίδει στη σχετική διάταξη το χαρακτήρα απαγορευτικού κανόνα δικαίου²⁶, έχει, σε περίπτωση που οι απαιτήσεις μεταβιβάζονται σε άλλο πρόσωπο, ως αποτέλεσμα την ακυρότητα της πραγματοποιηθείσας εκχώρησης κατά την ΑΚ174, όπου ορίζεται ότι: *«Δικαιοπραξία που αντιβαίνει σε απαγορευτική διάταξη του νόμου, αν δεν συνάγεται κάτι άλλο είναι άκυρη»*.

Στο σημείο αυτό, τίθεται το ζήτημα του εάν η συγκεκριμένη διάταξη απαγορεύει μόνο την εκχώρηση των απαιτήσεων σε άλλο φορέα πλην των προβλεπόμενων στο νόμο, ως εκποιητική δικαιοπραξία, οπότε η ανάληψη της υποχρέωσης προς μεταβίβαση ως υποσχετική δικαιοπραξία θα είναι έγκυρη και θα γεννάται απλώς ευθύνη του υποσχόμενου λόγω υποσχέσεως απαγορευμένης παροχής, κατά την ΑΚ365, ή η απαγόρευση και συνεπώς η ακυρότητα που προβλέπει η ΑΚ174, εκτείνεται και πλήττει και την υποσχετική δικαιοπραξία²⁷.

Η οριοθέτηση της σχέσης μεταξύ των διατάξεων των ΑΚ174 και ΑΚ365 αποτελεί αναντίρρητα ένα δυσχερές ζήτημα, το οποίο πρέπει κάθε φορά να επιλύεται με κριτήριο την τελολογική ερμηνεία του εκάστοτε απαγορευτικού κανόνα δικαίου²⁸. Η οριοθέτηση της σχέσης των δύο άρθρων και κατ' επέκταση η επιλογή της εφαρμοστέας διάταξης στην υπό κρίση περίπτωση έχει πρακτική σημασία ως προς τις έννομες συνέπειες που θα επέλθουν βάσει αυτής της επιλογής. Χαρακτηριστικό είναι ότι αν δεχθούμε πως η υποσχετική δικαιοπραξία συνιστά σύμβαση για παροχή απαγορευμένη από το νόμο κατ' άρθρο 365ΑΚ, επέρχονται οι συνέπειες της αρχικής αδυναμίας παροχής κι επομένως ο οφειλέτης βαρύνεται με την υποχρέωση να ανορθώσει τη ζημία του δανειστή καταβάλλοντας αποζημίωση συνιστάμενη στο θετικό διαφέρον (ΑΚ362). Διαφορετικά

---

²⁶ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2007, σελ. 355επ.

²⁷ Ζαφείριος Ν. Τσολακίδης, Μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια, ΧρΙΔ ΙΣΤ/2016, σελ. 645

²⁸ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2007, σελ. 358επ.

εξελίσσονται τα πράγματα αν η υποσχετική δικαιοπραξία της πώλησης κριθεί άκυρη, όπως και η εκποιητική, οπότε τίθεται ενδεχομένως θέμα αποζημίωσης μόνο με τη μορφή του αρνητικού διαφέροντος λόγω της διάψευσης της εμπιστοσύνης του αντισυμβαλλομένου ότι καταρτίστηκε έγκυρη σύμβαση²⁹, κατ' εφαρμογή των ΑΚ197 και ΑΚ198 για την ευθύνη από διαπραγματεύσεις.

Εστιάζοντας στην προκειμένη περίπτωση την προσοχή μας στο σκοπό που επιδιώκεται με την υπό κρίση απαγορευτική διάταξη διαπιστώνουμε ότι ο νόμος αποβλέπει στο να διασφαλίσει ότι οι εκδοχές των απαιτήσεων θα πληρούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις, ούτως ώστε να μην τίθενται υπό διακινδύνευση τα έννομα συμφέροντα των οφειλετών και συγχρόνως να παρέχεται ένα ελάχιστο επίπεδο προστασίας τους, δεδομένου ότι δεν μετέχουν καθ' οιονδήποτε άλλο τρόπο στη συγκεκριμένη διαδικασία. Εξάλλου, κρίσιμο στοιχείο που συνηγορεί υπέρ της θέσεως ότι άκυρη είναι όχι μόνο η εκποιητική δικαιοπραξία της εκχώρησης, αλλά και η υποσχετική σύμβαση της πώλησης, είναι η μηδαμινή σημασία που θα αποκτούσε στην πράξη η διάταξη της ΑΚ365 αν έβρισκε εδώ εφαρμογή, καθώς η γέννηση τυχόν αξίωσης αποζημίωσης σε βάρος του πιστωτικού ιδρύματος θα αποκλειόταν λόγω της συνδρομής στο πρόσωπο του αποκτώντος του στοιχείου της γνώσης του απαγορευμένου χαρακτήρα της εκχώρησης, κατά τις ΑΚ364 και ΑΚ300³⁰.

Εξαίρεση στα παραπάνω είναι σκόπιμο να γίνει δεκτή στις περιπτώσεις που η ανάληψη της υποχρεώσεως τελεί υπό την αίρεση ότι ο αντισυμβαλλόμενος του πιστωτικού ιδρύματος θα αποκτήσει στο μέλλον τις ιδιότητες που θα του επιτρέπουν να καταστεί εκδοχέας των απαιτήσεων³¹ ή έχει εκκινήσει μεν η προβλεπόμενη στο νόμο διαδικασία για τη σύσταση και την αδειοδότηση των εταιρειών που καθορίζονται στο νόμο, αλλά δεν έχει ακόμη περατωθεί.

---

²⁹ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, Εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλας, Δίκαιο και Οικονομία, σελ. 262

³⁰ Ζαφείριος Ν. Τσολακίδης, Μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια, ΧρΙΔ ΙΣΤ/2016, σελ. 645

³¹ Ζαφείριος Ν. Τσολακίδης, Μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια, ΧρΙΔ ΙΣΤ/2016, σελ. 645

A.3.2. Αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής

Θεμελιώδες σημείο διάκρισης ανάμεσα στο ν. 4354/2015, όπως αυτός ίσχυε πριν από τις τροποποιήσεις του, και το περιεχόμενο που έχει λάβει κατόπιν αυτών, συνιστά το είδος των απαιτήσεων που μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο των συμβάσεων ανάθεσης της διαχείρισης και των συμβάσεων πώλησης και μεταβίβασης που συνάπτονται μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων και των εταιρειών του παρόντος νόμου. Ο νόμος, κατά την αρχική του μορφή, επέβαλλε στα Άρθρα 2 και 3 αυτού αμφότερες οι κατηγορίες των ανωτέρω συμβάσεων να αφορούν σε απαιτήσεις από δάνεια ή πιστώσεις που βρίσκονται σε καθυστέρηση, δεν εξυπηρετούνται, δηλαδή, για διάστημα μεγαλύτερο των ενενήντα ημερών, ή έστω πιθανολογείται ότι δεν θα εξοφληθούν από τον οφειλέτη τους, ενώ απαιτήσεις από δάνεια ή πιστώσεις που εξυπηρετούνταν κανονικά μπορούσαν να ανατίθενται προς διαχείριση ή να πωλούνται μόνο εντός ομάδας μαζί με απαιτήσεις κατά των ίδιων οφειλετών προερχόμενες από μη εξυπηρετούμενα δάνεια.

Πλέον, ο νόμος απομακρύνεται ως προς το ζήτημα αυτό από την προηγούμενη ρύθμισή του εξαλείφοντας από τις διατάξεις του την προϋπόθεση της προέλευσης των απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Αποτέλεσμα αυτού είναι το ότι το αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής του διευρύνεται αισθητά και περικλείει υπό την παρούσα μορφή του κάθε είδος απαιτήσεων από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων ανεξαιρέτως. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο, υποστηρίζεται ότι υπό το ισχύον καθεστώς έχει διαμορφωθεί ένα νέο, ειδικό δίκαιο εκχωρήσεως³², ληξιπρόθεσμων και μη απαιτήσεων. Μοναδική εξαίρεση, προβλεπόμενη στην παράγραφο 8 του Άρθρου 3 του νόμου, αποτελούν απαιτήσεις που έχουν ως αιτία τους δανειακές συμβάσεις και πιστώσεις που ασφαλίζονται με υποθήκη ή προσημείωση υποθήκης επί ακινήτου με αντικειμενική αξία έως εκατό σαράντα χιλιάδες ευρώ που αποτελεί συγχρόνως την πρώτη κατοικία του προσώπου που έχει παραχωρήσει την εμπράγματη ασφάλεια. Ως προς τις απαιτήσεις αυτές, η σχετική διάταξη προβλέπει ότι η εφαρμογή του Άρθρου 3 του νόμου αναστέλλεται έως και την 31^η Δεκεμβρίου 2017.

Η διερεύνηση του ζητήματος της φύσης των απαιτήσεων που τίθενται υπό διαχείριση ή εκχωρούνται δεν μπορεί παρά να εκκινήσει από την παρατήρηση ότι ο νόμος ρητά

³² Ζαφείριος Ν. Τσολακίδης, Μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια, ΧρΙΔ ΙΣΤ/2016, σελ. 643

αναφέρεται σε απαιτήσεις που απορρέουν από συμβάσεις τραπεζικών δανείων³³ και πιστώσεων. Κι ενώ ως σύμβαση δανείου νοείται η σύμβαση δια της οποίας η πιστοδότρια τράπεζα παραχωρεί στον πιστολήπτη χρήματα, ο οποίος με τη σειρά του αναλαμβάνει την υποχρέωση να τα επιστρέψει στο συμφωνηθέντα χρόνο (ΑΚ806, ΑΚ 807)³⁴, η έννοια της πιστώσεως είναι κατά πολύ ευρύτερη από την έννοια του δανείου, καλύπτει δε όλο το φάσμα της πιστωτικής λειτουργίας και όχι απλώς τη σύμβαση ανοίγματος πιστώσεως. Εμπεριέχονται, συνεπώς, σε αυτή την έννοια και οι λοιπές σύγχρονες οικονομικές συναλλαγές που ενέχουν το πιστωτικό στοιχείο, όπως για παράδειγμα, το factoring, το forfaiting και το χρηματοδοτικό leasing³⁵.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Πώληση και μεταβίβαση απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις

Στο προηγούμενο κεφάλαιο, μέσα από μία σύντομη επισκόπηση του συνόλου των ρυθμίσεων του ν. 4354/2015, διακρίναμε μεταξύ τους τις δύο διαφορετικές δυνατότητες που παρέχει ο νόμος στα πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα, ήτοι την ανάθεση απλώς της διαχείρισης απαιτήσεων από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων στις λεγόμενες Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις και την πώληση και εκχώρηση απαιτήσεων προερχομένων από της ίδιας ως άνω φύσεως συμβάσεις στις λεγόμενες Εταιρείες Απόκτησης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις. Στο παρόν κεφάλαιο, θα ξεδιπλώσουμε κι άλλο το νήμα όσον αφορά στην προβλεπόμενη στο Άρθρο 3 του ν. 4354/2015 δυνατότητα πώλησης και μεταβίβασης απαιτήσεων από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων, δίνοντας έμφαση στις τυχόν ιδιαιτερότητες που απαντώνται συγκριτικά, φυσικά, πάντοτε με τις αντίστοιχες ρυθμίσεις του Αστικού Κώδικα.

Β.1. Η πώληση ως μοναδική νόμιμη αιτία της εκχώρησης

³³ Στεγαστικών, καταναλωτικών κλπ.

³⁴ Νικόλαος Κ. Ρόκας-Χρήστος Βλ. Γκόρτσος, Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, Δημόσιο & Ιδιωτικό Τραπεζικό Δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη, Β' Αναθεωρημένη Έκδοση, σελ. 227

³⁵ Νικόλαος Κ. Ρόκας-Χρήστος Βλ. Γκόρτσος, Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, Δημόσιο & Ιδιωτικό Τραπεζικό Δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη, Β' Αναθεωρημένη Έκδοση· Ζαφείριος Ν. Τσολακίδης, Μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια, ΧρΙΔ ΙΣΤ/2016 σελ. 647

Η διάθεση των απαιτήσεων από το πιστωτικό ίδρυμα στην Ε.Α.Α.Δ.Π. πραγματοποιείται, σύμφωνα με τα προαναφερθέντα, κατ' εφαρμογή των ΑΚ455επ. για την εκχώρηση. Η δε εκχώρηση διαπλάθεται στις διατάξεις του Αστικού μας Κώδικα ως μία σύμβαση αναιτιώδους, με την έννοια ότι το κύρος της είναι ανεξάρτητο από την ύπαρξη και το κύρος της αιτίας της³⁶, η οποία μπορεί να είναι οποιαδήποτε, συνήθως υποσχετική, δικαιοπραξία, σε εκτέλεση της οποίας και συνάπτεται η σύμβαση εκχώρησης.

Όμως, στην περίπτωση β', της πρώτης παραγράφου του Άρθρου 1 του νόμου, προσδιορίζεται επακριβώς το είδος της δικαιοπραξίας που μπορεί επιτρεπτά να αποτελέσει αιτία της εκπονητικής σύμβασης της εκχώρησης: «*Η μεταβίβαση απαιτήσεων από πιστώσεις και δάνεια που έχουν χορηγήσει ή χορηγούν πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα πλην της περίπτωσης δ' της παρ. 5 του άρθρου 2 του ν. 4261/2014 (Α' 107), μπορεί να λάβει χώρα μόνο λόγω πώλησης...*». Η εκχώρηση των απαιτήσεων που πηγάζουν από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων μπορεί να έχει ως αιτία, σύμφωνα με το νόμο, μόνο την πώλησή τους. Ευλόγως, λοιπόν, παρακινούμαστε σε διερεύνηση της στενότητας του νομικού δεσμού μεταξύ της πώλησης και της εκχώρησης³⁷, καθώς το συμπέρασμα στο οποίο θα καταλήξουμε θα επιδράσει ουσιαστικά στην κρίση μας περί του αιτιώδους ή αναιτιώδους χαρακτήρα της σύμβασης εκχώρησης στο πλαίσιο του ν. 4354/2015. Μάλιστα, ο προβληματισμός αυτός εντείνεται εξαιτίας του τύπου που επιβάλλει ο νόμος, κατ' απόκλιση από τις γενικές διατάξεις του Αστικού Κώδικα, για την εγκυρότητα τόσο της σύμβασης πώλησης όσο και της σύμβασης εκχώρησης των απαιτήσεων.

Η πρακτική σημασία του νομικού αυτού προβλήματος γίνεται, για παράδειγμα, αντιληπτή, στην περίπτωση που υποκείμενη της εκχώρησης έννομη σχέση δεν είναι, κατά τη συμφωνία των μερών, η πώληση, αλλά κάποια άλλη σύμβαση. Εάν υποστηριχθεί ο αιτιώδης χαρακτήρας της σύμβασης εκχώρησης, τότε η μη ανταπόκριση της αιτίας της μεταβίβασης στις επιταγές του νόμου επιδρά σε αυτό καθ' εαυτό το κύρος της σύμβασης εκχώρησης, οδηγώντας στην ακυρότητά της. Συνεπώς, δεν επέρχεται η μεταβίβαση των απαιτήσεων στην Ε.Α.Α.Δ.Π., αλλά δανειστής αυτών παραμένει το πιστωτικό ίδρυμα. Το

³⁶ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, Δίκαιο & Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, σελ. 411

³⁷ Δημήτρης Χ. Λιάπης, Η αρχιτεκτονική της τιτλοποίησης επιχειρηματικών απαιτήσεων-Οι συμβατικές σχέσεις, ΕΕμπΔ 2006, σελ. 789

ίδιο συμβαίνει, γενομένης δεκτής της θέσης αυτής, και όταν τα συμβαλλόμενα μέρη δεν τήρησαν το συστατικό τύπο για τη σύμβαση πώλησης, με έννομη συνέπεια την κατά την ΑΚ159 ακυρότητά της, ενώ η σύμβαση εκχώρησης καταρτίστηκε, όπως προβλέπεται, εγγράφως. Και σε αυτήν την περίπτωση η ακυρότητα της σύμβασης πώλησης θίγει το κύρος και της εκπονητικής σύμβασης.

Πράγματι, η πρόβλεψη της πώλησης ως μοναδικής αιτίας της εκχώρησης των απαιτήσεων, σε συνδυασμό με τη ρύθμιση που περιέχεται στην παράγραφο 5 του Άρθρου 3 του νόμου περί απαγόρευσης της καταπιστευτικής μεταβίβασης των απαιτήσεων του πιστωτικού ή χρηματοδοτικού ιδρύματος, συνηγορούν υπέρ της άποψης ότι η σύμβαση εκχώρησης διαμορφώνεται στο πλαίσιο του ν. 4354/2015, σε αντίθεση με τα ισχύοντα στον Αστικό Κώδικα, ως μία σύμβαση αιτιώδης. Η ύπαρξη επαχθούς αιτίας απαιτείται για την προστασία των συμφερόντων του εκχωρητή, και κυρίως για τη διασφάλιση της καταβολής του τιμήματος³⁸ μέσω της οποίας επιτυγχάνεται ο σκοπός της χρηματοδότησης, ενώ ταυτόχρονα φαίνεται δικαιολογημένο, σε περίπτωση που η σύμβαση πώλησης πάσχει για οποιοδήποτε λόγο, το πιστωτικό ίδρυμα να παραμένει δικαιούχος των απαιτήσεων, χωρίς να πρέπει να περιοριστεί σε αξιώσεις αδικαιολόγητου πλουτισμού³⁹.

Από την άλλη πλευρά, βέβαια, μπορεί να υποστηριχθεί ότι ο καθορισμός της σύμβασης πώλησης ως μόνης νόμιμης αιτίας της εκχώρησης των απαιτήσεων δεν στοχεύει στη μεταβολή της φύσης της τελευταίας, η οποία διατηρεί ως δικαιοπραξία τον αφηρημένο χαρακτήρα της, αλλά εξασφαλίζει το νομικό και οικονομικό αποχωρισμό των απαιτήσεων⁴⁰ που εκχωρούνται από την υπόλοιπη περιουσία του μεταβιβάζοντος πιστωτικού ιδρύματος. Η αυτοτέλεια που αποκτούν κατ' αυτόν τον τρόπο οι απαιτήσεις συμβάλλει όχι μόνο στην οικονομική ενίσχυση των τραπεζών μέσω της είσπραξης του τιμήματος για τις πωλούμενες απαιτήσεις, αλλά συγχρόνως και στην προστασία των απαιτήσεων από δανειστές του πιστωτικού ιδρύματος που ενδεχομένως θα επεδίωκαν να ικανοποιηθούν μέσω της ρευστοποίησής τους. Συμπληρωματικά, τυχόν αποδοχή του

³⁸ Γεώργιος Κ. Λέκκας, Εμπράγματα εξασφάλιση του ομολογιακού δανείου και τιτλοποίηση απαιτήσεων, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2005, σελ. 141

³⁹ Δημήτρης Χ. Λιάπτης, Η αρχιτεκτονική της τιτλοποίησης επιχειρηματικών απαιτήσεων-Οι συμβατικές σχέσεις, ΕεμπΔ 2006, σελ. 790

⁴⁰ Θεόδωρος Χ. Κουλουριάνος, Ο θεσμός της τιτλοποίησης απαιτήσεων ως μορφή χρηματοδότησης των επιχειρήσεων σύμφωνα με το ν. 3156/2003, ΧρΙΔ 2016/ΣΤ', σελ. 181επ.

αιτιώδους χαρακτήρα της σύμβασης εκχώρησης θα μπορούσε να οδηγήσει σε ανασφάλεια των συναλλαγών εξαιτίας της αβεβαιότητας που θα προκαλούσε στον οφειλέτη αναφορικά με το πρόσωπο του δανειστή, στον οποίο υποχρεούται να καταβάλει την οφειλόμενη παροχή. Αντίλογο στο τελευταίο αυτό επιχείρημα μπορεί, ωστόσο, να αποτελέσει το προβλεπόμενο στο ν. 4354/2015 σύστημα διπλής δημοσιότητας, βάσει του οποίου τόσο η σύμβαση πώλησης όσο και η σύμβαση εκχώρησης των απαιτήσεων καταχωρούνται υποχρεωτικά σε δημόσιο βιβλίο, ενώ η γενομένη καταχώριση γνωστοποιείται περαιτέρω με κάθε πρόσφορο μέσο στον οφειλέτη. Έτσι, ο δανειολήπτης λαμβάνει γνώση αφενός μεν της αιτίας της εκχώρησης αφετέρου δε της τήρησης του έγγραφου τύπου. Και πάλι, όμως, δεν μπορεί να πληροφορηθεί τυχόν άλλα ελαττώματα που παρεισέφρυσαν κατά τη σύναψη της σύμβασης πώλησης και που οδηγούν στην ακυρότητα ή την ακυρωσία της, και κατά τη γνώμη αυτή, και στην ακυρότητα της εκχώρησης. Οπότε η προστασία του οφειλέτη παραμένει και πάλι μετέωρη. Ολοκληρώνοντας, η θέση περί του αναιτιώδους της εκχώρησης ενισχύεται από το ότι το πιστωτικό ίδρυμα που διαθέτει τις απαιτήσεις του διατηρεί σε περίπτωση ελαττώματος της υποκείμενης αιτίας τη δυνατότητα να στραφεί κατά της Ε.Α.Α.Δ.Π. με βάση τις διατάξεις του αδικαιόλογητου πλουτισμού, ενώ, εξάλλου, το συμφέρον του για μεταβίβαση των απαιτήσεων δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να αμφισβητηθεί, ιδίως εν όψει και της αντιπαροχής που λαμβάνει για αυτές.

B.2. Αντικείμενο της πώλησης: μεμονωμένη απαίτηση ή ομάδα απαιτήσεων

Προς το σκοπό αποφυγής επαναλήψεων, ως προς την ειδικότερη φύση των απαιτήσεων που δύνανται να πωληθούν κατ' εφαρμογή του εν λόγω νόμου, καθώς και ως προς την κατόπιν των τροποποιήσεων του διεύρυνση του αντικειμενικού πεδίου εφαρμογής του, με αποτέλεσμα να εντάσσονται σε αυτό πλέον όχι μόνο απαιτήσεις από μη εξυπηρετούμενα δάνεια, αλλά κάθε είδους απαιτήσεις από δάνεια και πιστώσεις, παραπέμπουμε στην ανάλυση που προηγήθηκε.

Κατά τα λοιπά, αξίζει να παρατηρήσουμε ότι στην πρώτη παράγραφο του Άρθρου 3 του ν. 4354/2015, ορίζεται ρητά ότι αντικείμενο της σύμβασης πώλησης απαιτήσεων από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων μπορεί να αποτελέσουν μεμονωμένες απαιτήσεις ή ομάδες απαιτήσεων κατά οποιουδήποτε δανειολήπτη. Συμπεραίνουμε, λοιπόν, ήδη με

μία πρώτη ανάγνωση της υπό κρίση ρύθμισης ότι δεν πρόκειται για τη συνήθη στην πράξη μορφή σύμβασης πώλησης, όπου αντικείμενο πώλησης αποτελεί πράγμα κινητό ή ακίνητο. Βέβαια, το γεγονός αυτό δεν αρκεί από μόνο του για να γεννήσει οιονδήποτε προβληματισμό στη νομική μας σκέψη, καθ' ότι, σύμφωνα με την ΑΚ513, μεταξύ των *essentialia negotii* της σύμβασης πώλησης συγκαταλέγεται όχι μόνο το πράγμα ως αντικείμενο πώλησης, αλλά και το δικαίωμα. Άλλωστε, δικαίωμα συνιστά και η απαίτηση, και μάλιστα, το δικαίωμα ενός προσώπου να απαιτήσει από ένα άλλο ορισμένη παροχή⁴¹. Πρόκειται για δύο έννοιες που βρίσκονται μεταξύ τους σε σχέση γένους και είδους⁴², με το δικαίωμα να καλύπτει υπό την σκέπη του και την έννοια της απαίτησης. Επομένως, καθίσταται σαφές ότι αντικείμενο πώλησης κατά την ευθεία εφαρμογή των διατάξεων ΑΚ513επ. μπορεί να αποτελέσει και απαίτηση απορρέουσα από σύμβαση δανείου ή πίστωσης, κατά τα οριζόμενα στο ν. 4354/2015.

Αλλά ο νόμος δεν καλύπτει αποκλειστικά και μόνο την περίπτωση που το πιστωτικό ίδρυμα πωλεί και εκχωρεί στην Ε.Α.Α.Δ.Π. μία μεμονωμένη απαίτηση κατά ορισμένου οφειλέτη του. Αντιθέτως, στο πεδίο εφαρμογής του υπάγεται και η σύναψη σύμβασης πώλησης και εκχώρησης ομάδας απαιτήσεων, δηλαδή συνόλου απαιτήσεων⁴³ που πηγάζουν από τις συναλλακτικές σχέσεις μεταξύ τράπεζας και πελάτη ή πελατών της και προσδιορίζονται ως σύνολο χωρίς ανάγκη εξατομίκευσης των επί μέρους απαιτήσεων⁴⁴. Αρκεί να είναι δυνατός ο προσδιορισμός του προσώπου των οφειλετών και του περιεχομένου των απαιτήσεων⁴⁵. Πρόκειται, με λίγα λόγια, για περισσότερες απαιτήσεις που καθίστανται αντικείμενο ενιαίας συναλλαγής⁴⁶. Σημειωτέον δε, ότι η εκχώρηση ομάδας απαιτήσεων αποτελεί νομική κατασκευή που τα τελευταία χρόνια αξιοποιείται έντονα, ιδίως στο πλαίσιο ειδικών νόμων, προς το σκοπό κάλυψης των διαρκώς

---

⁴¹ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, *Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος*, Εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλας, *Δίκαιο και Οικονομία*, σελ. 29

⁴² Γεώργιος Α. Γεωργιάδης, *Η εκχώρηση μελλοντικής απαίτησης*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2006, σελ. 71

⁴³ Γεώργιος Α. Γεωργιάδης, *Η εκχώρηση μελλοντικής απαίτησης*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2006, σελ. 104

⁴⁴ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, *Η εξασφάλιση των πιστώσεων*, *Δίκαιο & Οικονομία*, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2008, σελ. 607

⁴⁵ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, *Η εξασφάλιση των πιστώσεων*, *Δίκαιο & Οικονομία*, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2008, σελ. 607

⁴⁶ Γεώργιος Λαδογιάννης, *Οι επιχειρηματικές απαιτήσεις ως αντικείμενο ασφάλειας*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2005, σελ. 200επ.

αυξανόμενων αναγκών χρηματοδότησης των επιχειρήσεων. Χαρακτηριστικά παραδείγματα συνιστούν τόσο η σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, γνωστή ως σύμβαση factoring, όσο και η διαδικασία τιτλοποίησης απαιτήσεων.

Ο νόμος δεν διευκρινίζει επί τη βάσει ποιών κριτηρίων πρέπει να επιλέγονται οι απαιτήσεις που θα αποτελέσουν την προς πώληση ομάδα απαιτήσεων, νομοθετική επιλογή που καταδεικνύει ότι η πρωτοβουλία θέσης σε κίνηση της συγκεκριμένης διαδικασίας και περαιτέρω η επιλογή των απαιτήσεων εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του πιστωτικού ιδρύματος. Ωστόσο, δεν πρέπει στο σημείο αυτό να αγνοήσουμε το σκοπό που επιδιώκεται δια της συγκεκριμένης παρεμβάσεως του νομοθέτη, που δεν είναι άλλος από την ενίσχυση της ρευστότητας και τη βελτίωση της εικόνας των ισολογισμών των πιστωτικών ιδρυμάτων. Ως εκ τούτου, ορθό είναι να υιοθετούνται κατά την επιλογή των απαιτήσεων που θα πωληθούν στις Ε.Α.Α.Δ.Π. ειδικά κριτήρια, τα οποία και θα τείνουν στην πραγμάτωση του παραπάνω σκοπού με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Σε κάθε περίπτωση, στοιχείο που θα πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά το σχηματισμό των κριτηρίων αυτών είναι το γεγονός ότι η Ε.Α.Α.Δ.Π., ως αντισυμβαλλόμενο μέρος στη σύμβαση πώλησης, φέρει τη συμβατική υποχρέωση καταβολής του τιμήματος για τις απαιτήσεις που αποτελούν την παροχή του πιστωτικού ιδρύματος. Αυτό με τη σειρά του σημαίνει ότι η σχηματισθείσα ομάδα απαιτήσεων είναι απαραίτητο να διαθέτει τέτοια χαρακτηριστικά που θα την καθιστούν όσο το δυνατόν πιο ελκυστική για κάποιον αγοραστή. Μάλιστα, συνεπεία της ομοιότητας που παρουσιάζουν ο ν. 4354/2015 και ο ν. 3156/2003 για την τιτλοποίηση απαιτήσεων, θα μπορούσαμε να υποδείξουμε ως κριτήρια επιλογής των προς πώληση στις Ε.Α.Α.Δ.Π. απαιτήσεων πιστωτικών ιδρυμάτων από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων, ορισμένα από τα κριτήρια που έχει διαμορφώσει η πρακτική στο πλαίσιο εφαρμογής της διαδικασίας τιτλοποίησης. Ενδεικτικά αναφέρουμε τη δυνατότητα ρευστοποίησης των απαιτήσεων και πρόκλησης ροών κεφαλαίων εξ αυτών, τη δυνατότητα πρόβλεψης και υπολογισμού των ροών⁴⁷, τη δυνατότητα νομικής και τεχνικής αποχώρησης των απαιτήσεων από το υπόλοιπο περιουσιακό ενεργητικό του εκχωρητή, την ομοιογένεια των απαιτήσεων και

---

⁴⁷ Στο βαθμό που αντικείμενο πώλησης μπορούν να αποτελέσουν και απαιτήσεις από μη εξυπηρετούμενα δάνεια, λογικό είναι ότι ως προς αυτές η προβλεψιμότητα των ροών πληρωμών είναι σχετική λόγω της επισφάλειας που παρουσιάζουν, οπότε και το κριτήριο αυτό αποδυναμώνεται.

τη διασπορά και διαφοροποίηση των οφειλετών τους⁴⁸. Μία πρόταση που θα μπορούσε ενδεχομένως να συνδυάσει τα παραπάνω κριτήρια είναι η δημιουργία ομάδων που θα αποτελούνται αφενός μεν από απαιτήσεις από μη εξυπηρετούμενα δάνεια, αφετέρου δε από απαιτήσεις που εξυπηρετούνται κανονικά, ώστε το πιστωτικό ίδρυμα, από τη μία πλευρά να απεκδύεται των απαιτήσεων που λειτουργούν επιβαρυντικά για τους ισολογισμούς του, από την άλλη πλευρά, προτείνοντας την πώληση απαιτήσεων που εκπληρώνονται από τους οφειλέτες του, να μπορεί να αξιώσει την καταβολή υψηλότερου τιμήματος.

Παρ' όλο που στο νόμο δεν γίνεται ειδική αναφορά, βάσει των γενικών διατάξεων του Αστικού Κώδικα, και συγκεκριμένα της ΑΚ456§2, αντικείμενο εκχώρησης μπορεί να αποτελέσει και μέρος απαίτησης, υπό την προϋπόθεση ότι η απαίτηση είναι διαιρετή και ότι η διαίρεση δεν καθιστά τη θέση του οφειλέτη δυσχερέστερη, πράγμα που κρίνεται κατά την ΑΚ288⁴⁹, ιδίως εν όψει του ότι ο οφειλέτης ευθύνεται πλέον απέναντι σε δύο διαφορετικούς δανειστές για τα δύο μέρη της πρώην ενιαίας χρηματικής οφειλής⁵⁰. Κάθε μέρος της απαίτησης αντιμετωπίζεται μετά την εκχώρηση αυτοτελώς.

Επιπλέον, δυνατή είναι η πώληση και εκχώρηση όχι μόνο υφιστάμενων απαιτήσεων, αλλά και απαιτήσεων μελλοντικών ή υπό αίρεση. Ως μελλοντικές δε απαιτήσεις ορίζονται οι απαιτήσεις που είτε θα γεννηθούν μελλοντικά από αιτία που ήδη υπάρχει είτε θα γεννηθούν μελλοντικά από αιτία που επίσης θα γεννηθεί στο μέλλον⁵¹. Στην πρώτη περίπτωση γίνεται λόγος για περιορισμένα μελλοντικές απαιτήσεις ή μέλλουσες απαιτήσεις υπό ευρεία έννοια, ενώ στη δεύτερη για πλήρως μελλοντικές απαιτήσεις ή μέλλουσες απαιτήσεις υπό στενή έννοια⁵². Προϋπόθεση αποτελεί ο ορισμένος ή τουλάχιστον οριστός χαρακτήρας της μεταβιβαζόμενης απαίτησης. Η δυνατότητα

---

⁴⁸ Ιάκωβος Βενιέρης, Τιτλοποίηση απαιτήσεων σύμφωνα με το Ν. 3156/2003 υπό το πρίσμα και της διεθνούς πρακτικής, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2005, σελ. 146επ.

⁴⁹ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, Εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλας, Δίκαιο και Οικονομία, σελ. 409· Απόστολος Δ. Τασίκας, Μεταβίβαση απαιτήσεων από πώληση δανείων μετά τον ν. 4354/2015, Αναμνηστικός Τόμος Λεωνίδα Γεωργακόπουλου ΙΙ, Κέντρο Πολιτισμού, Έρευνας και Τεκμηρίωσης, http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/Georgakopoulos_vol_II.pdf, σελ. 987επ.

⁵⁰ Απόστολος Δ. Τασίκας, Μεταβίβαση απαιτήσεων από πώληση δανείων μετά τον ν. 4354/2015, Αναμνηστικός Τόμος Λεωνίδα Γεωργακόπουλου ΙΙ, Κέντρο Πολιτισμού, Έρευνας και Τεκμηρίωσης, http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/Georgakopoulos_vol_II.pdf, σελ. 988

⁵¹ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, Εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλας, Δίκαιο και Οικονομία, σελ. 409

⁵² Γεώργιος Α. Γεωργιάδης, Η εκχώρηση μελλοντικής απαίτησης, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2006, σελ. 71επ.

πώλησης και εκχώρησης μελλοντικής απαίτησης έχει, εξάλλου, επιβεβαιωθεί και από την ελληνική νομολογία, ως εμφανίζεται, ενδεικτικά, με ενάργεια στην υπ' αριθμόν 1543/2004 απόφαση του Αρείου Πάγου, στην οποία γίνεται δεκτό ότι:

«Κατά την έννοια της διάταξης του άρθρου 513 Α.Κ. αντικείμενο της σύμβασης πώλησης μπορεί να είναι και ενοχικό δικαίωμα, στην πλέον ευρεία του έννοια, ακόμη και μελλοντικό δηλαδή δικαίωμα που πρόκειται να υπάρξει και υπό αίρεση, εφόσον είναι μεταβιβάσιμο. Η πώληση μέλλουσας απαίτησης μπορεί να αφορά, α) είτε πώληση ελπίδας, που υπάρχει όταν η πληρωμή του τιμήματος συμφωνείται ανεξαρτήτως από την τελική σύσταση του δικαιώματος και την ωφέλιμη για τον αγοραστή έκβαση της σύμβασης, όπως π.χ. στην αγορά λαχείου, β) είτε πώληση ελπίζομενου δικαιώματος που υπάρχει και όταν η παραγωγή όλων των συστατικών στοιχείων του δικαιώματος είναι αβέβαιη κατά το χρόνο της πώλησης. Στην τελευταία περίπτωση ενυπάρχει η αίρεση δικαίου (condicio Juris) ότι αν δεν επέλθουν όλοι οι όροι σύστασης του δικαιώματος, ο αγοραστής δεν οφείλει τίμημα (Α.Κ. 380), εκτός αν προκύπτει από τη συμφωνία (Α.Κ. 361) ότι ο αγοραστής υποχρεούται στην καταβολή του τιμήματος, ανεξαρτήτως από την τελική σύσταση ή την έκταση του πωληθέντος δικαιώματος, οπότε δεν επέρχεται η απαλλαγή του πωλητή, αν η μη συντέλεση των παραγωγικών του στοιχείων δεν οφείλεται σε πταίσμα του, κατά τα άρθρα 383 επ. Α.Κ.»⁵³.

B.3. Τύπος και διατυπώσεις δημοσιότητας

Ο ν. 4354/2015, στο Άρθρο 3 αυτού, προβλέπει μεταξύ άλλων ότι τόσο η σύμβαση πώλησης όσο και η σύμβαση μεταβίβασης-εκχώρησης απαιτήσεων από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων, υπόκεινται σε συστατικό έγγραφο τύπο. Διαπιστώνουμε, συνεπώς, ότι εισάγεται στο σημείο αυτό απόκλιση από τα ισχύοντα στον Αστικό Κώδικα, όπου κατ' εφαρμογήν της αρχής του ατύπου των δικαιπραξιών που καθιερώνει το ΑΚ158, σε συνδυασμό με τις ΑΚ513επ. και ΑΚ455επ., τόσο η σύμβαση πώλησης όσο και η σύμβαση εκχώρησης είναι κατ' αρχήν άτυπες, δεν απαιτείται δηλαδή να

---

⁵³ Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών, Ισοκράτης

περιβληθούν ορισμένο συστατικό τύπο, αλλά εγκύρως καταρτίζονται και προφορικά, ρητά ή σιωπηρά⁵⁴.

Εντούτοις, μόνη η σύναψη της σύμβασης εκχώρησης δεν αρκεί για να επιφέρει τη μεταβίβαση της απαίτησης από τον εκχωρητή-πιστωτικό ίδρυμα στον εκδοχέα-Ε.Α.Α.Δ.Π. Απαιτείται επιπλέον και καταχώριση τόσο της υποσχετικής σύμβασης πώλησης όσο και της εκποιητικής σύμβασης εκχώρησης στο δημόσιο βιβλίο του Άρθρου 3 του ν. 2844/2000, ήτοι στο βιβλίο του ενεχυροφυλακείου. Όπως, άλλωστε, διακηρύσσεται ρητά στο τρίτο εδάφιο της παραγράφου 3 του Άρθρου 3: *«Από την καταχώριση της σχετικής σύμβασης επέρχεται η μεταβίβαση των πωλούμενων απαιτήσεων του μεταβιβάζοντος πιστωτικού ιδρύματος»*. Η καταχώριση συνιστά, δηλαδή, στοιχείο του πραγματικού της εκχώρησης με την έννοια ότι η απαίτηση μεταβιβάζεται στην Ε.Α.Α.Δ.Π. μόνο αν τη σύναψη των δύο συμβάσεων ακολουθήσει η καταχώρισή τους στο δημόσιο βιβλίο. Βέβαια, η σχετική καταχώριση δεν υποκαθιστά κατά τις προβλέψεις του νόμου την αναγγελία της εκχώρησης στον οφειλέτη. Αντιθέτως, καθιερώνεται σύστημα διπλής δημοσιότητας⁵⁵, καθώς, βάσει του ίδιου άρθρου, της ως άνω καταχώρισεως έπεται η αναγγελία αυτής προς τους οφειλέτες και τους εγγυητές που πρέπει να γίνεται με κάθε πρόσφορο μέσο. Ωστόσο, κατά τα παραπάνω, η αναγγελία της καταχώρισης δεν είναι κρίσιμη για την επέλευση των εννόμων συνεπειών της εκχώρησης, οι οποίες επέρχονται ήδη από το χρονικό σημείο της καταχώρισης αμφοτέρων των συμβάσεων που προαναφέραμε στο βιβλίο του ενεχυροφυλακείου. Με άλλα λόγια, δεν λειτουργεί ως συστατικός όρος της εκχώρησης. Αλλά και η φύση της ως όρος του ενεργού των μεταβιβαστικών αποτελεσμάτων της εκχώρησης, κατά τα ισχύοντα στον Αστικό Κώδικα, με την έννοια ότι, μέχρι την αναγγελία της καταχώρισης, η μεταβίβαση είναι σχετική και δεν υφίσταται έναντι του οφειλέτη και των τρίτων⁵⁶, εν μέρει ανατρέπεται. Η διατύπωση που χρησιμοποιεί ο νόμος: *«Πριν από την καταχώριση δεν αποκτώνται έναντι τρίτων δικαιώματα που απορρέουν από τη μεταβίβαση απαιτήσεων*

⁵⁴ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, Εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλας, Δίκαιο και Οικονομία, σελ. 412

⁵⁵ Απόστολος Δ. Τασίκας, Μεταβίβαση απαιτήσεων από πώληση δανείων μετά τον ν. 4354/2015, Αναμνηστικός Τόμος Λεωνίδα Γεωργακόπουλου ΙΙ, Κέντρο Πολιτισμού, Έρευνας και Τεκμηρίωσης, http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/Georgakopoulos_vol_II.pdf, σελ. 1006επ., Ζαφείριος Ν. Τσολακίδης, Μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια, ΧρΙΔ ΙΣΤ/2016, σελ. 647

⁵⁶ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, Δίκαιο & Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, σελ. 416

της παραγράφου 1», φανερώνει ότι η δημοσιότητα που αποκτά η εκχώρηση των απαιτήσεων μέσω της καταχώρισης στο βιβλίο του ενεχυροφυλακείου, αρκεί για να επέλθουν έναντι των τρίτων οι έννομες συνέπειες της εκχώρησης. Αυτό σημαίνει ότι, για παράδειγμα, σε περίπτωση διαδοχικών μεταβιβάσεων των ίδιων απαιτήσεων σε διαφορετικές Ε.Α.Α.Δ.Π., κρίσιμη για την εφαρμογή της αρχής της χρονικής προτεραιότητας μεταξύ τους θα είναι η καταχώριση, και όχι η αναγγελία της καταχώρισης στον οφειλέτη. Η σημασία αυτής της τελευταίας έγκειται στο ότι σε περίπτωση που ο οφειλέτης καταβάλλει στο πιστωτικό ίδρυμα το οφειλόμενο ποσό μετά την καταχώριση μεν, αλλά πριν από τη γνωστοποίηση στον ίδιο της καταχώρισης, ελευθερώνεται και η ενοχή του αποσβέννυται, μολονότι η καταβολή δεν έλαβε χώρα προς το νέο δανειστή της απαίτησης. Διατηρεί, επομένως, κατά την άποψή μας, η αναγγελία το ρόλο της ως όρος του ενεργού των μεταβιβαστικών της εκχώρησης αποτελεσμάτων, αποκλειστικά και μόνο, όμως, έναντι του οφειλέτη.

B.4. Ειδικές προϋποθέσεις εγκυρότητας της σύμβασης πώλησης

Σε όλα τα παραπάνω προστίθενται ακόμη δύο προϋποθέσεις από τις οποίες εξαρτάται το κύρος της σύμβασης πώλησης. Η πρώτη από αυτές έχει γενικό χαρακτήρα⁵⁷, απαιτείται, με άλλα λόγια, να συντρέχει στην περίπτωση πώλησης κάθε είδους απαιτήσεων, και συνίσταται στο γεγονός ότι η πώληση είναι ισχυρή μόνο εφόσον έχει υπογραφεί συμφωνία ανάθεσης διαχείρισης μεταξύ Ε.Α.Α.Δ.Π. και Ε.Δ.Α.Δ.Π., τα δε δικαιώματα που απορρέουν από τη μεταβίβαση δύναται να ασκούνται μόνο μέσω της Εταιρείας Διαχείρισης, κατά τα οριζόμενα στην περίπτωση γ' της πρώτης παραγράφου του Άρθρου 1.

Η δεύτερη προϋπόθεση, η οποία και αφορά στην προσφορά προς πώληση των απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια, είναι να έχει προηγηθεί εξώδικη πρόσκληση του δανειολήπτη και του εγγυητή μέσα σε δώδεκα μήνες πριν από την προσφορά να διακανονίσει τις οφειλές του βάσει γραπτής πρότασης κατάλληλης ρύθμισης με συγκεκριμένους όρους αποπληρωμής, σύμφωνα και με τις διατάξεις του Κώδικα Δεοντολογίας. Κατ' εξαίρεση, σύμφωνα με τη δεύτερη παράγραφο του Άρθρου 3, η

---

⁵⁷ Ζαφείριος Ν. Τσολακίδης, Μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια, ΧρΙΔ ΙΣΤ/2016, σελ. 647επ.

πρόσκληση αυτή δεν απαιτείται για απαιτήσεις επίδικες ή επιδικασθείσες κατά οφειλετών που έχουν χαρακτηριστεί μη συνεργάσιμοι κατά την έννοια της παραγράφου 2 του Άρθρου 1 του ν. 4224/2013.

B.5. Απόκλιση από την εφαρμογή της ΑΚ466

Ήδη στην εισαγωγική παρουσίαση του θέματος, επεσημάναμε ότι ένα από τα ζητήματα που γοητεύουν στο πλαίσιο εξέτασης των ρυθμίσεων του ν. 4354/2015 είναι ο τρόπος με τον οποίο ο εν λόγω νόμος, καλούμενος να εκπληρώσει έναν συγκεκριμένο σκοπό, διαπνέεται από βασικές αρχές και ενσωματώνει στους κόλπους του νομικά μορφώματα ή διατάξεις του Αστικού Κώδικα, προσαρμόζοντάς τις, όμως, συγχρόνως κάθε φορά στις ανάγκες που υπηρετεί. Αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας προσαρμογής, όπως είναι λογικό, αποτελούν οι κάθε είδους διαφοροποιήσεις που εμφανίζουν τελικά οι διατάξεις του νόμου συγκριτικά με τις αντίστοιχες ρυθμίσεις του Αστικού Κώδικα.

Τα παραπάνω έρχεται να επιβεβαιώσει ένα από τα χαρακτηριστικά παραδείγματα τέτοιας φύσεως αποκλίσεων, και πιο συγκεκριμένα η ρύθμιση που περιέχεται στο δεύτερο εδάφιο της τρίτης παραγράφου του Άρθρου 3, σύμφωνα με την οποία: *«Τυχόν συμφωνίες μεταξύ μεταβιβάζοντος πιστωτικού ή χρηματοδοτικού ιδρύματος και δανειοληπτών περί ανεκχώρητου των μεταξύ τους απαιτήσεων δεν αντιτάσσονται στον εκδοχέα»*. Η διαφορετική προσέγγιση του αυτού ζητήματος στο ν. 4354/2015 και στον Αστικό Κώδικα, στο Άρθρο 466 του οποίου και ορίζεται ότι: *«Δεν μπορεί να εκχωρηθεί απαίτηση, αν δανειστής και οφειλέτης συμφώνησαν το ανεκχώρητο»* είναι, λοιπόν, πρόδηλη.

Η παραπάνω διάσταση αποτελεί ακριβώς εκδήλωση της στάθμισης συμφερόντων (Interessenjurisprudenz) που πολλές φορές καλείται να διενεργήσει ο νομοθέτης προτού επιλέξει να ακολουθήσει συγκεκριμένη ρυθμιστική οδό. Εν προκειμένω, η κατά την ΑΚ466 απαγόρευση εκχώρησης απαιτήσεων για τις οποίες τα συμβαλλόμενα μέρη έχουν συμφωνήσει το ανεκχώρητο βασίζεται και πραγματώνει τη συμβατική ελευθερία των μερών. Εντούτοις, ο έλληνας νομοθέτης εκτίμησε ότι χάριν επίτευξης του οικονομικού σκοπού της μεταβίβασης απαιτήσεων που επιδιώκεται με τον υπό εξέταση νόμο, εύλογη

είναι η ανάγκη να υπερπηδώνται στις συναλλαγές συμφωνίες περί ανεκχώρητου⁵⁸, και γι' αυτό το λόγο, κρίνοντας ότι η σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος υπερτερεί, έθεσε στο περιθώριο τη συμβατική ελευθερία και τον αυτοπροσδιορισμό του οφειλέτη που επιθυμεί το ανεκχώρητο της απαίτησης⁵⁹. Και αυτό χωρίς να ενδιαφέρει η καλή ή κακή πίστη, η γνώση ή η ανυπαίτια άγνοια⁶⁰ της αποκτώσας εταιρείας όσον αφορά στην ύπαρξη και το περιεχόμενο της συμφωνίας του οφειλέτη και του πιστωτικού ιδρύματος για το ανεκχώρητο.

Πρέπει, ωστόσο, να διευκρινίσουμε ότι η ανωτέρω διάταξη του ν. 4354/2015 δεν έρχεται σε αντίθεση με κάθε απαγορευμένη εκχώρηση απαίτησης⁶¹, καθώς ο νόμος αναφέρεται στη μη αντιταξιμότητα έναντι του εκδοχέα αποκλειστικά τυχόν συμφωνιών εκχωρητή και οφειλέτη περί ανεκχωρήτου. Οι ρυθμίσεις, λοιπόν, που περιέχονται στις ΑΚ464 και ΑΚ465 δεν παραγκωνίζονται από το νόμο, με αποτέλεσμα την ακυρότητα της εκχώρησης απαιτήσεων που είναι ακατάσχετες ή των οποίων η εκχώρηση απαγορεύεται βάσει νόμου ή απαιτήσεων που λόγω της φύσης της παροχής συνδέονται στενά με το πρόσωπο του δανειστή.

Λεκτέον δε ότι ίδιου περιεχομένου ρύθμιση με την εδώ σχολιαζόμενη, βρέθηκε στο κέντρο του ενδιαφέροντος της θεωρίας και της νομολογίας και πριν ακόμη από τη θέσπιση του ν. 4354/2015, όταν δύο άλλα νομοθετήματα, ο ν. 1905/1990 για την πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων και ο ν. 3156/2003 για την τιτλοποίηση απαιτήσεων, ήρθαν να αναδείξουν τη σημασία της εκχώρησης απαιτήσεων προς το σκοπό χρηματοδότησης επιχειρήσεων. Τέθηκε τότε επί του επιστημονικού τάπητος το ζήτημα του εάν η σύμβαση ανοίγματος πίστωσης που θα εξυπηρετείται κατά τη συμφωνία των μερών με αλληλόχρεο λογαριασμό περιλαμβάνει συμφωνία για το ανεκχώρητο, η οποία ως τέτοια πρέπει να γίνει δεκτό ότι υποχωρεί μπροστά στις ειδικές

---

⁵⁸ Απόστολος Δ. Τασίκας, Μεταβίβαση απαιτήσεων από πώληση δανείων μετά τον ν. 4354/2015, Αναμνηστικός Τόμος Λεωνίδα Γεωργακόπουλου ΙΙ, Κέντρο Πολιτισμού, Έρευνας και Τεκμηρίωσης, http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/Georgakopoulos_vol_II.pdf, σελ. 955επ.

⁵⁹ Ιάκωβος Βενιέρης, Τιτλοποίηση απαιτήσεων σύμφωνα με το Ν. 3156/2003 υπό το πρίσμα και της διεθνούς πρακτικής, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2005, σελ. 144

⁶⁰ Δημήτριος Κ. Ρούσσης, Η ισχύς της συμφωνίας για το ανεκχώρητο των απαιτήσεων αλληλόχρεου λογαριασμού στο πλαίσιο των συμβάσεων πρακτορείας και τιτλοποίησης επιχειρηματικών απαιτήσεων, ΧρηΔικ 3/2011, σελ. 386επ.

⁶¹ Ιάκωβος Βενιέρης, Τιτλοποίηση απαιτήσεων σύμφωνα με το Ν. 3156/2003 υπό το πρίσμα και της διεθνούς πρακτικής, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2005, σελ. 143

ρυθμίσεις του ν. 1905/1990 και του ν. 3156/2003 που αμφότεροι δίνουν προβάδισμα στην εκχώρηση απαιτήσεων έναντι τέτοιου είδους συμφωνιών⁶². Διαπιστώνουμε, λοιπόν, ότι ο ανωτέρω προβληματισμός λόγω της ομοιότητας του ρυθμιστικού περιεχομένου της συγκεκριμένης διάταξης του ν. 4354/2015 με τις αντίστοιχες διατάξεις των ν. 1905/1990 και 3156/2003, αναβιώνει και στην υπό εξέταση περίπτωση, ενώ οι λύσεις που προτάθηκαν στο πλαίσιο των ως άνω νόμων μπορούν με ευκολία να αποτελέσουν αντικείμενο επιστημονικής συζήτησης και στο πλαίσιο του ν. 4354/2015.

Σημείο από το οποίο «πυροδοτείται» η σχετική συζήτηση αποτελεί ο ιδιόρρυθμος χαρακτήρας της σύμβασης του αλληλόχρεου λογαριασμού ως μίας σύμβασης που συνάπτεται επ' αφορμή της σχέσης εμπορικής συνεργασίας μεταξύ δύο προσώπων και η οποία έχει ως περιεχόμενο ότι οι απαιτήσεις που θα γεννώνται από τη μεταξύ τους συμβατική σχέση και οι καταβολές που θα μεσολαβούν θα καταχωρούνται σε έναν ενιαίο λογαριασμό⁶³. Χαρακτηριστικό γνώρισμα του αλληλόχρεου λογαριασμού είναι η κατά τη συμφωνία των μερών απώλεια της αυτοτέλει των επί μέρους απαιτήσεων που εγγράφονται ως κονδύλια αυτού, με αποτέλεσμα να μην καθίστανται οι ίδιες απαιτητές, αλλά απαιτητό και ληξιπρόθεσμο να είναι μόνο το κατάλοιπο που θα προκύπτει κατά το κλείσιμο του λογαριασμού κατόπιν της συμψηφιστικής εκκαθάρισης των εκατέρωθεν απαιτήσεων. Βασική συνέπεια της ενσωμάτωσης των απατήσεων σε αλληλόχρεο λογαριασμό είναι η αναστολή της αυτοτελούς ενάσκησής τους⁶⁴, υπό την έννοια της αδυναμίας είσπραξης τους δικαστικώς ή με μονομερή συμψηφισμό, αλλά και διάθεσής τους μέσω εκχώρησης εκουσίως ή αναγκαστικώς⁶⁵.

Επί τη βάση, λοιπόν, αυτής της ιδιαιτερότητας, μία από τις απόψεις που εκφράστηκαν όσον αφορά στο νομικό πρόβλημα που παρουσιάσαμε παραπάνω, σχετικά, δηλαδή, με το

---

⁶² Σύμφωνα με την παράγραφο 5 του Άρθρου 2 του ν. 1905/1990: «Οι συμβάσεις του άρθρου 1 του νόμου αυτού κατισχύουν των τυχόν συμφωνιών μεταξύ προμηθευτή και οφειλέτη περί ανεκχωρήτου των μεταξύ τους απαιτήσεων.», ενώ σύμφωνα με το εδάφιο α' της παραγράφου 8 του άρθρου 10 του ν. 3156/2003: «Η σύμβαση μεταβίβασης των τιτλοποιούμενων απαιτήσεων καταχωρίζεται σε περίληψη που περιέχει τα ουσιαστικά στοιχεία αυτής, σύμφωνα με το άρθρο 3 του ν. 2844/2000 (ΦΕΚ 220 Α') και κατισχύει των συμφωνιών μεταξύ μεταβιβάζοντος και τρίτου περί ανεκχωρήτου των μεταξύ τους απαιτήσεων.»

⁶³ Νικόλαος Κ. Ρόκας-Χρήστος Βλ. Γκόρτσος, Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, Δημόσιο & Ιδιωτικό Τραπεζικό Δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη, Β' Αναθεωρημένη Έκδοση, σελ. 201

⁶⁴ Νικόλαος Κ. Ρόκας-Χρήστος Βλ. Γκόρτσος, Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, Δημόσιο & Ιδιωτικό Τραπεζικό Δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη, Β' Αναθεωρημένη Έκδοση, σελ. 204

⁶⁵ Δημήτριος Κ. Ρούσσης, Η ισχύς της συμφωνίας για το ανεκχώρητο των απαιτήσεων αλληλόχρεου λογαριασμού στο πλαίσιο των συμβάσεων πρακτορείας και τιτλοποίησης επιχειρηματικών απαιτήσεων, ΧρηΔικ 3/2011, σελ. 384επ.

εάν η σύμβαση αλληλόχρεου λογαριασμού ενέχει συμφωνία των μερών περί ανεκχώρητου των απαιτήσεων που κάθε φορά καταχωρίζονται ως χρεοπιστωτικά κονδύλια του λογαριασμού ή όχι, συνοψίζεται στη μείζονα πρόταση της υπ' αριθμόν 667/2010 απόφασης του Αρείου Πάγου, στην οποία αναλύεται ότι:

«Από τις ανωτέρω διατάξεις συνάγεται ότι η σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, που έχει ως περιεχόμενο την εκχώρηση απαιτήσεων από τον προμηθευτή στον πράκτορα για την είσπραξή τους από τον τελευταίο, μπορεί μεν να αφορά και σε μη γεννημένες κατά το χρόνο της συμφωνίας απαιτήσεις, δεν επηρεάζει όμως, ενόψει του προβλεπόμενου με το άρθρ 2 παρ. 5 του ν. 1905/1990 ανισχύρου τυχόν συμφωνιών μεταξύ προμηθευτή και οφειλέτη για το ανεκχώρητο της απαιτήσεως, άλλες περαιτέρω συμφωνίες μεταξύ δανειστή (προμηθευτή - εκχωρητή και οφειλέτη), όπως η σύμβαση αλληλόχρεου λογαριασμού, που καθορίζουν τις προϋποθέσεις γέννησης, ληξιπροθέσμου και άσκησης των αξιώσεων του δανειστή κατά του οφειλέτη, από το λόγο ότι έχουν οι συμφωνίες αυτές ως παρακολουθηματική συνέπεια και το ανεκχώρητο των απαιτήσεων που θεμελιώνουν. Ειδικότερα, η αναγκαστικού δικαίου διάταξη του άρθρου 2 παρ. 5 του ν. 1905/1990, η οποία πρέπει να ερμηνευθεί στενώς, ακριβώς λόγω του εξαιρετικού της χαρακτήρα, ως άλλωστε και εκ της γραμματικής διατύπωσής της επιβάλλεται, συνηγορούντων προς τούτο και των διατάξεων των άρθρων 2 παρ. 1 και 5 παρ. 1 του Συντάγματος, αλλά και εκείνης της ΑΚ 361, καταλαμβάνει μόνον τις ειδικές συμφωνίες μεταξύ προμηθευτή και οφειλέτη περί ανεκχώρητου των μεταξύ τους απαιτήσεων. Είναι δε προφανές, ότι τέτοια "ειδική συμφωνία περί ανεκχώρητου" δεν είναι η σύμβαση αλληλόχρεου (ανοικτού) λογαριασμού, αφού η τελευταία έχει άλλο, πολύ ευρύτερο, περιεχόμενο και άλλο συμβατικό σκοπό, όπως παραπάνω εκτέθηκε. Επομένως, η διάταξη του άρθρου 2 παρ. 5 του ν. 1905/1990 δεν θίγει το κύρος υφιστάμενου αλληλόχρεου λογαριασμού, ούτε και το ανεκχώρητο των καταχωριζόμενων σε αυτόν πιστώσεων, που αποτελεί ουσιώδη εγγενή συνέπεια της συμβάσεως αλληλόχρεου λογαριασμού, άνευ της οποίας θα κατέρρεε ολόκληρη η περί αλληλόχρεου λογαριασμού σύμβαση και θα επηρεαζόταν καίρια, μέχρι πλήρους ανατροπής της, η εξυπηρετούμενη από τον αλληλόχρεο λογαριασμό κύρια σύμβαση, χωρίς την βούληση του ετέρου των

συμβαλλομένων με τις συμβάσεις αυτές, ήτοι της κύριας βασικής ενοχικής σύμβασης και της παρεπόμενης του αλληλόχρεου λογαριασμού»⁶⁶.

Κατά άλλη άποψη, που επίσης υποστηρίχθηκε σχετικά με τους ν. 1905/1990 και 3156/2003, η απώλεια της εξουσίας διάθεσης των επί μέρους απαιτήσεων συνιστά απόρροια ειδικής συμφωνίας των μερών⁶⁷ για το ανεκχώρητο που εμπεριέχεται στη σύμβαση αλληλόχρεου λογαριασμού. Η άποψη αυτή, στο βαθμό που, όπως τονίσαμε, η ρύθμιση του εδαφίου β', της παραγράφου 3, του Άρθρου 3 του ν. 4354/2015 ταυτίζεται από πλευράς περιεχομένου με τις αντίστοιχες ρυθμίσεις του ν. 1905/1990 και του ν. 3156/2003, θα μπορούσε να υιοθετηθεί και κατά την εφαρμογή του νεοπαγούς αυτού συστήματος κανόνων δικαίου.

Μάλιστα, υπέρ της τελευταίας αυτής άποψης συνηγορεί το γεγονός ότι παρ' όλο που το ανεκχώρητο των καταχωριζόμενων ως κονδυλίων στον αλληλόχρεο λογαριασμό απαιτήσεων αποτελεί πράγματι εννοιολογικό στοιχείο του αλληλόχρεου λογαριασμού, μία *conditio sine qua non*, αυτό δεν αναιρεί το ότι στη σύμβαση που συνάπτουν τα μέρη ενυπάρχουν οι δικαιοπρακτικές δηλώσεις βουλήσεώς τους, οι οποίες πρέπει να αλληλοκαλύπτονται αμοιβαίως σε όλα τα σημεία τους, ακόμη και στα πιο επουσιώδη⁶⁸, πολλώ δε μάλλον ως προς την απώλεια της αυτοτέλειας των εκατέρωθεν απαιτήσεών τους.

Αλλά και η τελολογία των διατάξεων του ν. 4354/2015 μας ωθεί στην αποδοχή της παραπάνω θέσης. Αρκεί να σκεφτεί κανείς τη συχνότητα με την οποία τα πιστωτικά ιδρύματα και οι πελάτες τους επιλέγουν να συνάψουν συμβάσεις πίστωσης εξυπηρετούμενες με αλληλόχρεο λογαριασμό. Αν δεχόμασταν ότι ο αλληλόχρεος λογαριασμός δεν ενέχει συμφωνία περί ανεκχωρήτου, αλλά το ανεκχώρητο συνιστά εγγενές στοιχείο του, τότε, ελλείψει συμφωνίας, η παράγραφος 3, του Άρθρου 3 του ν. 4354/2015 δεν θα έβρισκε εφαρμογή και το, σύμφωνα με μία γνώμη, εκ της φύσεως της συμβάσεως ανεκχώρητο, θα παρακώλυε την εκχώρηση των απαιτήσεων από το

---

⁶⁶ Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών, Ισοκράτης

⁶⁷ Δημήτριος Κ. Ρούσσης, Η ισχύς της συμφωνίας για το ανεκχώρητο των απαιτήσεων αλληλόχρεου λογαριασμού στο πλαίσιο των συμβάσεων πρακτορείας και τιτλοποίησης επιχειρηματικών απαιτήσεων, ΧρηΔικ 3/2011, σελ. 386

⁶⁸ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2007, σελ. 319

πιστωτικό ίδρυμα στην Ε.Α.Α.Δ.Π. Όμως, κατ' αυτόν τον τρόπο, ένας μεγάλος αριθμός απαιτήσεων δεν θα μπορούσε να αξιοποιηθεί από τις τράπεζες προς το σκοπό βελτίωσης της οικονομικής τους υπόστασης και ενίσχυσης των χαρτοφυλακίων τους, διότι ακριβώς θα καθίστατο αδύνατη η περαιτέρω εκχώρησή τους. Απώτερη συνέπεια αυτού δεν θα ήταν άλλη από τη ματαίωση της ratio legis, πράγμα που δίχως αμφιβολία δεν ανταποκρίνεται στη βούληση του νομοθέτη, όπως αυτή ενσαρκώνεται στις διατάξεις του παρόντος νόμου.

Τυχόν αντιρρήσεις που θα μπορούσαν να προβληθούν για τον τρόπο που θα πραγματοποιηθεί επιτυχώς η συμψηφιστική εκκαθάριση των αμοιβαίων απαιτήσεων για να προκύψει το τελικό κατάλοιπο του λογαριασμού, αντικρούονται από την ίδια την πρακτική λειτουργία αυτής της μορφής λογαριασμού στις σχέσεις πιστωτικού ιδρύματος και οφειλέτη, όπου οι απαιτήσεις που εγγράφονται λογιστικά στο λογαριασμό είναι ως επί το πλείστον απαιτήσεις του πιστωτικού ιδρύματος κατά του οφειλέτη για την επιστροφή των οφειλόμενων δόσεων, με αποτέλεσμα να απουσιάζει το στοιχείο της αμοιβαιότητας για τη διενέργεια του συμψηφισμού. Το γεγονός, άλλωστε, ότι δεν αποκλείεται να εμφιλοχωρήσει διάσταση μεταξύ του δικαιούχου των επί μέρους απαιτήσεων που εισάγονται στον αλληλόχρεο λογαριασμό και οι οποίες μπορεί να έχουν εκχωρηθεί στην Εταιρεία Απόκτησης Απαιτήσεων, και της απαίτησης για το κατάλοιπο που θα έχει διαμορφωθεί κατά το κλείσιμο του λογαριασμού και η οποία μπορεί να μην έχει εκχωρηθεί, και άρα να παραμένει δικαιούχος αυτής το πιστωτικό ίδρυμα, αντιμετωπίζεται μέσω των προηγμένων ηλεκτρονικών συστημάτων των τραπεζών σε συνεργασία με τις Ε.Α.Α.Δ.Π., ώστε στο τελικό κατάλοιπο να μην συμπεριλαμβάνονται οι απαιτήσεις που εκχωρήθηκαν.

Αξίζει, βέβαια, να υπογραμμίσουμε ότι συνέπεια της σχετικής ρύθμισης του ν. 4354/2015 αποτελεί μόνο ο αποκλεισμός της κατά την ΑΚ466 εμπράγματης ενέργειας⁶⁹ των συμφωνιών για το ανεκχώρητο. Αντιθέτως, η ενοχική, κατά το Άρθρο 177ΑΚ,

---

⁶⁹ Η ΑΚ 466 καθιερώνει εξαίρεση από τη γενική αρχή της ΑΚ177, σύμφωνα με την οποία η δικαιοπραξία που περιορίζει την εξουσία διάθεσης απαλλοτριωτού δικαιώματος έχει ενοχική μόνο ενέργεια και δεν επιδρά στο κύρος της διάθεσης. Βλ. Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, Εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλας, Δίκαιο και Οικονομία, σελ. 415

ενέργεια των συμφωνιών αυτών διατηρείται⁷⁰, γεγονός που διαδραματίζει σημαντικό ρόλο όσον αφορά στην προστασία του οφειλέτη, η απαίτηση σε βάρος του οποίου μεταβιβάζεται σε νέο δανειστή, παρά την προηγούμενη συμφωνία του με τον παλιό δανειστή για το ανεκχώρητο. Με άλλα λόγια, ο οφειλέτης μπορεί να εγείρει εναντίον του πιστωτικού ιδρύματος που προέβη στην πώληση και εκχώρηση των απαιτήσεων αξιώσεις κατά τις διατάξεις για την ενδοσυμβατική ευθύνη⁷¹, ιδίως δε αξίωση αποζημίωσης κατά την ΑΚ335 σε συνδυασμό με την ΑΚ330. Υποστηρίζεται, ωστόσο, ότι η καταβολή αποζημίωσης δεν αποτελεί την ιδανική λύση, διότι αφενός μεν δεν μπορεί πάντοτε να αποκαταστήσει τα δικαιώματα και το συμφέρον του οφειλέτη, και αφετέρου μπορεί εν τέλει να λειτουργήσει ως τροχοπέδη στους στόχους που επιδιώκονται με το ν. 4354/2015, αν υποθέσουμε ότι η τράπεζα υποχρεούται να καταβάλει αποζημίωση για κάθε απαίτηση που έχει συμφωνηθεί ως ανεκχώρητη και παρά τούτα μεταβιβάζεται σε Ε.Α.Α.Δ.Π⁷².

B.6. Απόκλιση από την εφαρμογή της ΑΚ479

Στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 3 του ν. 4354/2015, ο νομοθέτης καθιστά σαφές ότι στην περίπτωση πώλησης και μεταβίβασης απαιτήσεων από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων που έχουν χορηγηθεί από πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα στις ειδικές εταιρείες του νόμου αυτού, δεν εφαρμόζεται η ΑΚ479, στην οποία ορίζεται ότι: *«Αν με σύμβαση μεταβιβάστηκε περιουσία ή επιχείρηση, αυτός που αποκτά ευθύνεται απέναντι στο δανειστή έως την αξία των μεταβιβαζόμενων στοιχείων για τα χρέη που ανήκουν στην περιουσία ή στην επιχείρηση. Η ευθύνη αυτού που μεταβιβάζει εξακολουθεί να υπάρχει»*. Ο δικαιολογητικός λόγος του αποκλεισμού της ευθύνης της αποκτώσας εταιρείας έναντι των δανειστών του μεταβιβάζοντος πιστωτικού ιδρύματος έγκειται στην προσπάθεια

---

⁷⁰ Απόστολος Δ. Τασίκας, Μεταβίβαση απαιτήσεων από πώληση δανείων μετά τον ν. 4354/2015, Αναμνηστικός Τόμος Λεωνίδα Γεωργακόπουλου ΙΙ, Κέντρο Πολιτισμού, Έρευνας και Τεκμηρίωσης, http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/Georgakopoulos_vol_II.pdf, σελ. 996

⁷¹ Ιάκωβος Βενιέρης, Τιτλοποίηση απαιτήσεων σύμφωνα με το Ν. 3156/2003 υπό το πρίσμα και της διεθνούς πρακτικής, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2005· Απόστολος Δ. Τασίκας, Μεταβίβαση απαιτήσεων από πώληση δανείων μετά τον ν. 4354/2015, Αναμνηστικός Τόμος Λεωνίδα Γεωργακόπουλου ΙΙ, Κέντρο Πολιτισμού, Έρευνας και Τεκμηρίωσης, http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/Georgakopoulos_vol_II.pdf, σελ. 997

⁷² Ιάκωβος Βενιέρης, Τιτλοποίηση απαιτήσεων σύμφωνα με το Ν. 3156/2003 υπό το πρίσμα και της διεθνούς πρακτικής, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2005, σελ. 144

τελεσφορίας των νέων νομοθετικών διατάξεων⁷³. Αν εξέλιπε η παραπάνω ρύθμιση, οι Ε.Α.Α.Δ.Π. θα δίσταζαν να προχωρήσουν στη σύναψη συμβάσεων με πιστωτικά ιδρύματα για την απόκτηση απαιτήσεων από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων, καθώς θα γνώριζαν ότι κατ' εφαρμογή της ΑΚ479, θα δημιουργείτο εκ του νόμου σωρευτική αναδοχή χρέους⁷⁴, με αποτέλεσμα να ευθύνονται εις ολόκληρον, κατά τις διατάξεις των ΑΚ481επ., με το μεταβιβάζον πιστωτικό ίδρυμα έναντι των δανειστών του για τα χρέη των μεταβιβαζόμενων περιουσιακών στοιχείων. Αναντίρρητα, η εξέλιξη αυτή θα έθετε σε κίνδυνο τα συμφέροντα των Εταιρειών Απόκτησης Απαιτήσεων και θα τις αποθάρρυνε από τη σύναψη των παραπάνω συμβάσεων, τελικώς δε θα ματαίωνε τους σκοπούς του νόμου λειτουργώντας ως αντικίνητρο για τη μεταβίβαση⁷⁵.

B.7. Συμμεταβίβαση συνδεδόμενων με τις μεταβιβαζόμενες απαιτήσεις δικαιωμάτων

Σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο της πρώτης παραγράφου του Άρθρου 3 του ν. 4354/2015: *«Άλλα δικαιώματα, ακόμα αν δεν αποτελούν παρεπόμενα δικαιώματα κατά την έννοια του άρθρου 458 ΑΚ, εφόσον συνδέονται με τις μεταβιβαζόμενες απαιτήσεις, μπορούν να μεταβιβάζονται μαζί με αυτές.»*. Ως παρεπόμενα δικαιώματα που μεταβιβάζονται σε περίπτωση εκχώρησης μαζί με την απαίτηση νοούνται κατά την ΑΚ458, κατ' αρχάς, όλα εκείνα τα δικαιώματα που τελούν σε σχέση εξάρτησης προς την απαίτηση και εξυπηρετούν το σκοπό της είτε ισχυροποιώντας την είτε επεκτείνοντας το περιεχόμενό της είτε διευκολύνοντας την πραγματοποίησή της⁷⁶. Πρόκειται για τα δικαιώματα προσωπικής ή εμπράγματης ασφάλειας, όπως η εγγύηση, το ενέχυρο και η υποθήκη, ενώ δεν μπορούν να αποκλειστούν και οι σύγχρονες μορφές ασφαλειών, όπως, παραδείγματος χάριν, το πλασματικό ενέχυρο, η κυμαινόμενη ασφάλεια και η χρηματοοικονομική ασφάλεια⁷⁷. Επιπλέον, ως συμμεταβιβαζόμενα παρεπόμενα

---

⁷³ Απόστολος Δ. Τασίκας, Μεταβίβαση απαιτήσεων από πώληση δανείων μετά τον ν. 4354/2015, Αναμνηστικός Τόμος Λεωνίδα Γεωργακόπουλου ΙΙ, Κέντρο Πολιτισμού, Έρευνας και Τεκμηρίωσης, http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/Georgakopoulos_vol_II.pdf, σελ. 1002

⁷⁴ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, Εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλας, Δίκαιο και Οικονομία, σελ. 450

⁷⁵ Ζαφείριος Ν. Τσολακίδης, Μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια, ΧρΙΔ ΙΣΤ/2016, σελ. 649

⁷⁶ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, Εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλας, Δίκαιο και Οικονομία, σελ. 419

⁷⁷ Δημήτριος Ρούσσης, Το ειδικό δίκαιο της εκχώρησης απαιτήσεων, Από την πρακτορεία και τιτλοποίηση στη διάθεση απαιτήσεων με αιτία τη διαχείριση ή την πώληση: συστηματική εναρμόνιση με το γενικό δίκαιο εκχώρησης του ΑΚ, ΧρΙΔ 2016/569

δικαιώματα κατά την έννοια της ΑΚ458 λογίζονται το δικαίωμα για εγγραφή υποθήκης ή τροπής υφιστάμενης προσημείωσης σε υποθήκη, η αξίωση για λογοδοσία, το δικαίωμα από ποινική ρήτρα, ενώ συνεκχωρούνται και εκείνα από τα μη αυτοτελή διαπλαστικά δικαιώματα που αναφέρονται αποκλειστικά στην απαίτηση που εκχωρήθηκε, όπως το δικαίωμα επιλογής στη διαζευκτική ενοχή και η όχληση⁷⁸.

Εντούτοις, ο ν. 4354/2015 επεκτείνει τη συμμεταβίβαση, πέρα από τα παρεπόμενα της απαίτησης δικαιώματα, και στα δικαιώματα που απλώς συνδέονται καθ' οιονδήποτε τρόπο με αυτή και τα οποία δεν συνεκχωρούνται βάσει της ΑΚ458. Τέτοιου είδους συνδεόμενα με την απαίτηση δικαιώματα μπορούν να θεωρηθούν μεταξύ άλλων και τα διαπλαστικά δικαιώματα η άσκηση των οποίων επηρεάζει όλη την έννομη σχέση από την οποία γεννήθηκε η απαίτηση⁷⁹, όπως το δικαίωμα καταγγελίας της σύμβασης πίστωσης ή της δανειακής σχέσης ή το δικαίωμα ακύρωσης της σύμβασης. Η μεταβίβαση των συνδεόμενων δικαιωμάτων πραγματοποιείται, σύμφωνα με την ΑΚ470, με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων περί εκχώρησης, λαμβανομένης δηλαδή υπόψη της ιδιαίτερης φύσης των συμμεταβιβαζόμενων δικαιωμάτων. Πάντως, αξιοσημείωτο είναι ότι από τον τρόπο διατύπωσης της ως άνω διάταξης του νόμου και κυρίως από τη χρήση της λέξης «*μπορούν*» που εκφράζει εκ της φύσεώς της απλώς μία δυνατότητα, συνάγεται ότι η μεταβίβαση των συνδεόμενων με την απαίτηση που εκχωρείται δικαιωμάτων δεν συντελείται αυτοδικαίως, όπως συμβαίνει στην περίπτωση των κατά την ΑΚ458 παρεπόμενων δικαιωμάτων, αλλά απαιτείται να καταστεί αντικείμενο προηγούμενης συμφωνίας στο πλαίσιο της σύμβασης πώλησης απαιτήσεων⁸⁰. Εάν, όμως, παρά τη σχετική του συμφωνία με την αποκτώσα εταιρεία, το πιστωτικό ίδρυμα ασκήσει κάποιο από τα συνδεόμενα δικαιώματα που συνεκχωρήθηκαν, ευθύνεται κατά τις διατάξεις των ΑΚ467 σε συνδυασμό με ΑΚ516, ΑΚ382 και ΑΚ380⁸¹.

---

⁷⁸ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, Εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλας, Δίκαιο και Οικονομία, σελ. 419

⁷⁹ Ζαφείριος Ν. Τσολακίδης, Μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια, ΧρΙΔΙΣΤ/2016, σελ. 649

⁸⁰ Ζαφείριος Ν. Τσολακίδης, Μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια, ΧρΙΔΙΣΤ/2016, σελ. 649

⁸¹ Απόστολος Δ. Τασίκας, Μεταβίβαση απαιτήσεων από πώληση δανείων μετά τον ν. 4354/2015, Αναμνηστικός Τόμος Λεωνίδα Γεωργακόπουλου ΙΙ, Κέντρο Πολιτισμού, Έρευνας και Τεκμηρίωσης, http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/Georgakopoulos_vol_II.pdf, σελ. 1001

Παράλληλα, μολονότι δεν γίνεται ειδική μνεία στην τύχη των προνομίων, δηλαδή των δικαιωμάτων και των εξουσιών που δημιουργούν μία εξαιρετική κατάσταση ευνοϊκή προς ορισμένο πρόσωπο ή έννομη σχέση⁸², και που μπορεί να συνοδεύουν μία απαίτηση, γίνεται δεκτό ότι προνόμια περί την αναγκαστική εκτέλεση που διευκολύνουν τη διαδικασία ικανοποίησης των εκχωρούμενων απαιτήσεων, καθώς και φορολογικού περιεχομένου εύνοιες, επενεργούν πλέον προς όφελος του νέου δανειστή⁸³. Επιχείρημα υπέρ της θέσης αυτής μπορεί να αντληθεί και από τη ρύθμιση της παραγράφου 6 του Άρθρου 3 που ορίζει ότι: *«Αν η μεταβιβαζόμενη απαίτηση του πιστωτικού ή χρηματοδοτικού ιδρύματος ασφαλίζεται με υποθήκη ή προσημείωση υποθήκης ή ενέχυρο ή άλλο παρεπόμενο δικαίωμα ή προνόμιο, το οποίο έχει υποβληθεί σε δημοσιότητα με καταχώριση σε δημόσιο βιβλίο ή αρχείο, για τη σημείωση της μεταβολής του δικαιούχου είναι απαραίτητη η καταχώριση της βεβαίωσης στο δημόσιο βιβλίο του άρθρου 3 του ν. 2844/2000 και σχετική μνεία σε περίπτωση του εμπράγματου βάρους, του παρεπόμενου δικαιώματος ή του προνομίου. Από την καταχώριση για κάθε ενέχυρο σε σχέση με τις μεταβιβαζόμενες απαιτήσεις του πιστωτικού ή χρηματοδοτικού ιδρύματος επέρχονται τα αποτελέσματα των άρθρων 39 και 44 του ν.δ. 17.7/13.8.1923.»*. Η διάταξη αυτή όχι μόνο χρησιμοποιεί τον όρο «προνόμια», αλλά παραπέμπει και σε άρθρα του ν.δ. 17.7/13.8.1923, το οποίο και δημιουργεί ένα εξαιρετικά προνομιακό καθεστώς υπέρ του δανειστή⁸⁴.

Την ίδια στιγμή, αξίζει ν' αναφερθεί ότι η παραπάνω διάταξη έρχεται να διευκολύνει την κατά το ν. 4354/2015 διαδικασία πώλησης και εκχώρησης απαιτήσεων μαζί με τα παρεπόμενα με αυτές δικαιώματα ή προνόμια, προβλέποντας ότι σε περίπτωση που υπάρχει ήδη καταχώριση του δικαιώματος ή του προνομίου σε δημόσιο βιβλίο, δεν είναι απαραίτητο να εγγραφεί στο βιβλίο αυτό και η μεταβολή του προσώπου του δικαιούχου, αλλά αρκεί να καταχωρισθεί στο βιβλίο του Άρθρου 3 του ν. 2844/2000 βεβαίωση πως το δικαίωμα είναι ήδη εγγεγραμμένο στο σχετικό βιβλίο.

---

⁸² Ιάκωβος Βενιέρης, Τιτλοποίηση απαιτήσεων σύμφωνα με το Ν. 3156/2003 υπό το πρίσμα και της διεθνούς πρακτικής, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2005, σελ. 192

⁸³ Δημήτριος Ρούσσης, Το ειδικό δίκαιο της εκχώρησης απαιτήσεων, Από την πρακτορεία και τιτλοποίηση στη διάθεση απαιτήσεων με αιτία τη διαχείριση ή την πώληση: συστηματική εναρμόνιση με το γενικό δίκαιο εκχώρησης του ΑΚ, ΧρΙΔ 2016/569

⁸⁴ Δημήτριος Ρούσσης, Το ειδικό δίκαιο της εκχώρησης απαιτήσεων, Από την πρακτορεία και τιτλοποίηση στη διάθεση απαιτήσεων με αιτία τη διαχείριση ή την πώληση: συστηματική εναρμόνιση με το γενικό δίκαιο εκχώρησης του ΑΚ, ΧρΙΔ 2016/569

Ο ευρύτερος αυτός χαρακτήρας που λαμβάνει η συνεκχώρηση στο πλαίσιο του νόμου έρχεται, ωστόσο, σε σύγκρουση με τη θεμελιώδη αρχή της μη χειροτέρευσης της θέσης του οφειλέτη που διέπει την πώληση και εκχώρηση απαιτήσεων κατά τις διατάξεις του ίδιου, γιατί ακριβώς παρέχει στον εκδοχέα, ήτοι την Ε.Α.Α.Δ.Π., ευρείες εξουσίες που ενδέχεται να θέσουν σε κίνδυνο τα έννομα συμφέροντα του δανειολήπτη, κυρίως αν συνδυαστούν με την υποχρέωση του νέου φορέα να ασκεί πιο ενεργητικά τη διαχείριση των εκχωρηθεισών απαιτήσεων. Και πέραν, όμως, αυτού η δυνατότητα συµμεταβίβασης και συνδεόμενων δικαιωμάτων, δεν συνάδει με τη φύση της εκχώρησης ως ειδικής διαδοχής στην απαίτηση και όχι ως μεταβίβασης της έννομης σχέσης στο σύνολό της⁸⁵. Φυσικά, οι ως άνω σκέψεις παρά τη βασιμότητά τους αγνοούν τη σκοποθεσία του ν. 4354/2015 που δεν είναι άλλη από την εξυγίανση του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Για να επιτύχει, λοιπόν, ο νόμος το στόχο του, λαμβάνει μέριμνα, προκειμένου να παρέχει στις Ε.Α.Α.Δ.Π. κίνητρα για την αγορά απαιτήσεων κατ' εφαρμογή των διατάξεών του, και ως τέτοιου είδους κίνητρο λειτουργεί, συνεπώς, και η σχετική ρύθμιση.

B.8. Ευθύνη του πιστωτικού ιδρύματος έναντι της Εταιρείας Απόκτησης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις

Η πώληση και η αιτία αυτής μεταβίβαση των απαιτήσεων που απορρέουν από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων από πιστωτικά ιδρύματα σε Ε.Α.Α.Δ.Π. συνεπάγεται, όπως είναι αυτονόητο, τη δημιουργία ενός ενοχικού δεσμού μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών, ο οποίος και προσδιορίζει αφενός μεν τις υποχρεώσεις που τα βαρύνουν, αφετέρου δε τα δικαιώματα που τους απονέμονται. Και όταν τα μέρη συμμορφώνονται προς τις υποχρεώσεις τους, τότε η σχέση τους εξελίσσεται ομαλά. Είναι, όμως, πιθανόν ένας εκ των συμβαλλομένων να αθετήσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις, με αποτέλεσμα τη διατάραξη του συμβατικού δεσμού και την ευθύνη του κατά τις οικείες διατάξεις.

Με την υποσχετική σύμβαση της πώλησης, το πιστωτικό ίδρυμα αναλαμβάνει την υποχρέωση να μεταβιβάσει στην Εταιρεία Απόκτησης Απαιτήσεων την απαίτηση ή την ομάδα απαιτήσεων που συμφωνήθηκε, ενώ η Ε.Α.Α.Δ.Π. αναλαμβάνει με τη σειρά της

---

⁸⁵ Δημήτριος Ρούσσης, Το ειδικό δίκαιο της εκχώρησης απαιτήσεων, Από την πρακτορεία και τιτλοποίηση στη διάθεση απαιτήσεων με αιτία τη διαχείριση ή την πώληση: συστηματική εναρμόνιση με το γενικό δίκαιο εκχώρησης του ΑΚ, ΧρΙΔ 2016/569

την υποχρέωση καταβολής του τιμήματος, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην ΑΚ513. Η μεταβίβαση, δηλαδή η μεταβολή του προσώπου του δανειστή, επέρχεται με την εκπονητική σύμβαση της εκχώρησης.

Στο βαθμό που, όπως επισημάνθηκε, η μία εκ των συμβάσεων είναι η πώληση απαιτήσεων, εφαρμόζονται κατ' αρχήν οι διατάξεις των ΑΚ513επ., πράγμα που προβλέπεται και στο νόμο⁸⁶, λαμβανομένων, όμως, υπόψη και των ιδιομορφιών που εμφανίζει σε σχέση με την πώληση πράγματος και που δικαιολογούν ως προς ορισμένα σημεία τη διαφορετική μεταχείρισή τους⁸⁷. Έτσι, το πιστωτικό ίδρυμα ευθύνεται για τα νομικά ελαττώματα⁸⁸ των απαιτήσεων κατά την ΑΚ514 σε συνδυασμό με τις ΑΚ516 και ΑΚ382επ., ενώ η στοιχειοθέτηση ευθύνης για πραγματικά ελαττώματα, σύμφωνα με την ΑΚ534, αμφισβητείται. Κατά την πλειονότητα των συγγραφέων, οι διατάξεις για την ευθύνη του πωλητή για πραγματικά ελαττώματα δεν εφαρμόζονται στην πώληση απαιτήσεων, γιατί προϋποθέτουν πράγμα⁸⁹. Κατ' εξαίρεση, γίνεται δεκτό ότι ευθύνη του πωλητή για πραγματικά ελαττώματα υπάρχει όταν το πωλούμενο δικαίωμα παρέχει στον αγοραστή εξουσία οιονεί νομής⁹⁰. Εντούτοις, έχει υποστηριχθεί ότι η ευθύνη του πωλητή για πραγματικά ελαττώματα επί πώλησης απαιτήσεων μπορεί να θεμελιωθεί στην ΑΚ562, σύμφωνα με την οποία οι διατάξεις που ρυθμίζουν την ευθύνη του πωλητή για πραγματικά ελαττώματα ή έλλειψη συνομολογημένων ιδιοτήτων εφαρμόζονται αναλόγως και σε άλλες συμβάσεις εκποίησης με αντάλλαγμα, στις οποίες συμπεριλαμβάνεται, κατά τη γνώμη αυτή, και η πώληση δικαιώματος ή απαίτησης⁹¹. Επομένως, αν η απαίτηση δεν ανταποκρίνεται στους όρους της σύμβασης, τότε ο πωλητής παραβιάζει την κατά τις ΑΚ534 και ΑΚ535 πρωτογενή υποχρέωσή του να εκχωρήσει την απαίτηση με τις συνομολογημένες ιδιότητες και χωρίς πραγματικά ελαττώματα, και για αυτό το λόγο ευθύνεται για μη εκπλήρωση της σύμβασης.

---

⁸⁶ Βλ. Άρθρο 3, παράγραφος 1.

⁸⁷ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Εγχειρίδιο Ειδικού Ενοχικού Δικαίου, Δίκαιο & Οικονομία, Π. Ν. Σάκκουλας, 2014, σελ. 219επ.

⁸⁸ Για νομικό ελάττωμα γίνεται λόγος όταν υπάρχει δικαίωμα τρίτου πάνω στην απαίτηση που εκχωρήθηκε π.χ. ενέχυρο επί της απαίτησης.

⁸⁹ Βλ. μεταξύ άλλων Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Εγχειρίδιο Ειδικού Ενοχικού Δικαίου, Δίκαιο & Οικονομία, Π. Ν. Σάκκουλας, 2014, σελ. 219επ.

⁹⁰ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Εγχειρίδιο Ειδικού Ενοχικού Δικαίου, Δίκαιο & Οικονομία, Π. Ν. Σάκκουλας, 2014, σελ. 234

⁹¹ Γεώργιος Κ. Λέκκας, Εμπράγματη εξασφάλιση του ομολογιακού δανείου και τιτλοποίηση απαιτήσεων, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2005, σελ. 173επ.

Πραγματικό ελάττωμα των απαιτήσεων μπορεί να θεωρηθεί μεταξύ άλλων και η εκχώρηση μικρότερου αριθμού απαιτήσεων από τις συμφωνηθείσες⁹², αλλά και η εκχώρηση διαφορετικών απαιτήσεων από εκείνες που αποτέλεσαν το αντικείμενο της πώλησης (aliud)⁹³. Πάντως, στην τελευταία αυτή περίπτωση, εάν οι απαιτήσεις συνιστούν καταφανώς διαφορετική παροχή⁹⁴, θα πρόκειται για μη εκπλήρωση της σύμβασης, οπότε και θα εφαρμοστούν οι γενικές διατάξεις του ενοχικού δικαίου. Αυτό συμβαίνει κυρίως όταν μεταβιβάζονται απαιτήσεις άλλης κατηγορίας από εκείνες για τις οποίες συνομολογήθηκε η πώληση⁹⁵. Πάντως, η Ε.Α.Α.Δ.Π. επί αγοράς ελαττωματικής με την παραπάνω έννοια απαίτησης μπορεί να προβάλλει κατά του πιστωτικού ιδρύματος τόσο την αξίωση αυτούσιας εκπλήρωσης της παροχής της ΑΚ534 όσο και τις δευτερογενείς αξιώσεις των ΑΚ540επ., για αντικατάσταση της απαίτησης, μείωση του τιμήματος, υπαναχώρηση από τη σύμβαση πώλησης και αποζημίωση. Αντίθετα, το δικαίωμα διόρθωσης που προβλέπεται στις διατάξεις αυτές δεν φαίνεται να συνάδει με τη φύση της πώλησης απαιτήσεων⁹⁶.

Εκτός από τα παραπάνω, περίπτωση ευθύνης του πιστωτικού ιδρύματος έναντι της Ε.Α.Α.Δ.Π. συντρέχει όταν η απαίτηση που πωλήθηκε δεν υφίσταται. Γίνεται λόγος για ανυπαρξία της απαίτησης όχι μόνο όταν δεν συντρέχουν όλες οι νομικές και πραγματικές προϋποθέσεις που οδηγούν στην έγκυρη γέννηση της απαίτησης κατά του οφειλέτη⁹⁷, αλλά και όταν η απαίτηση παύει να υπάρχει, επειδή, για παράδειγμα, αποσβέννεται λόγω παραγραφής. Κρίσιμος προς τούτο χρόνος είναι ο χρόνος σύναψης της σύμβασης πώλησης. Η ευθύνη του πιστωτικού ιδρύματος ενεργοποιείται και στην περίπτωση που η απαίτηση υπόκειται σε ενστάσεις που εμποδίζουν την άσκησή της, αλλά και όταν δεν

---

⁹² Γεώργιος Κ. Λέκκας, Εμπράγματα εξασφάλιση του ομολογιακού δανείου και τιτλοποίηση απαιτήσεων, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2005, σελ. 175

⁹³ Γεώργιος Κ. Λέκκας, Εμπράγματα εξασφάλιση του ομολογιακού δανείου και τιτλοποίηση απαιτήσεων, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2005, σελ. 177

⁹⁴ Αντώνιος Καραμπατζός σε Σύντομη Ερμηνεία του Αστικού Κώδικα (ΣΕΑΚ) Ι υπό τη διεύθυνση και την εποπτεία του Απόστολου Γεωργιάδη, σελ. 1062επ.

⁹⁵ π.χ. ενώ πωλήθηκαν απαιτήσεις από στεγαστικά δάνεια, τελικώς μεταβιβάστηκαν απαιτήσεις από δάνεια καταναλωτικά, βλ. σχετικά Γεώργιος Κ. Λέκκας, Εμπράγματα εξασφάλιση του ομολογιακού δανείου και τιτλοποίηση απαιτήσεων, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2005, σελ. 177

⁹⁶ Γεώργιος Κ. Λέκκας, Εμπράγματα εξασφάλιση του ομολογιακού δανείου και τιτλοποίηση απαιτήσεων, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2005, σελ. 180επ.

⁹⁷ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, Δίκαιο & Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, σελ. 425

υπάρχουν τα παρεπόμενα της εκχωρούμενης απαίτησης δικαιώματα κατά την ΑΚ458⁹⁸. Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις, γίνεται δεκτό είτε ότι πρόκειται για νομικό ελάττωμα, με συνέπεια την εφαρμογή των γενικών διατάξεων περί ευθύνης του πωλητή για μη εκπλήρωση, κατά τη συνδυαστική εφαρμογή των ΑΚ514, 516, 380επ. και ιδίως ΑΚ382⁹⁹, είτε, ορθότερα, ότι εφαρμόζεται η ΑΚ467§1, όπου προβλέπεται η ευθύνη του εκχωρητή για την ύπαρξη της απαίτησης. Πάντως, τα έννομα αποτελέσματα που επέρχονται υπό αμφοτέρως τις εκδοχές είναι τα ίδια. Αναλυτικότερα, η Ε.Α.Α.Δ.Π. διαθέτει τα δικαιώματα που ορίζονται στην ΑΚ382, μπορεί, δηλαδή, ν' απαλλαγεί από την υποχρέωση καταβολής τιμήματος για αυτές τις απαιτήσεις, να αξιώσει αποζημίωση ή να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση. Σύμφωνα με την κρατούσα γνώμη, η ευθύνη του πιστωτικού ιδρύματος είναι κατά την ΑΚ467§1 αντικειμενική, ανεξάρτητη από τυχόν υπαιτιότητα του μεταβιβάζοντος, σε αντίθεση με τις γενικές διατάξεις του Αστικού Κώδικα για τις αδύνατες παροχές¹⁰⁰ και δη την ΑΚ363 που ορίζει ότι ο οφειλέτης απαλλάσσεται από κάθε υποχρέωση αν κατά τη συνομολόγηση της σύμβασης αγνοούσε χωρίς υπαιτιότητά του ότι η παροχή είναι αδύνατη.

Από τα προαναφερθέντα, και σε συνδυασμό με τη διατύπωση της ΑΚ467, προκύπτει ότι η ευθύνη του μεταβιβάζοντος πιστωτικού ιδρύματος εκτείνεται κατ' αρχήν μόνο στην ύπαρξη (Verität) της εκχωρούμενης απαίτησης. Αντιθέτως, το πιστωτικό ίδρυμα δεν ευθύνεται για τη φερεγγυότητα των οφειλέτων, με άλλα λόγια, για την ποιότητα της απαίτησης (Bonität). Με την πώληση και την εκχώρηση των απαιτήσεων ο σχετικός κίνδυνος μετακυλιέται στην Ε.Α.Α.Δ.Π. Εντούτοις, η ΑΚ467 αποτελεί μία διάταξη ενδοτικού δικαίου¹⁰¹, πράγμα που σημαίνει ότι κατόπιν σχετικής συμφωνίας των μερών δύναται να διευρυνθεί το πεδίο ευθύνης του πιστωτικού ιδρύματος κατά τρόπο που να περικλείει και ευθύνη για τη φερεγγυότητα των οφειλετών. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, βρίσκει εφαρμογή η διάταξη της ΑΚ468, σύμφωνα με την οποία, αν δεν προβλέπεται κάτι διαφορετικό στη σύμβαση, ο εκχωρητής ευθύνεται μόνο για τη

⁹⁸ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, Δίκαιο & Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, σελ. 425

⁹⁹ Αντώνιος Γ. Καραμπατζός σε Σύντομη Ερμηνεία του Αστικού Κώδικα (ΣΕΑΚ) I υπό τη διεύθυνση και εποπτεία του Απόστολου Γεωργιάδη, Δίκαιο και Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, σελ. 1021

¹⁰⁰ Ιάκωβος Βενιέρης, Τιτλοποίηση απαιτήσεων σύμφωνα με το Ν. 3156/2003 υπό το πρίσμα και της διεθνούς πρακτικής, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2005, σελ. 527

¹⁰¹ Γ. Γεωργιάδης σε Σύντομη Ερμηνεία Αστικού Κώδικα (ΣΕΑΚ) I, υπό τη διεύθυνση και την εποπτεία του Απόστολου Γεωργιάδη, Δίκαιο και Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, σελ. 948

φερεγγυότητα του οφειλέτη κατά το χρόνο της εκχώρησης και, αν η απαίτηση που εκχωρήθηκε τελεί κατά το χρόνο αυτό υπό αίρεση ή προθεσμία, κατά το χρόνο της πλήρωσής τους.

Εξυπηρετεί, όμως, η ανάληψη εκ μέρους του πιστωτικού ιδρύματος της ευθύνης και για τη φερεγγυότητα των οφειλετών τους επιδιωκόμενους στο ν. 4354/2015 σκοπούς; Γιατί στο πλαίσιο ενός νόμου τόσο ειδικού, με στόχους τόσο συγκεκριμένους, το ζήτημα που θέσαμε αποτελεί οπωσδήποτε ένα ζήτημα που πρέπει να εξεταστεί. Αφετηρία της σκέψης μας θα αποτελέσει ο συγγενής με το νόμο θεσμός της πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων¹⁰², διότι, εκεί, με γνώμονα ακριβώς την έκταση της ευθύνης του προμηθευτή, διακρίνονται δύο διαφορετικά είδη factoring, μία διάκριση που μπορεί να συνδράμει ουσιαστικά¹⁰³, όπως θα δούμε στη συνέχεια, στη μορφή της απάντησης που θα δοθεί τελικώς στο παραπάνω ερώτημα.

Με κριτήριο το εάν ο πράκτορας αναλαμβάνει τον κίνδυνο αφερεγγυότητας του οφειλέτη ή εάν ο σχετικός κίνδυνος διατηρείται στο πρόσωπο του προμηθευτή, διακρίνουμε το factoring σε γνήσιο και μη γνήσιο αντίστοιχα. Η διάκριση αυτή έχει σημασία κυρίως για την περίπτωση που ο οφειλέτης δεν εξοφλήσει για οποιονδήποτε λόγο τις σε βάρος του απαιτήσεις, οπότε και στο γνήσιο factoring που λειτουργεί εξασφαλιστικά για τα συμφέροντα του προμηθευτή, ο κίνδυνος βαρύνει τον πράκτορα, ο οποίος και δεν μπορεί να προβάλει καμία αξίωση κατά του προμηθευτή. Διαφορετικά εξελίσσονται τα πράγματα στο μη γνήσιο factoring, όπου, επί αδυναμίας είσπραξης της απαίτησης λόγω της αφερεγγυότητας του οφειλέτη, ο πράκτορας χρεώνει το συμψηφιστικό λογαριασμό του προμηθευτή με το ποσό που αντιστοιχεί στο ύψος της απαίτησης, ενώ η απαίτηση αναμεταβιβάζεται ή επανέρχεται βάσει διαλυτικής αιρέσεως στον προμηθευτή¹⁰⁴. Η διαφοροποίηση των εννόμων συνεπειών που επέρχονται σε καθένα από τα δύο

---

¹⁰² Η σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων είναι η σύμβαση που συνάπτεται μεταξύ ενός προμηθευτή αγαθών ή υπηρεσιών και ενός πράκτορα επιχειρηματικών απαιτήσεων, ο οποίος αναλαμβάνει την υποχρέωση να παρέχει στον προμηθευτή υπηρεσίες σχετικές με την προεξόφληση, την παρακολούθηση και την είσπραξη μίας ή μέρους ή του συνόλου των απαιτήσεων κατά των πελατών του, βλ. Άρθρο 1, παράγραφος 1 του ν. 1905/1990

¹⁰³ Τη διάκριση αυτή επιλέγει να χρησιμοποιήσει για να αποφανθεί επί του ίδιου ζητήματος στο πλαίσιο της τιτλοποίησης απαιτήσεων ο Ιάκωβος Βενιέρης, βλ. σχετικά στο έργο του Τιτλοποίηση απαιτήσεων σύμφωνα με το Ν. 3156/2003 υπό το πρίσμα και της διεθνούς πρακτικής, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, σελ. 532επ.

¹⁰⁴ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, Νομική Βιβλιοθήκη, 6^η Έκδοση Αναθεωρημένη, σελ. 145

παραπάνω είδη factoring σκιαγραφεί με τη σειρά της και το ποιά είναι η αιτία της εκχώρησης των απαιτήσεων από τον προμηθευτή στον πράκτορα. Ειδικότερα, στο γνήσιο factoring το αντάλλαγμα που καταβάλλει ο πράκτορας στον προμηθευτή αποτελεί τίμημα πώλησης, δηλαδή η αιτία της μεταβίβασης ανευρίσκεται στη συναφθείσα μεταξύ των μερών σύμβαση πώλησης. Αντιθέτως, στο μη γνήσιο factoring, παρ' όλο που και πάλι ο factor χρηματοδοτεί τον προμηθευτή, πιστώνοντας το λογαριασμό του με το ποσό των εκχωρηθεισών απαιτήσεων, αν δεν κατορθώσει στην πορεία να εισπράξει το ποσό αυτό από τους οφειλότες, χρεώνει το λογαριασμό του προμηθευτή, γεγονός που καταδεικνύει ότι στην περίπτωση αυτή η αιτία της εκχώρησης δεν βρίσκεται στην πώληση, αλλά στην παροχή πίστωσης, η δε εκχώρηση των απαιτήσεων λειτουργεί απλώς προς το σκοπό εξασφάλισης της παρασχεθείσας πίστωσης, γίνεται δηλαδή χάριν καταβολής¹⁰⁵, σύμφωνα με την ΑΚ421.

Μεταφέροντας τώρα τα παραπάνω στην περίπτωση της εκχώρησης απαιτήσεων από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων κατά τις διατάξεις του ν. 4354/2015, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι τυχόν ανάληψη της ευθύνης του πιστωτικού ιδρύματος για την φερεγγυότητα των οφειλετών των εκχωρούμενων απαιτήσεων στις Ε.Α.Α.Δ.Π. θα σήμαινε ότι αιτία της εκχώρησης είναι το δάνειο. Κάτι τέτοιο, όμως, συγκρούεται όχι μόνο με το γράμμα του νόμου, στο Άρθρο 1, παράγραφος 1, περίπτωση β', του οποίου ορίζεται ότι η μεταβίβαση απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις μπορεί να λάβει χώρα μόνο λόγω πώλησης, αλλά και με το σκοπό του. Κατ' αρχάς, ο ν. 4354/2015 προβλέπει τη δυνατότητα πώλησης και εκχώρησης απαιτήσεων και από μη εξυπηρετούμενα δάνεια, των οποίων, συνεπώς, οι οφειλότες είναι αποδεδειγμένα ασυνεπείς ως προς την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους. Αλλά και πέραν αυτού, ο σχετικός νόμος αποβλέπει στην εξυγίανση των πιστωτικών ιδρυμάτων μέσω της ελάφρυνσης των ισολογισμών τους και της χρηματοδότησής τους από την είσπραξη του τιμήματος για τις απαιτήσεις που πωλούν. Η εκχώρηση, όμως, απαιτήσεων με αιτία το δανεισμό συνεπάγεται την αύξηση

---

¹⁰⁵ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, Νομική Βιβλιοθήκη, 6^η Έκδοση Αναθεωρημένη, σελ. 158

του παθητικού σκέλους του ισολογισμού¹⁰⁶ των τραπεζών και είναι, ως εκ τούτου, ασυμβίβαστη με τις ρυθμίσεις του ν. 4354/2015.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Ο ν. 4354/2015 υπό το πρίσμα του θεσμού της τιτλοποίησης απαιτήσεων

Η ανάλυση που έχει έως τώρα προηγηθεί καταδεικνύει ότι η πώληση και εκχώρηση απαιτήσεων που ανάγονται ως προς την αιτία τους σε συμβάσεις δανείων και πιστώσεων και η οποία καλείται να ανταποκριθεί στην ανάγκη διασφάλισης της κεφαλαιακής επάρκειας και εν γένει χρηματοδότησης των πιστωτικών ιδρυμάτων, δεν αποτελεί καινοτομία στο χώρο του δικαίου. Πριν από τον «ερχομό» του ν. 4354/2015 στο νομικό κόσμο, η διαρκώς αυξανόμενη ανάγκη των επιχειρήσεων να ανεύρουν κεφάλαια για την ανάπτυξη της δραστηριότητάς τους, και μάλιστα χωρίς την προσφυγή τους αποκλειστικά και μόνο στον τραπεζικό δανεισμό, τις ώθησε στην εκμετάλλευση ίδιων περιουσιακών στοιχείων, όπως οι απαιτήσεις. Τα μορφώματα της πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων και της τιτλοποίησης απαιτήσεων απηχούν αυτή την πραγματικότητα. Ιδίως δε ο θεσμός της τιτλοποίησης (securitization) σήμανε πανηγυρικά, θα έλεγε κανείς, τη μετατόπιση του ενδιαφέροντος από τη χρηματοδότηση μέσω της χορήγησης δανείων από τα πιστωτικά ιδρύματα στη χρηματοδότηση μέσω των αξιογραφικών αγορών¹⁰⁷. Και στο πλαίσιο, όμως, του ν. 4354/2015 οι απαιτήσεις, ως μέρος της λογιστικής περιουσίας του πιστωτικού ιδρύματος, αξιοποιούνται για την απόκτηση άμεσης ρευστότητας¹⁰⁸. Το νέο σύμπλεγμα κανόνων δικαίου δεν απέχει, συνεπώς, σημαντικά από τη λογική των προηγούμενων νομικών κατασκευών. Έρχεται απλώς να τη μετουσιώσει σε ένα νομοθέτημα με ειδική αποστολή, σε μία περίοδο έντονης οικονομικής ύφεσης. Η αποστολή αυτή δεν είναι άλλη από την ανάκαμψη του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Υπό αυτό το πρίσμα, λοιπόν, αξίζει να αναφερθούμε συνοπτικά στα δομικά στοιχεία του θεσμού της τιτλοποίησης απαιτήσεων, όπως αυτός ρυθμίζεται στις διατάξεις του ν.

¹⁰⁶ Ιάκωβος Βενιέρης, Τιτλοποίηση απαιτήσεων σύμφωνα με το Ν. 3156/2003 υπό το πρίσμα και της διεθνούς πρακτικής, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2005, σελ. 537επ.

¹⁰⁷ Ιάκωβος Βενιέρης, Τιτλοποίηση απαιτήσεων σύμφωνα με το Ν. 3156/2003 υπό το πρίσμα και της διεθνούς πρακτικής, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2005, σελ. 2

¹⁰⁸ Ιάκωβος Βενιέρης, Τιτλοποίηση απαιτήσεων σύμφωνα με το Ν. 3156/2003 υπό το πρίσμα και της διεθνούς πρακτικής, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2005, σελ. 11

3156/2003, ώστε να εντοπίσουμε στη συνέχεια τα σημεία σύγκλισης και διαφοροποίησης που παρουσιάζουν οι δύο νόμοι. Η προσέγγιση αυτή μπορεί να αποδειχθεί καίρια για το σχηματισμό μίας ολοκληρωμένης αντίληψης περί των ρυθμίσεων και της «φιλοσοφίας» του ν. 4354/2015.

Γ.1. Η έννοια της τιτλοποίησης απαιτήσεων

Πρώτα απ' όλα, απαραίτητο είναι να διευκρινίσουμε ότι ο όρος «τιτλοποίηση» χρησιμοποιείται, προκειμένου να αποδώσει δύο διαφορετικές αποχρώσεις του ίδιου πράγματος. Από τη μία πλευρά, η επονομαζόμενη υπό ευρεία έννοια τιτλοποίηση είναι δηλωτική της τάσης των επιχειρήσεων να απομακρύνονται με ολοένα και αυξανόμενους ρυθμούς από τη χρηματοδότηση μέσω πιστωτικών ιδρυμάτων και να αντλούν τα αναγκαία κεφάλαια για τη λειτουργία τους μέσω της έκδοσης αξιογράφων στις αγορές χρήματος¹⁰⁹. Πρόκειται, με άλλα λόγια, για το φαινόμενο που χαρακτηρίζεται ως αποδιαμεσολάβηση (disintermediation) των πιστωτικών ιδρυμάτων στη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων¹¹⁰ και στηρίζεται στην αναζήτηση χρηματοδότησης από επενδυτές. Από την άλλη πλευρά, ως τιτλοποίηση υπό στενή έννοια ορίζεται η αξιοποίηση των απαιτήσεων μίας επιχείρησης για την απόκτηση άμεσης ρευστότητας μέσω της έκδοσης τίτλων που διατίθενται στο κοινό¹¹¹.

Γ.2. Ο μηχανισμός λειτουργίας του θεσμού της τιτλοποίησης απαιτήσεων

Η επιλογή μας να μιλήσουμε για «μηχανισμό» τιτλοποίησης απαιτήσεων δεν είναι καθόλου τυχαία. Με αυτόν τον τρόπο, προσπαθούμε να καταστήσουμε σαφές αυτό που θα αποκαλυφθεί στη συνέχεια στον αναγνώστη, που δεν είναι άλλο από το ότι η τιτλοποίηση απαιτήσεων είναι ένα σύνθετο συναλλακτικό μόρφωμα αποτελούμενο από επί μέρους συμβατικές σχέσεις¹¹², οι οποίες αλληλεπιδρούν σε έντονο βαθμό μεταξύ τους. Με μία σύντομη περιγραφή, ο μηχανισμός της τιτλοποίησης απαιτήσεων έχει ως εξής: Η επιχείρηση που επιθυμεί να χρηματοδοτηθεί και που τυγχάνει να είναι

---

¹⁰⁹ Ιάκωβος Βενιέρης, Τιτλοποίηση απαιτήσεων σύμφωνα με το Ν. 3156/2003 υπό το πρίσμα και της διεθνούς πρακτικής, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2005, σελ. 7

¹¹⁰ Θεόδωρος Χ. Κουλουριάνος, Ο θεσμός της τιτλοποίησης απαιτήσεων ως μορφή χρηματοδότησης των επιχειρήσεων σύμφωνα με το ν. 3156/2003, ΧρΙΔ 2016/ΣΤ', σελ. 181 επ.

¹¹¹ Θεόδωρος Χ. Κουλουριάνος, Ο θεσμός της τιτλοποίησης απαιτήσεων ως μορφή χρηματοδότησης των επιχειρήσεων σύμφωνα με το ν. 3156/2003, ΧρΙΔ 2016/ΣΤ', σελ. 181 επ.

¹¹² Δημήτρης Χ. Λιάπης, Η αρχιτεκτονική της τιτλοποίησης επιχειρηματικών απαιτήσεων-οι συμβατικές σχέσεις, ΕεμπΔ 2006/ΝΖ', σελ. 786επ.

δικαιούχος απαιτήσεων έναντι τρίτων από τις μεταξύ τους συναλλακτικές σχέσεις, πωλεί και μεταβιβάζει απαιτήσεις της που επιλέγονται βάσει πολύ συγκεκριμένων κριτηρίων σε μία εταιρεία ειδικού σκοπού, η οποία και καταβάλλει το συμφωνηθέν τίμημα. Έτσι, η μεταβιβάζουσα επιχείρηση, αξιοποιώντας ένα στοιχείο του ενεργητικού της, τις απαιτήσεις, κατορθώνει να αποκτήσει άμεση ρευστότητα, γιατί ακριβώς δεν απαιτείται να αναμείνει το ληξιπρόθεσμό τους και έπειτα να τις αναζητήσει, με ό, τι κινδύνους συνεπάγεται αυτό για την περιουσία της σε περίπτωση αδυναμίας είσπραξής τους. Αντιθέτως, πωλώντας και εκχωρώντας τις απαιτήσεις στην εταιρεία ειδικού σκοπού λαμβάνει άμεσα το αντάλλαγμα για αυτές, αποτινάσσοντας συγχρόνως από πάνω της τον κίνδυνο αφερεγγυότητας των οφειλετών της, γεγονός που έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της ρευστότητάς της. Η εταιρεία ειδικού σκοπού, προκειμένου να εξασφαλίσει το τίμημα για την κτήση των ανωτέρω απαιτήσεων, εκδίδει με τη σειρά της ομολογιακό δάνειο και διαθέτει τις ομολογίες στο επενδυτικό κοινό¹¹³, ενώ οι αξιώσεις των επενδυτών από τις ομολογίες ικανοποιούνται ακριβώς με την είσπραξη των απαιτήσεων που εκχωρήθηκαν από τους οφειλέτες. Μάλιστα, οι τιτλοποιούμενες απαιτήσεις «ασφαλειοποιούνται», με την έννοια ότι καταλαμβάνονται από νόμιμο ενέχυρο προς ασφάλεια τόσο των ομολογιούχων δανειστών όσο και των λοιπών δανειστών της αποκτώσας εταιρείας¹¹⁴.

Γ.3. Οι συμβατικές σχέσεις στο πλαίσιο της τιτλοποίησης απαιτήσεων

Από την ανωτέρω περιγραφή μπορούμε να σχηματοποιήσουμε τις συμβατικές σχέσεις που διαμορφώνονται και λειτουργούν στο πλαίσιο της διαδικασίας τιτλοποίησης. Σε ένα πρώτο επίπεδο, βρίσκεται η σύμβαση πώλησης και εκχώρησης απαιτήσεων που συνάπτεται μεταξύ προσώπου διαθέτοντος την εμπορική ιδιότητα, συνήθως επιχείρησης, και μίας εταιρείας ειδικού σκοπού, που λαμβάνει το χαρακτηρισμό αυτό, διότι συστήνεται αποκλειστικά για να φέρει εις πέρας τη διαδικασία της τιτλοποίησης. Φυσικά, αξίζει να αναφερθεί ότι ο μηχανισμός της τιτλοποίησης δεν τίθεται σε κίνηση το πρώτον με τη σύναψη της παραπάνω σύμβασης, αλλά προϋποθέτει σχεδιασμό και συντονισμό, ειδικά όσον αφορά στις απαιτήσεις που θα επιλεγθούν προς τιτλοποίηση. Το σημείο αυτό κρίνεται ιδιαίτερα σπουδαίο για την εξέλιξη του συνόλου της διαδικασίας και για την

¹¹³ Θεόδωρος Χ. Κουλουριάνος, Ο θεσμός της τιτλοποίησης απαιτήσεων ως μορφή χρηματοδότησης των επιχειρήσεων σύμφωνα με το ν. 3156/2003, ΧρΙΔ 2016/ΣΤ', σελ. 181 επ.

¹¹⁴ Γεώργιος Κ. Λέκκας, Εμπράγματα εξασφάλιση του ομολογιακού δανείου και τιτλοποίηση απαιτήσεων, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2005, σελ. 138

έκβαση αυτής, καθώς ο σχηματισμός μίας ισχυρής οικονομικά «δεξαμενής» (pool) απαιτήσεων είναι καθοριστικός για την προσέλκυση επενδυτών και τελικά για την επίτευξη του σκοπού της χρηματοδότησης. Η συμμετοχή, συνεπώς, οίκων πιστοληπτικής αξιολόγησης που θα εκτιμήσουν την αξία των απαιτήσεων που θα τιτλοποιηθούν είναι ιδιαίτερα σημαντική. Σε κάθε περίπτωση οι τιτλοποιούμενες απαιτήσεις πρέπει να είναι επιχειρηματικές, να προέρχονται, δηλαδή, από την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας και να προβλέπεται ότι μπορούν να δημιουργήσουν, όταν καταστούν ληξιπρόθεσμες και απαιτητές, μία σταθερή και υπολογίσιμη ροή πληρωμών.

Ακολούθως, με την έκδοση του ομολογιακού δανείου, αναπτύσσεται ένας δεύτερος συμβατικός δεσμός, αυτή τη φορά ανάμεσα στην εταιρεία ειδικού σκοπού και τους επενδυτές-ομολογιούχους δανειστές, η σύμβαση χρηματοδότησης. Όπως ήδη αναφέρθηκε, η εταιρεία προβαίνει στην ενσωμάτωση των απαιτήσεων των οποίων κατέστη δικαιούχος σε τίτλους, ώστε διαθέτοντάς τους να μπορέσει να εξοφλήσει το τίμημα αγοράς των απαιτήσεων. Οι ομολογίες που εκδίδονται αποπληρώνονται από τη ροή πληρωμών που παράγουν οι τιτλοποιηθείσες απαιτήσεις¹¹⁵.

Η δε είσπραξη των απαιτήσεων από τους οφειλέτες μπορεί να ανατεθεί από την εταιρεία ειδικού σκοπού σε άλλο πρόσωπο, το διαχειριστή. Η σύμβαση διοίκησης των επιχειρηματικών απαιτήσεων που συνάπτεται προς τούτο μεταξύ των ως άνω προσώπων και με την οποία παρέχεται στο διαχειριστή εξουσιοδότηση προς είσπραξη των απαιτήσεων¹¹⁶, εγκαθιδρύει μία ακόμη έννομη σχέση στο πλαίσιο της διαδικασίας τιτλοποίησης, επιβεβαιώνοντας τη συνθετότητά του χαρακτήρα της.

Τέλος, δεν αποκλείεται και η σύναψη παρεπόμενων συμβάσεων που εξυπηρετούν τους σκοπούς της τιτλοποίησης, όπως δανείων και πιστώσεων, ασφαλιστικών συμβάσεων, εξασφαλιστικών συμβάσεων και συμβάσεων χρηματοοικονομικών παραγώγων¹¹⁷.

Γ.4. Συγκριτική επισκόπηση των θεμελιωδών ρυθμίσεων των δύο νομοθετημάτων

---

¹¹⁵ Θεόδωρος Χ. Κουλουριάνος, Ο θεσμός της τιτλοποίησης απαιτήσεων ως μορφή χρηματοδότησης των επιχειρήσεων σύμφωνα με το ν. 3156/2003, ΧρΙΔ 2016/ΣΤ', σελ. 181 επ.

¹¹⁶ Δημήτρης Χ. Λιάπης, Η αρχιτεκτονική της τιτλοποίησης επιχειρηματικών απαιτήσεων-οι συμβατικές σχέσεις, ΕμπΔ 2006/ΝΖ', σελ. 786επ.

¹¹⁷ Γεώργιος Κ. Λέκκας, Εμπράγματα εξασφάλιση του ομολογιακού δανείου και τιτλοποίηση απαιτήσεων, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2005, σελ. 110

Η νομοθετική κατάστροφηση του θεσμού της τιτλοποίησης απαιτήσεων ως μίας διαδικασίας στο πλαίσιο της οποίας ένας δανειστής εκχωρεί με αιτία την πώληση απαιτήσεις κατά οφειλετών του σε εταιρεία ειδικού σκοπού προς το σκοπό χρηματοδότησης της δράσης του μέσω της είσπραξης του τιμήματος, δικαιολογεί την ανάγκη να εξετάσουμε παράλληλα τις βασικές ρυθμίσεις του ν. 3156/2003 και του ν. 4354/2015. Στόχος μας είναι να κατανοήσουμε αυτό που ώθησε ενδεχομένως το νομοθέτη στη θέσπιση ενός νέου πλέγματος κανόνων δικαίου, μολονότι το ήδη υπάρχον για την τιτλοποίηση απαιτήσεων θα μπορούσε να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στον ίδιο σκοπό.

Μία παράλληλη θεώρηση των δύο νομοθετημάτων αρκεί για να αποκαλυφθούν ήδη οι πρώτες ομοιότητες ανάμεσα στις ρυθμίσεις τους. Ο συστατικός έγγραφος τύπος τον οποίο πρέπει να περιβληθεί η σύμβαση πώλησης και εκχώρησης των απαιτήσεων από το πιστωτικό ίδρυμα στο νέο δανειστή, η μη εφαρμογή και στις δύο περιπτώσεις της ΑΚ479 και η απόκλιση από την ΑΚ466, η απαγόρευση συμπερίληψης καταπιστευτικού όρου για την εξασφαλιστική μεταβίβαση των απαιτήσεων του δανειστή¹¹⁸, η καταχώριση της σύμβασης μεταβίβασης των απαιτήσεων στο δημόσιο βιβλίο του Άρθρου 3 του ν. 2844/2000, αποτελούν μόνο ορισμένες από αυτές που σε συνδυασμό με τον παρόμοιο, όπως αναλύσαμε, γενικό μηχανισμό λειτουργίας των παραπάνω θεσμών και το χρηματοδοτικό τους σκοπό, φωτίζουν την ταυτότητα των ρυθμιστικών προθέσεων και παραστάσεων του νομοθέτη κατά τη θέσπιση των ως άνω νόμων.

Ωστόσο, οι δύο ρυθμίσεις δεν ταυτίζονται απόλυτα. Η πιο κρίσιμη διαφοροποίηση εντοπίζεται στη λειτουργία της καταχώρισης των συμβάσεων πώλησης και εκχώρησης των απαιτήσεων στο ειδικό δημόσιο βιβλίο του ν. 2844/2000, καθώς στο πλαίσιο της τιτλοποίησης απαιτήσεων η καταχώριση αυτή είναι υποχρεωτική μόνο για τη σύμβαση εκχώρησης και υποκαθιστά την ανάγκη γνωστοποίησης της μεταβίβασης της απαίτησης στον οφειλέτη μέσω της αναγγελίας¹¹⁹, κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 10 του Άρθρου 10 του ν. 3156/2003: *«Ως αναγγελία λογίζεται η καταχώριση της σύμβασης αυτής*

¹¹⁸ Δημήτριος Ρούσσης, Το ειδικό δίκαιο της εκχώρησης απαιτήσεων, Από την πρακτορεία και τιτλοποίηση στη διάθεση απαιτήσεων με αιτία τη διαχείριση ή την πώληση: συστηματική εναρμόνιση με το γενικό δίκαιο εκχώρησης του ΑΚ, ΧρΙΔ2016

¹¹⁹ Δημήτριος Ρούσσης, Το ειδικό δίκαιο της εκχώρησης απαιτήσεων, Από την πρακτορεία και τιτλοποίηση στη διάθεση απαιτήσεων με αιτία τη διαχείριση ή την πώληση: συστηματική εναρμόνιση με το γενικό δίκαιο εκχώρησης του ΑΚ, ΧρΙΔ2016

στο δημόσιο βιβλίο του άρθρου 3 του ν. 2844/2000, σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 8 του άρθρου αυτού. Πριν από την αναγγελία δεν αποκτώνται έναντι τρίτων δικαιώματα που απορρέουν από τη μεταβίβαση λόγω πώλησης της παραγράφου 1». Κατά απόκλιση από τα παραπάνω, ο ν. 4354/2015 για την πώληση και εκχώρηση απαιτήσεων από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων καθιερώνει στα Άρθρα 3 και 4 αυτού σύστημα διπλής δημοσιότητας. Εκτός από την καταχώριση αμφοτέρων των συμβάσεων πώλησης και μεταβίβασης των απαιτήσεων στο βιβλίο του ενεχυροφύλακα, απαιτείται και η αναγγελία της καταχώρισης αυτής στον οφειλέτη, μέσω της οποίας διασφαλίζονται μεταξύ άλλων και τα συμφέροντα της Ε.Α.Α.Δ.Π., καθώς η καταβολή στο πιστωτικό ίδρυμα πριν από τη γνωστοποίηση της εκχώρησης στον οφειλέτη και μετά την καταχώριση στο δημόσιο βιβλίο, έχει ως συνέπεια την απαλλαγή του τελευταίου έναντι της αποκτώσας εταιρείας.

Επιπλέον, για την έγκυρη εκχώρηση των απαιτήσεων στην Ε.Α.Α.Δ.Π. απαιτείται η συνδρομή δύο ουσιαστικής φύσεως προϋποθέσεων που δεν απαντώνται στην εκχώρηση επιχειρηματικών απαιτήσεων του ν. 3156/2003. Πιο συγκεκριμένα, είναι υποχρεωτικό να έχει προηγηθεί της εκχώρησης πρώτον, η σύναψη σύμβασης ανάθεσης της διαχείρισης των απαιτήσεων μεταξύ της Ε.Α.Α.Δ.Π. και οποιασδήποτε νομίμως λειτουργούσας Ε.Δ.Α.Δ.Π., και δεύτερον, εφόσον πρόκειται για μη εξυπηρετούμενο δάνειο, η προηγούμενη εξώδικη όχληση του οφειλέτη στο πλαίσιο κίνησης της προβλεπόμενης διαδικασίας του Κώδικα Δεοντολογίας. Η προσθήκη δύο επιπλέον προϋποθέσεων εγκυρότητας της σύμβασης, να μεν περιφρουρεί τη διαδικασία και προστατεύει το συμφέρον του οφειλέτη, συγχρόνως, όμως, δυσχεραίνει την επίτευξη του σκοπού του νόμου και αποθαρρύνει τα πιστωτικά ιδρύματα από το να ακολουθήσουν τη συγκεκριμένη οδό για τον περιορισμό των προβλημάτων ρευστότητας που αντιμετωπίζουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Η προστασία του οφειλέτη στο πλαίσιο του ν. 4354/2015

Όπως κατέστη γνωστό σε προηγούμενο κεφάλαιο της παρούσας, αντισυμβαλλόμενα μέρη στη σύμβαση πώλησης και εκχώρησης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις είναι

αφενός μεν πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα, αφετέρου δε οι Εταιρείες Απόκτησης Απαιτήσεων Από Δάνεια και Πιστώσεις. Σε καμία διάταξη του ν. 4354/2015 δεν προβλέπεται η συμμετοχή του οφειλέτη των πωλούμενων απαιτήσεων στη σχετική διαδικασία, με αποτέλεσμα να ανακύπτει ζήτημα σχετικά με την έννομη προστασία του, στο βαθμό, μάλιστα, που τα άμεσα εμπλεκόμενα μέρη αποβλέπουν πρωτίστως στη διασφάλιση των δικών τους συμφερόντων. Επειδή, λοιπόν, τυχόν παραγκωνισμός της θέσης του οφειλέτη θα δημιουργούσε οπωσδήποτε σοβαρά προβλήματα στην εφαρμογή του νόμου, ακόμη και συνταγματικής φύσεως, ο νόμος καθιερώνει προς το σκοπό αποφυγής αυτών, την ενεργοποίηση δικλίδων ασφαλείας που έρχονται να κατοχυρώσουν και την έννομη θέση του οφειλέτη στην όλη διαδικασία.

Δ.1. Κατά τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα

Σύμφωνα με την παράγραφο 7 του Άρθρου 3 του ν. 4354/2015: *«Στις περιπτώσεις πώλησης και μεταβίβασης απαιτήσεων του παρόντος νόμου, καθώς και σε περιπτώσεις ανάθεσης διαχείρισης, δεν χειροτερεύει η ουσιαστική και δικονομική θέση του οφειλέτη και του εγγυητή...»*. Η συγκεκριμένη διατύπωση του νόμου, η οποία αποτελεί και την πρώτη ένδειξη της μέριμνας που έλαβε ο νομοθέτης για την προστασία του οφειλέτη, μας παραπέμπει και, την ίδια στιγμή, ανταποκρίνεται πλήρως στο περιεχόμενο των ρυθμίσεων του Αστικού Κώδικα για την εκχώρηση. Εκεί, διαβάζουμε στην ΑΚ462 ότι: *«Ο οφειλέτης έχει προς τον εκδοχέα τις ίδιες υποχρεώσεις που είχε προς τον εκχωρητή»*, ενώ η ΑΚ463 ορίζει ότι: *«Ο οφειλέτης μπορεί να αντιτάξει κατά του εκδοχέα όλες τις ενστάσεις που είχε κατά του εκχωρητή πριν από την αναγγελία. Ανταπαίτηση, την οποία ο οφειλέτης είχε κατά του εκχωρητή στο χρόνο της αναγγελίας, μπορεί, αν και μη ληξιπρόθεσμη, να την αντιτάξει σε συμψηφισμό κατά του εκδοχέα, αν αυτή έγινε ληξιπρόθεσμη όχι βραδύτερα από την απαίτηση που εκχωρήθηκε.»*. Η αντιστοιχία που παρατηρείται μεταξύ των δύο ρυθμίσεων συμβαδίζει απόλυτα με το χαρακτήρα της σύμβασης που συνάπτουν το πιστωτικό ίδρυμα και η Ε.Α.Α.Δ.Π. σε εκτέλεση της υποσχετικής σύμβασης της πώλησης των απαιτήσεων, που δεν είναι παρά μία σύμβαση εκχώρησης. Συνεπώς, η ειδική διαδοχή που επέρχεται στο πρόσωπο του δανειστή¹²⁰ δια της εκχώρησης των απαιτήσεων σε άλλο φορέα, δεν μεταβάλλει τη θέση του οφειλέτη,

¹²⁰ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, Εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλας, Δίκαιο και Οικονομία, σελ. 418

ούτε τη βελτιώνει, αλλά ούτε και τη χειροτερεύει. Ο οφειλέτης εξακολουθεί να έχει έναντι του εκδοχέα, κι εν προκειμένω έναντι της Ε.Α.Α.Δ.Π., τις ίδιες ακριβώς υποχρεώσεις που είχε έναντι του πιστωτικού ιδρύματος-εκχωρητή.

Το χρονικό σημείο της μεταβίβασης των απαιτήσεων είναι στο πλαίσιο του ν. 4354/2015 καθοριστικό για την εκδήλωση της προστασίας που παρέχουν στον οφειλέτη οι διατάξεις του Αστικού Κώδικα. Ο δανειολήπτης μπορεί να προβάλλει έναντι της Ε.Α.Α.Δ.Π. υπό την ιδιότητά της ως εκδοχέως όλες τις ενστάσεις που είχε έναντι του πιστωτικού ή χρηματοδοτικού ιδρύματος μέχρι τη μεταβίβασή τους¹²¹. Οι ενστάσεις αυτές μπορεί να είναι αναβλητικές ή ανατρεπτικές, γνήσιες ή καταχρηστικές, υπό την προϋπόθεση, πάντως, ότι δεν είναι προσωποπαγείς, ενώ γίνεται δεκτό ότι για την προβολή τους, αρκεί κατά το χρόνο της μεταβίβασης να υπήρχε η νομική τους βάση, έστω και αν τα πραγματικά περιστατικά της γέννησής τους συμπληρώθηκαν μεταγενέστερα¹²². Η καλή πίστη της Ε.Α.Α.Δ.Π. δεν αίρει το δικαίωμα του οφειλέτη να προβάλλει τις ενστάσεις του κατά την ΑΚ463¹²³. Η δυνατότητα προβολής αυτών των ενστάσεων αποτελεί ουσιαστικά αντιστάθμισμα της μεταβίβασης των απαιτήσεων σε νέο δανειστή, χωρίς την προηγούμενη συναίνεση του οφειλέτη, και μάλιστα, με όλα τα πλεονεκτήματα που αυτές είχαν στο πρόσωπο του παλαιού δανειστή.

Ειδικά ως προς τις ενστάσεις που πηγάζουν από την άσκηση διαπλαστικού δικαιώματος του οφειλέτη, όπως, επί παραδείγματι, το δικαίωμα ακύρωσης ακυρώσιμης δικαιοπραξίας ή το δικαίωμα καταγγελίας της δανειακής σχέσης, αναγκαίο είναι να διακρίνουμε ανάλογα με το χρόνο άσκησης του σχετικού δικαιώματος. Με λίγα λόγια, αν το διαπλαστικό δικαίωμα έχει ασκηθεί κατά του εκχωρητή πριν από τη μεταβίβαση της απαίτησης, τότε η ένσταση που συνοδεύει την άσκησή του εγκύρως ασκείται κατά της εταιρείας του υπό κρίση νόμου. Εάν, όμως, ο οφειλέτης επιθυμεί να ασκήσει το διαπλαστικό δικαίωμα για πρώτη φορά μετά την αναγγελία, τότε υποχρεούται να το ασκήσει και να προβάλλει τη σχετική ένσταση μόνο κατά του εκχωρητή-πιστωτικού ιδρύματος, καθώς, ως γνωστόν, τα δικαιώματα διαπλαστικής φύσεως επιδρούν στην

---

¹²¹ Ζαφείριος Ν. Τσολακίδης, *Μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια*, ΧρΙΔ ΙΣΤ/2016, σελ. 650

¹²² Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, *Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος*, Εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλας, Δίκαιο και Οικονομία, σελ. 421

¹²³ Ιάκωβος Βενιέρης, *Τιτλοποίηση απαιτήσεων σύμφωνα με το Ν. 3156/2003 υπό το πρίσμα και της διεθνούς πρακτικής*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2005, σελ. 519

ενοχική σχέση εν συνόλω και όχι στη μεμονωμένη απαίτηση ή έστω την ομάδα απαιτήσεων που εκχωρήθηκε¹²⁴.

Σε κάθε περίπτωση, ο οφειλέτης μπορεί να επικαλεστεί κατά της Ε.Α.Α.Δ.Π. ενστάσεις που βάζουν κατά του κύρους της ίδιας της εκποιητικής σύμβασης της εκχώρησης¹²⁵. Παράλληλα, από τη θέση που θα υιοθετηθεί περί του αιτιώδους ή αναιτιώδους χαρακτήρα της εκχώρησης κατά τις διατάξεις του νόμου, εξαρτάται το εάν μπορεί περαιτέρω να προβάλει και ενστάσεις που αφορούν στη σύμβαση πώλησης. Αν γίνει δεκτό ότι η σύμβαση εκχώρησης παραμένει αναιτιώδης δικαιοπραξία και στο πλαίσιο του ν. 4354/2015, τότε ο οφειλέτης δεν μπορεί να αντλήσει ενστάσεις από ελαττώματα της αιτίας της εκχώρησης, δηλαδή, εδώ, αποκλειστικά της σύμβασης πώλησης που αποτελεί, όπως είδαμε, τη μοναδική νόμιμη αιτία της μεταβίβασης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις¹²⁶.

Τέλος, ο οφειλέτης μπορεί να αντιτάξει κατά της Ε.Α.Α.Δ.Π. ενστάσεις που γεννήθηκαν στο πρόσωπό του για πρώτη φορά μετά την ολοκλήρωση της μεταβίβασης των απαιτήσεων με την καταχώρισή τους στο βιβλίο του ενεχυροφυλακείου ή που προέρχονται από τις μεταξύ του οφειλέτη και της εταιρείας έννομες σχέσεις¹²⁷.

Ωστόσο, ο ν. 4354/2015 δεν αρκείται στην επανάληψη του περιεχομένου των ρυθμίσεων του Αστικού Κώδικα αναφορικά με την προστασία του οφειλέτη στο πλαίσιο της σύμβασης εκχώρησης, αλλά προσθέτει δύο επιπλέον ρυθμίσεις που έρχονται να περιφρουρήσουν και να ενισχύσουν αυτή την προστασία. Αναλυτικότερα, στο πρώτο εδάφιο της παραγράφου 7 του Άρθρου 3 ορίζεται ότι: «...δεν επιτρέπεται η μονομερής τροποποίηση όρου σύμβασης, καθώς και του επιτοκίου», ενώ η ρύθμιση του δεύτερου εδαφίου της ίδιας παραγράφου του αυτού άρθρου έχει ως εξής: «Σε περίπτωση που μεταβιβάζεται απαίτηση από εξυπηρετούμενο δάνειο ή πίστωση, για την εξυπηρέτηση του

¹²⁴ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, Εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλας, Δίκαιο και Οικονομία, σελ. 422

¹²⁵ Ένσταση αυτού του τύπου θα αποτελούσε η ένσταση ακυρότητας της σύμβασης εκχώρησης ελλείψει συνδρομής στο πρόσωπο του αποκτώντος φορέα της ιδιότητας της Εταιρείας Απόκτησης Απαιτήσεων Από Δάνεια και Πιστώσεις, κατά τα οριζόμενα στο ν. 4354/2015 βλ. την ανάλυση στο Κεφάλαιο Πρώτο της παρούσας, υπό την ενότητα Α.3.1.

¹²⁶ Βλ. Άρθρο 1 παρ. 1 περ. β' του ν. 4354/2015: «Η μεταβίβαση απαιτήσεων από πιστώσεις και δάνεια που έχουν χορηγήσει ή χορηγούν πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα πλην της περίπτωσης δ' της παρ. 5 του άρθρου 2 του ν. 4261/2014 (Α' 107) μπορεί να λάβει χώρα μόνο λόγω πώλησης...».

¹²⁷ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, Εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλας, Δίκαιο και Οικονομία, σελ. 422

οποίου έχει συμφωνηθεί κυμαινόμενο επιτόκιο, ο εκδοχέας δεν επιτρέπεται να προσδιορίσει περιθώριο, επιπλέον του επιτοκίου αναφοράς, υψηλότερου εκείνου που είχε προσδιορίσει το πιστωτικό ίδρυμα ή χρηματοδοτικό ίδρυμα κατά το χρόνο καταχώρισης της μεταβίβασης, εκτός εάν οι όροι που περιλαμβάνονται ή ενσωματώνονται στη δανειακή σύμβαση, προσδιορίζουν με ακρίβεια συγκεκριμένα και αντικειμενικά κριτήρια για τη μεταβολή του περιθωρίου.».

Αναφορικά με την πρώτη διάταξη, πρέπει να γίνει δεκτό ότι αυτή απαγορεύει στην Ε.Α.Α.Δ.Π. να ασκήσει το δικαίωμα μονομερούς τροποποίησης όρου της σύμβασης ή του επιτοκίου που είχε εκ του νόμου ή εκ της συμβάσεως το πιστωτικό ή χρηματοδοτικό ίδρυμα. Σε διαφορετική περίπτωση, εάν δηλαδή δεν είχε απονεμηθεί τέτοιου είδους δικαίωμα ούτε στον εκχωρητή, αυτονόητο είναι ότι ο εκδοχέας δεν μπορεί ούτως ή άλλως να επέμβει μονομερώς στο συμβατικό δεσμό. Τα ίδια ακριβώς ισχύουν και όσον αφορά στη δεύτερη διάταξη του νόμου ως προς την άσκηση του δικαιώματος μονομερούς μετατροπής του επιτοκιακού περιθωρίου που είχε συμβατικώς ο εκχωρητής¹²⁸.

Δ.2. Κατά τον Κώδικα Δεοντολογίας Τραπεζών

Στη διαμόρφωση ενός προστατευτικού για τα συμφέροντα του οφειλέτη πεδίου συμβάλλει, όμως, και ο λεγόμενος Κώδικας Δεοντολογίας Τραπεζών, κατά τη ρητή πρόβλεψη του τρίτου εδαφίου της παραγράφου 2 του Άρθρου 3 του ν. 4354/2015, σύμφωνα με το οποίο: «*Επί μεταβιβάσεως απαιτήσεων μη εξυπηρετούμενων δανείων και πιστώσεων ο νέος εκδοχέας συνεχίζει τη διαδικασία του Κώδικα Δεοντολογίας από το στάδιο που ήταν πριν τη μεταβίβαση*». Δεδομένου ότι ο Κώδικας Δεοντολογίας αποτελεί, όπως και ο ν. 4354/2015, κατά βάση ένα δημιούργημα του νομοθέτη που καλείται να ανταποκριθεί στις ανάγκες που γέννησε στους κόλπους του χρηματοπιστωτικού συστήματος η οικονομική κρίση, σκόπιμη κρίνουμε τη διεύρυνση στις ρυθμίσεις του, προκειμένου να κατανοήσουμε την αξία της εφαρμογής του στο πλαίσιο ενός νόμου όπως ο ν. 4354/2015.

Δ.2.1. Ρυθμιστικό πλαίσιο του Κώδικα Δεοντολογίας Τραπεζών

---

¹²⁸ Ζαφείριος Ν. Τσολακίδης, Μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια, ΧρΙΔ ΙΣΤ/2016, σελ. 650

Όπως έχει αναπτυχθεί ανωτέρω, του ν. 4354/2015 προηγήθηκε η θέσπιση σειράς άλλων νομοθετημάτων, με σκοπό πάντοτε την εύρεση μίας λύσης αποτελεσματικής στο επίκαιρο πρόβλημα των μη εξυπηρετούμενων δανείων και πιστώσεων που διογκωνόταν διαρκώς ταλανίζοντας το χρηματοπιστωτικό σύστημα της Ελλάδας. Μέρος αυτού του εγχειρήματος αποτέλεσε και η θέσπιση του ν. 4224/2013 μέσω του οποίου η Τράπεζα της Ελλάδος εξουσιοδοτούνταν να εκδώσει Κώδικα Δεοντολογίας Τραπεζών (*εφεξής: ο Κώδικας*) για τη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων ιδιωτικών οφειλών, ο οποίος: «*θα περιλαμβάνει μεταξύ άλλων διατάξεις σχετικά με τις διαδικασίες αξιολόγησης κινδύνου, τις διαδικασίες αξιολόγησης της δυνατότητας αποπληρωμής, δεσμευτικούς κανόνες συμπεριφοράς των τραπεζών με σαφή χρονοδιαγράμματα, όρους επικοινωνίας μεταξύ πιστωτικών ιδρυμάτων και δανειστών, και σε αυτές θα αξιοποιούνται οι ορισμοί του «συνεργάσιμου δανειολήπτη» και των «εύλογων δαπανών διαβίωσης», των οποίων θα γίνεται χρήση κατά τη λήψη αποφάσεων των τραπεζών σχετικά με παροχή λύσεων/αναδιαρθρώσεων δανείων που βρίσκονται σε καθυστέρηση πληρωμής*». Πράγματι, με απόφαση της Επιτροπής Πιστωτικών και Ασφαλιστικών Θεμάτων (116/1/25.08.2014) εκδόθηκε ο πρώτος Κώδικας Δεοντολογίας, ο οποίος εν συνεχεία τροποποιήθηκε επανειλημμένα με αποφάσεις της Επιτροπής Πιστωτικών και Ασφαλιστικών Θεμάτων, και πιο συγκεκριμένα με τις υπ' αριθμούς 129/2/16.02.2015 και 148/10/05.10.2015 αποφάσεις, ενώ αναθεωρήθηκε τελικώς με τη με αριθμό 195/1/29.07.2016 απόφαση της ίδιας Επιτροπής¹²⁹. Βασική υποχρέωση που συνεπάγεται η εφαρμογή του Κώδικα αποτελεί η τήρηση των διαδικασιών του στις σχέσεις τραπεζών και οφειλετών, πριν την τυχόν καταγγελία της οικείας πιστωτικής σύμβασης¹³⁰. Απώτερος στόχος είναι η επιλογή της καταλληλότερης, κατά περίπτωση λύσης¹³¹, σε πλαίσιο αμοιβαίας εμπιστοσύνης, συνεργασίας και πληροφόρησης¹³².

Δ.2.2. Νομική φύση και έκταση της παρεχόμενης με τον Κώδικα προστασίας

¹²⁹ Όπως αυτή δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, στο φύλλο Β' με αριθμό 2376/02.08.2016.

¹³⁰ Διονύσιος Π. Φλάμπουρας, Η καταγγελία των πιστώσεων ενόψει του Κώδικα Δεοντολογίας της Τράπεζας της Ελλάδος-Διαδικασία και δογματικά ζητήματα, ΧρΙΔ ΙΣΤ/2016, σελ. 307επ.

¹³¹ Διονύσιος Π. Φλάμπουρας, Η καταγγελία των πιστώσεων ενόψει του Κώδικα Δεοντολογίας της Τράπεζας της Ελλάδος-Διαδικασία και δογματικά ζητήματα, ΧρΙΔ ΙΣΤ/2016, σελ. 307επ.

¹³² Σπυρίδων Δ. Ψυχομάνης, Η προβληματική των «κόκκινων δανείων», ΔΕΕ 11/2016 (ΕΤΟΣ 22°), σελ. 1326 επ.

Η διερεύνηση του ζητήματος της νομικής φύσης του Κώδικα Δεοντολογίας και η λύση που θα γίνει αποδεκτή ως προς αυτό είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένη - και εξ αυτού του λόγου ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα - με ένα άλλο ζήτημα, το κατά πόσον η μη τήρηση των προβλεπόμενων στον Κώδικα διαδικασιών από υπόχρεο προς τούτο ίδρυμα καθιστά την καταγγελία της οικείας πιστωτικής σύμβασης άκυρη ως αντίθετη, κατ' ΑΚ174, σε απαγορευτική διάταξη νόμου. Συγχρόνως, ο κρίσιμος χαρακτήρας του παραπάνω ζητήματος αναδεικνύεται και σε μία άλλη περίπτωση, ειδικότερα δε όταν τίθεται το ερώτημα του εάν ο οφειλέτης απαιτήσεων που απορρέουν από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων μπορεί να εγείρει κατά του πιστωτικού ιδρύματος αξίωση αποζημίωσης κατά τις διατάξεις περί αδικοπραξιών (ΑΚ914, ΑΚ932) για την αποκατάσταση της περιουσιακής ή και μη περιουσιακής ζημίας που υπέστη συνεπεία της προερχόμενης από το ίδρυμα παραβίασης των κανόνων του Κώδικα Δεοντολογίας. Μόνο επί καταφατικής απάντησης στα παραπάνω ερωτήματα, μπορούμε να πούμε ότι ο Κώδικας παρέχει πράγματι ένα υψηλό επίπεδο προστασίας στον οφειλέτη.

Η απάντηση δεν μπορεί παρά να ανευρεθεί με τη βοήθεια της ερμηνείας των διατάξεων του Κώδικα, μέσω της οποίας θα διαπιστωθεί εάν οι κανόνες από τους οποίους συναπαρτίζεται σκοπό έχουν, πέραν της εποπτείας των ιδρυμάτων από την Τράπεζα της Ελλάδος, και τον έλεγχο του κύρους των καταγγελιών των πιστωτικών συμβάσεων¹³³.

Εκκινώντας από το γράμμα του νόμου, στο Πρώτο Κεφάλαιο αυτού υπό τον τίτλο «Γ. Γενικές Αρχές» διαβάζουμε χαρακτηριστικά:

«Με τον κώδικα θεσπίζονται οι γενικές αρχές συμπεριφοράς και υιοθετούνται βέλτιστες πρακτικές, οι οποίες έχουν ως στόχο την ενίσχυση του κλίματος εμπιστοσύνης, την αμοιβαία δέσμευση και την ανταλλαγή μεταξύ δανειολήπτη και ιδρύματος της αναγκαίας πληροφόρησης, προκειμένου κάθε πλευρά να είναι σε θέση να σταθμίσει τα οφέλη ή τις συνέπειες εναλλακτικών λύσεων εξυπηρέτησης (λύσεις ρύθμισης) ή οριστικού διακανονισμού (λύσεις οριστικής διευθέτησης) των δανείων σε καθυστέρηση με τελικό σκοπό, την επιλογή της καταλληλότερης λύσης, κατόπιν της ανά περίπτωση αξιολόγησης».

¹³³ Διονύσιος Π. Φλάμπουρας, Η καταγγελία των πιστώσεων ενόψει του Κώδικα Δεοντολογίας της Τράπεζας της Ελλάδος-Διαδικασία και δογματικά ζητήματα, ΧρΙΔ ΙΣΤ/2016, σελ. 307επ.

Εντούτοις, η μάλλον διακηρυκτικού περιεχομένου¹³⁴ αυτή διάταξη και η ίδια η έννοια του Κώδικα Δεοντολογίας, που παραπέμπει σε ένα σύνολο κανόνων και προτύπων συμπεριφοράς χωρίς τη δεσμευτικότητα των κανόνων δικαίου, δεν αρκούν για να προσδώσουν στον Κώδικα το χαρακτηρισμό ενός κανονιστικού πλαισίου που έρχεται απλώς να επιβάλει σε εκείνους προς τους οποίους απευθύνεται μία μορφή ηθικής αυτοδέσμευσης¹³⁵. Τόσο η έκδοση του Κώδικα, κατόπιν νομοθετικής εξουσιοδότησης, από την Επιτροπή Πιστωτικών και Ασφαλιστικών Θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδος, όσο και το γεγονός ότι επιβάλλει εκατέρωθεν υποχρεώσεις, που απευθύνονται, δηλαδή, όχι μόνο στους οφειλότες, αλλά και στις τράπεζες, προβλεπομένων συγχρόνως και κυρώσεων, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι οι κανόνες του Κώδικα δεν υπάγονται στην κατηγορία του λεγόμενου soft law του αγγλοαμερικανικού δικαίου, αλλά συνιστούν δεσμευτικούς κανόνες ουσιαστικού δικαίου¹³⁶.

Βέβαια, πουθενά στις διατάξεις του Κώδικα δεν προβλέπεται ως έννομη συνέπεια της παράβασης των οριζόμενων σε αυτόν διαδικασιών, η ακυρότητα της διενεργηθείσας από το πιστωτικό ίδρυμα καταγγελίας της δανειακής σύμβασης. Αντιθέτως, μάλιστα, σύμφωνα με τη δεύτερη παράγραφο του Έβδομου Κεφαλαίου:

«Η Τράπεζα της Ελλάδος παρακολουθεί και ελέγχει (α) τον τρόπο εφαρμογής του Κώδικα Δεοντολογίας και (β) την πλήρη και αποτελεσματική θέσπιση συστημάτων, απαιτεί τα απαραίτητα κατά την κρίση της διορθωτικά μέτρα και επιβάλλει τις κατά το άρθρο 55^A του καταστατικού της κυρώσεις: α) σε περίπτωση συστηματικής μη εφαρμογής του Κώδικα Δεοντολογίας και β) στις περιπτώσεις διαπίστωσης αδυναμιών των συστημάτων.»

Οι κυρώσεις δε του Άρθρου 55^A του καταστατικού της Τράπεζας της Ελλάδος, για τις οποίες γίνεται λόγος παραπάνω, είναι κυρώσεις διοικητικής φύσεως, από τις οποίες σε

¹³⁴ Χ. Χασάπης, Η εφαρμογή του Κώδικα Δεοντολογίας του Ν. 4224/2013 ως πρόκληση του δικαίου των πιστωτικών συναλλαγών-Σκέψεις με αφορμή την απόφαση ΠπρΛαρ 38/2017, ΕφΑΔ 6/2017,

¹³⁵ Σπυρίδων Δ. Ψυχομάνης, Η προβληματική των «κόκκινων δανείων», ΔΕΕ 11/2016 (ΕΤΟΣ 22^ο), σελ. 1326 επ.

¹³⁶ Βλ. μεταξύ άλλων τη χαρακτηριστική αναφορά του Ψυχομάνη, Η προβληματική των κόκκινων δανείων, ΔΕΕ 11/2016 (ΕΤΟΣ 22^ο), σελ. 1330: «Οι διατάξεις του κώδικα εισάγουν νόμιμες υποχρεώσεις των τραπεζών έναντι των δανειοληπτών, ως αναγκαστικό, μάλιστα, δίκαιο. Επομένως, με αντίστροφη θεώρηση, ο κώδικας προβλέπει δικαιώματα των δανειοληπτών έναντι των τραπεζών. Πρόκειται, προφανώς, για ένα εξαιρετικό δίκαιο αναγκαστικής για τις τράπεζες συνάψεως συμβάσεως συμβιβασμού με κάθε πελάτη-δανειολήπτη, όταν αυτός πληροί τους όρους υπαγωγής στις ρυθμίσεις του κώδικα».

καμία περίπτωση δεν προκύπτει βούληση του νομοθέτη να κηρύξει την ακυρότητα της καταγγελίας στην οποία προέβη το πιστωτικό ίδρυμα κατά παράβαση των επιταγών του Κώδικα.

Μεταβαίνοντας, όμως, από τη γραμματική διατύπωση του Κώδικα και στη ratio legis, το πόρισμα στο οποίο καταλήγουμε δεν μεταβάλλεται, καθ' ότι δεν υπάρχει κάποια ένδειξη που να επιτρέπει το συμπέρασμα ότι στον προστατευτικό του σκοπό εμπίπτει και ο έλεγχος του κύρους των επιχειρούμενων καταγγελιών.

Η παραπάνω προβληματική αποτέλεσε πρόσφατα αντικείμενο κρίσης του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Λάρισας, το οποίο επέλυσε κατά τρόπο παρόμοιο το ζήτημα που μας απασχολεί, εκδίδοντας την υπ' αριθμόν 38/2017 απόφασή του, κατά την οποία:

«Τίθεται ζήτημα κατά πόσο η μη τήρηση της ΔΕΚ από υπόχρεο στην τήρηση του Κώδικα ίδρυμα καθιστά, άνευ ετέρου, την καταγγελία της οικείας πιστωτικής σύμβασης άκυρη ως αντίθετη, κατά την ΑΚ174, σε απαγορευτική διάταξη νόμου. Κατ' αρχάς από καμία ρύθμιση του Κώδικα δεν προκύπτει ότι στον προστατευτικό του σκοπό εμπίπτει και ο έλεγχος του κύρους των επιχειρούμενων (συμβατικά προβλεπόμενων) καταγγελιών, των οποίων άλλωστε το περιεχόμενο δεν αποδοκιμάζεται από το νόμο, αντίθετα, σκοπός του (Κώδικα) είναι η επιλογή της «καταλληλότερης» κατά περίπτωση λύσης για τον διαρκώς αυξανόμενο αριθμό πιστώσεων σε καθυστέρηση, αφού ληφθεί από τα ιδρύματα υπόψη η υποχρέωσή τους για συμμόρφωση προς τις ισχύουσες εποπτικές απαιτήσεις και τις κατευθυντήριες γραμμές της Τράπεζας της Ελλάδος («ΤτΕ»). Η τελευταία, άλλωστε, ορίζεται σύμφωνα με τον Κώδικα ως η αρμόδια αρχή για την παρακολούθηση και τον έλεγχο του τρόπου εφαρμογής του, για την πλήρη και αποτελεσματική ρύθμιση των οικείων συστημάτων από τα υπόχρεα ιδρύματα, καθώς και η μόνη δυνάμενη να απαιτεί τα απαραίτητα κατά την κρίση της διορθωτικά μέτρα και να επιβάλλει τις κατά νόμο κυρώσεις στο μη συμμορφούμενο ίδρυμα, σε περίπτωση συστηματικής μη εφαρμογής του Κώδικα και αδυναμιών των συστημάτων δεν δύναται όμως να παρεμβαίνει ή να επιλαμβάνεται εξατομικευμένων διαφορών μεταξύ ιδρύματος και δανειολήπτη. Συνεπώς, και από το γράμμα του Κώδικα καθίσταται σαφές ότι η μη τήρηση της ΔΕΚ από υπόχρεο ίδρυμα συνιστά αθέτηση εποπτικής υποχρέωσης,

παρέχουσα στην ΤτΕ ως ελέγχουσα αρχή τη δυνατότητα να απαιτεί από το μη συμμορφούμενο ίδρυμα τη λήψη των απαραίτητων μέτρων και να του επιβάλλει κυρώσεις, χωρίς να προκύπτει ότι ο ν. 4224/2013 ή ο Κώδικας αποβλέπει και στην επαγωγή ακυρότητας στις περιπτώσεις όπου η καταγγελία έλαβε χώρα χωρίς την τήρηση της ΔΕΚ. Τέλος, και στο πλαίσιο εφαρμογής της Πράξης του Διοικητή της ΤτΕ (ΠΑ/ΤΕ) 2501/31.10.2002 και της κανονιστικής απόφασης 178/19.7.2004 της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων (ΕΤΠΘ) της ΤτΕ, οι οποίες επιβάλλουν στα δεσμευόμενα από αυτές ιδρύματα συγκεκριμένες υποχρεώσεις ενημέρωσης των συναλλασσομένων με αυτά, γίνεται δεκτό ότι η αθέτηση των υποχρεώσεων αυτών συνεπάγεται μόνο εποπτικής φύσεως συνέπειες, χωρίς να έχει τεθεί ζήτημα ακυρότητας συμβατικών όρων αποκλειστικά λόγω της αντίθεσης του περιεχομένου τους προς τις ανωτέρω κανονιστικές πράξεις. Ενόψει των ανωτέρω, από τον σκοπό και το κείμενο του Κώδικα συνάγεται ότι τυχόν παράβαση των κανόνων που συγκροτούν τη ΔΕΚ συνεπάγεται μόνον εποπτικής κυρώσεις, και, συνεπώς, η μη τήρηση της ΔΕΚ από τα υπόχρεα ιδρύματα, δεν επιφέρει κατά την ΑΚ174 αυτοδίκαιη ακυρότητα της πραγματοποιηθείσας καταγγελίας.»¹³⁷

Παρά ταύτα, επικρατεί η άποψη ότι οι υποχρεώσεις που βαρύνουν την τράπεζα, ιδίως όσον αφορά στην καταγγελία των πιστωτικών συμβάσεων ενόψει της αδυναμίας παροχής ή της υπερημερίας του δανειολήπτη, όπως αυτές περιγράφονται στον Κώδικα, αποτελούν εκδηλώσεις της αντικειμενικής καλής πίστης τόσο κατά το στάδιο ερμηνείας της σύμβασης, οπότε και εφαρμόζεται η ΑΚ200, όσο και κατά το στάδιο που προηγείται της άσκησης του δικαιώματος καταγγελίας, εξειδικεύοντας στην τελευταία αυτή περίπτωση την έννοια της καλής πίστης κατά την ΑΚ281¹³⁸. Άλλωστε, πλήθος αποφάσεων ελληνικών δικαστηρίων δέχεται την εφαρμογή της αρχής της καλής πίστης στις σχέσεις μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων και των πελατών τους, στο βαθμό που κάτι τέτοιο επιβάλλεται από την ιδιόμορφη σχέση εμπιστοσύνης που διαμορφώνεται ανάμεσά τους, αλλά και της εξάρτησης του πελάτη από την τράπεζα, η οποία και διαθέτοντας ειδικές

¹³⁷ Βάση Νομικών Δεδομένων, ΝΟΜΟΣ

¹³⁸ Διονύσιος Π. Φλάμπουρας, Η καταγγελία των πιστώσεων ενόψει του Κώδικα Δεοντολογίας της Τράπεζας της Ελλάδος-Διαδικασία και δογματικά ζητήματα, ΧρΙΑ ΙΣΤ/2016, σελ. 307επ.

γνώσεις των συνθηκών της αγοράς και ευρύτατο φάσμα πληροφοριών¹³⁹ τον προσεγγίζει αδιαμφισβήτητα από μία θέση ισχύος. Ενδεικτικά, παραθέτουμε απόσπασμα της υπ' αριθμόν 384/2013 απόφασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου Ρόδου, το οποίο και κλήθηκε να κρίνει επί του ζητήματος της καταγγελίας σύμβασης πίστωσης, εξυπηρετηθείσας με αλληλόχρεο λογαριασμό:

«Κατά το άρθρ. 281 ΑΚ η άσκηση του δικαιώματος, όπως αυτό της καταγγελίας της σύμβασης, απαγορεύεται, αν υπερβαίνει προφανώς τα όρια που επιβάλλουν η καλή πίστη ή τα χρηστά ήθη ή ο κοινωνικός ή οικονομικός σκοπός του δικαιώματος, όμως μόνο το γεγονός ότι η άσκηση του δικαιώματος στη συγκεκριμένη περίπτωση επιφέρει βλάβη, έστω και μεγάλη, στον οφειλέτη, δεν αρκεί για να χαρακτηρίσει ως καταχρηστική την άσκησή του, αλλά πρέπει να συνδυάζεται και με άλλες περιστάσεις, όπως συμβαίνει όταν ο δανειστής δεν έχει στην πραγματικότητα συμφέρον από την άσκηση του δικαιώματος του. Στο πλαίσιο αυτό ο δανειστής, ο οποίος ασκώντας συμβατικό δικαίωμά του επιδιώκει την είσπραξη της απαίτησής του, ενεργεί ασφαλώς προς ικανοποίηση θεμιτού συμφέροντος του, συνυφασμένου με τη διαχείριση της περιουσίας του, τον τρόπο της οποίας αυτός ελεύθερα κατ' αρχήν αποφασίζει, εκτός και πάλι αν στη συγκεκριμένη περίπτωση υπάρχει υπέρβαση και μάλιστα προφανής των αρχών της καλής πίστης, των χρηστών ηθών και του κοινωνικοοικονομικού σκοπού του δικαιώματος (ΑΠ 1472/2004). Αυτό συμβαίνει και όταν η συμπεριφορά του δανειστή που προηγήθηκε της άσκησης του δικαιώματος του, σε συνδυασμό με την πραγματική κατάσταση που διαμορφώθηκε στο μεσοδιάστημα, δημιούργησαν στον οφειλέτη την εύλογη πεποίθηση ότι ο δανειστής δεν θα ασκούσε το δικαίωμά του στο χρόνο που το άσκησε, μ' αποτέλεσμα η πρόωγη άσκησή του να προκαλεί επαχθείς συνέπειες στον οφειλέτη και να εμφανίζεται έτσι αδικαιολόγητη και καταχρηστική. Ειδικότερα οι Τράπεζες, ως χρηματοδοτικοί οργανισμοί που ασκούν αποφασιστική επίδραση στην ανάπτυξη και στη λειτουργία των χρηματοδοτούμενων, απ' αυτές επιχειρήσεων, έχουν αυξημένη ευθύνη κατά την άσκηση του χρηματοδοτικού τους έργου και οφείλουν να μεριμνούν για τα

---

¹³⁹ Νικόλαος Κ. Ρόκας-Χρήστος Βλ. Γκόρτσος, Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, Δημόσιο & Ιδιωτικό Τραπεζικό Δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη, Β' Αναθεωρημένη Έκδοση, σελ. 187

συμφέροντα των επιχειρήσεων που χρηματοδοτούν, αφού από τη φύση της η πιστωτική σχέση, ως διαρκής έννομη σχέση ιδιαίτερης εμπιστοσύνης μεταξύ των συμβαλλομένων, επιβάλλει την υποχρέωση πίστης και προστασίας από την πλευρά των τραπεζών των συμφερόντων των πελατών τους, ώστε να αποφεύγονται υπέρμετρα επαχθείς γι' αυτούς συνέπειες. Συνεπώς και για το λόγο αυτό η άσκηση των δικαιωμάτων τους θα πρέπει να κυριαρχείται από τις αρχές της καλόπιστης και σύμφωνης με τα χρηστά συναλλακτικά ήθη εκπλήρωσης των οφειλόμενων παροχών (ΑΚ 178, 200, 288) και να αποφεύγεται αντίστοιχα κάθε κατάχρηση στη συμπεριφορά τους. Έτσι σε περίπτωση δυσχέρειας του πιστούχου της Τράπεζας να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του από την πιστωτική σύμβαση λόγω πρόσκαιρης οικονομικής αδυναμίας του, που όμως υπερβαίνει τα όρια της αντοχής του, η καλόπιστη από την πλευρά της Τράπεζας συμπεριφορά επιβάλλει σ' αυτή την υποχρέωση να ανεχθεί μια εύλογη καθυστέρηση στην εκπλήρωση της παροχής του οφειλέτη, ιδίως όταν η επιδίωξη της άμεσης εκπλήρωσης της παροχής του πρόκειται να οδηγήσει σε πλήρη οικονομική καταστροφή του, χωρίς ουσιαστικό κέρδος για την ίδια. Κατά την έννοια αυτή η Τράπεζα θα πρέπει, σε περίπτωση πρόσκαιρης οικονομικής αδυναμίας του πελάτη της, να αποφύγει την εσπευσμένη καταγγελία της μεταξύ τους πιστωτικής σύμβασης και το κλείσιμο του αλληλόχρεου λογαριασμού τους, προπάντων όταν οι απαιτήσεις της είναι ασφαλισμένες με εμπράγματα ή προσωπικές ασφάλειες, ο δε πελάτης της βρίσκεται σε άμεση οικονομική εξάρτηση απ' αυτή και δεν οφείλει σε τρίτους, αφού τότε οι παραπάνω ενέργειες της προσλαμβάνουν καταχρηστικό χαρακτήρα (βλ ΑΠ 1352/2011 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ).»¹⁴⁰.

Κατά τον ίδιο τρόπο και σε ακολουθία προς τα παραπάνω, η καταγγελία της πιστωτικής σύμβασης χωρίς την προηγούμενη τήρηση των προϋποθέσεων του Κώδικα Δεοντολογίας Τραπεζών δύναται να κριθεί ad hoc καταχρηστική, εφόσον υπερβαίνει προφανώς τα όρια που επιβάλλουν η καλή πίστη ή τα χρηστά ήθη ή ο κοινωνικός και οικονομικός σκοπός του δικαιώματος¹⁴¹, κυρίως δε όταν συνιστά κακόβουλη άσκηση του δικαιώματος αυτού

¹⁴⁰ Βάση Νομικών Δεδομένων, ΝΟΜΟΣ

¹⁴¹ Και τούτο, είτε θεωρηθεί, στο στάδιο της ερμηνείας, ότι η Διαδικασία Επίλυσης Καθυστερήσεων, την οποία και θα μελετήσουμε στη συνέχεια, και η οποία προβλέπεται από τον Κώδικα, κατέστη κατά την ΑΚ200 περιεχόμενο της πιστωτικής σύμβασης, είτε θεωρηθεί στο στάδιο της ενάσκησης των δικαιωμάτων

ή πραγματοποιείται χωρίς ο δανειστής, κι εν προκειμένω το πιστωτικό ίδρυμα, να έχει προς τούτο κάποιο συμφέρον, ενώ, αντιθέτως, η ζημία που προκαλείται στον οφειλέτη είναι ιδιαιτέρως σημαντική ή, όταν, ως εμφανίζεται και στις ανωτέρω αποφάσεις, το πιστωτικό ίδρυμα προβαίνει στην άμεση άσκηση του διαπλαστικού δικαιώματος καταγγελίας της οικείας σύμβασης, μολοντί η αδυναμία του οφειλέτη σε εκπλήρωση είναι πρόσκαιρη και εξ αυτού του λόγου όφειλε να ανεχθεί μία εύλογη καθυστέρηση. Η πρόσφατη, με αριθμό 38/2017, απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Λάρισας επιβεβαιώνει τις παραπάνω σκέψεις και ως προς τις ρυθμίσεις του Κώδικα Δεοντολογίας, ακολουθώντας την εξής συλλογιστική πορεία:

«Ωστόσο, όπως προκύπτει από τους στόχους του Κώδικα, αλλά και την προηγηθείσα παράθεση των 5 Σταδίων της ΔΕΚ, ο Κώδικας εξειδικεύει τις σχετικές με την καταγγελία υποχρεώσεις που απορρέουν από την αντικειμενική (συναλλακτική) καλή πίστη κατά το στάδιο που προηγείται της άσκησης του δικαιώματος καταγγελίας (ΑΚ281), όπως το περιεχόμενο της καλής πίστης διαμορφώθηκε ειδικότερα στο χώρο των πιστωτικών συναλλαγών υπό τη σοβούσα οικονομική κρίση που οδήγησε στην αλματώδη αύξηση του αριθμού των καθυστερούμενων οφειλών. Επομένως, σε περίπτωση καθυστέρησης δανειολήπτη να καταβάλει συγκεκριμένο ποσό σε χρηματοδοτικό ή πιστωτικό ίδρυμα κατά παράβαση των μεταξύ τους συμφωνηθέντων, η άσκηση του δικαιώματος καταγγελίας, χωρίς την προηγούμενη, εν όλω ή εν μέρει τήρηση της ΔΕΚ του Κώδικα από το ίδρυμα, θα μπορούσε να αποκρουσθεί κατά την ΑΚ281 ως καταχρηστική (βλ. Διονυσίου Φλάμπουρα «Η καταγγελία των πιστώσεων ενόψει του Κώδικα Δεοντολογίας της Τράπεζας της Ελλάδος» σε ΧρΙΔ τευχ. Απριλ. 2016). Περαιτέρω, από τις διατάξεις των άρθρων 623επ. ΚπολΔ, 361, 874ΑΚ, 112ΕισΝΑΚ, 669ΕμπΝ και 64-67 του ν.δ. από 17.7/13.8.1923 προκύπτει ότι η διαταγή πληρωμής μπορεί να εκδοθεί και για το κατάλοιπο κλεισθέντος αλληλόχρεου λογαριασμού, εφόσον αποδεικνύονται εγγράφως η σύμβαση του αλληλόχρεου λογαριασμού, η κίνησή του, το κλείσιμο και το κατάλοιπο αυτού.

του ιδρύματος ως δανειστή, ότι η μη τήρησή της πριν την καταγγελία καθιστά, κατά την ΑΚ281, την καταγγελία καταχρηστική. Βλ. Διονύσιος Π. Φλάμπουρας, Η καταγγελία των πιστώσεων ενόψει του Κώδικα Δεοντολογίας της Τράπεζας της Ελλάδος-Διαδικασία και δογματικά ζητήματα, ΧρΙΔ ΙΣΤ/2016, σελ. 307επ.

Εξάλλου ναι μεν κατά το άρθρ. 281ΑΚ η άσκηση του δικαιώματος, όπως αυτό της καταγγελίας της σύμβασης, απαγορεύεται, αν υπερβαίνει προφανώς τα όρια που επιβάλλουν η καλή πίστη ή τα χρηστά ήθη ή ο κοινωνικός ή οικονομικός σκοπός του δικαιώματος, όμως μόνο το γεγονός ότι η άσκηση του δικαιώματος στη συγκεκριμένη περίπτωση επιφέρει βλάβη, έστω και μεγάλη, στον οφειλέτη, δεν αρκεί για να χαρακτηρίσει ως καταχρηστική την άσκησή του, αλλά πρέπει να συνδυάζεται και με άλλες περιστάσεις, όπως συμβαίνει όταν ο δανειστής δεν έχει στην πραγματικότητα συμφέρον από την άσκηση του δικαιώματός του. Στο πλαίσιο αυτό ο δανειστής, ο οποίος, ασκώντας συμβατικό δικαίωμά του επιδιώκει την είσπραξη της απαίτησής του, ενεργεί ασφαλώς προς ικανοποίηση θεμιτού συμφέροντός του, συνυφασμένου με τη διαχείριση της περιουσίας του, τον τρόπο της οποίας αυτός ελεύθερα καταρχήν αποφασίζει, εκτός και πάλι αν στη συγκεκριμένη περίπτωση υπάρχει υπέρβαση και μάλιστα προφανής των αρχών της καλής πίστης, των χρηστών ηθών και του κοινωνικοοικονομικού σκοπού του δικαιώματος. Αυτό συμβαίνει και όταν η συμπεριφορά του δανειστή που προηγήθηκε της άσκησης του δικαιώματός του, σε συνδυασμό με την πραγματική κατάσταση που διαμορφώθηκε στο μεσοδιάστημα, δημιούργησαν στον οφειλέτη την εύλογη πεποίθηση ότι ο δανειστής δεν θα ασκούσε το δικαίωμά του στο χρόνο που το άσκησε, με αποτέλεσμα η πρόωγη άσκησή του να προκαλεί επαχθείς συνέπειες στον οφειλέτη και να εμφανίζεται έτσι ως αδικαιολόγητη και καταχρηστική. Ειδικότερα οι Τράπεζες, ως χρηματοδοτικοί οργανισμοί που ασκούν αποφασιστική επίδραση στην ανάπτυξη και στη λειτουργία των χρηματοδοτούμενων από αυτές επιχειρήσεων, έχουν αυξημένη ευθύνη κατά την άσκηση του χρηματοδοτικού τους έργου και οφείλουν να μεριμνούν για τα συμφέροντα των επιχειρήσεων που χρηματοδοτούν, αφού από τη φύση της η πιστωτική σχέση, ως διαρκής έννομη σχέση ιδιαίτερης εμπιστοσύνης μεταξύ των συμβαλλομένων, επιβάλλει την υποχρέωση πίστης και προστασίας από την πλευρά των τραπεζών των συμφερόντων των πελατών τους, ώστε να αποφεύγονται υπέρμετρα επαχθείς γι' αυτούς συνέπειες. Συνεπώς και για το λόγο αυτό η άσκηση των δικαιωμάτων τους θα πρέπει να κυριαρχείται από τις αρχές της καλόπιστης και σύμφωνης με τα χρηστά συναλλακτικά ήθη εκπλήρωσης των οφειλόμενων παροχών (ΑΚ178, 200,

288) και να αποφεύγεται αντίστοιχα κάθε κατάχρηση στη συμπεριφορά τους. Έτσι, σε περίπτωση δυσχέρειας του πιστούχου της Τράπεζας να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του από την πιστωτική σύμβαση λόγω πρόσκαιρης οικονομικής αδυναμίας του, που όμως υπερβαίνει τα όρια της αντοχής του, η καλόπιστη από την πλευρά της Τράπεζας συμπεριφορά επιβάλλει σε αυτήν την υποχρέωση να ανεχθεί μια εύλογη καθυστέρηση στην εκπλήρωση της οφειλής του οφειλέτη, ιδίως όταν η επιδίωξη της άμεσης εκπλήρωσης της παροχής του πρόκειται να οδηγήσει σε πλήρη οικονομική καταστροφή του, χωρίς ουσιαστικό κέρδος για την ίδια. Κατά την έννοια αυτή η Τράπεζα θα πρέπει, σε περίπτωση πρόσκαιρης οικονομικής αδυναμίας του πελάτη της, να αποφύγει την εσπευσμένη καταγγελία της μεταξύ τους πιστωτικής σύμβασης και το κλείσιμο του αλληλόχρεου λογαριασμού τους, προπάντων όταν οι απαιτήσεις της είναι ασφαλισμένες με εμπράγματα ή προσωπικές ασφάλειες, ο δε πελάτης της βρίσκεται σε άμεση οικονομική εξάρτηση από αυτή και δεν οφείλει σε τρίτους, αφού τότε οι παραπάνω ενέργειές της προσλαμβάνουν καταχρηστικό χαρακτήρα (ΑΠ 1352/2011 ΕεμπΔ 2012, 417).»¹⁴²

Κι ενώ ως προς το παραπάνω ζήτημα, όπως κατέστη σαφές, η θεωρία και η νομολογία φαίνεται να ομονοούν και να προσανατολίζονται προς συγκεκριμένη κατεύθυνση, εκκρεμεί ακόμη η εξέταση του δεύτερου επί μέρους ζητήματος που θίξαμε, το οποίο και περιστρέφεται γύρω από το εάν μπορούν να θεμελιωθούν νομικά, κατά τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα για τις αδικοπραξίες, ιδιωτικού δικαίου αξιώσεις των οφειλετών έναντι των πιστωτικών ιδρυμάτων για παραβίαση των διατάξεων του Κώδικα.

Η μέθοδος επίλυσης και του δεύτερου αυτού προβλήματος δεν απομακρύνεται από την ουσία των σκέψεων που ήδη αναπτύξαμε. Με αφετηρία και πάλι τον κανόνα δικαίου, τη δυνατότητα εφαρμογής του οποίου μελετάμε, εδώ δηλαδή την ΑΚ914, σκόπιμο είναι, από όλες τις προϋποθέσεις η συνδρομή των οποίων απαιτείται για την επέλευση των εννόμων συνεπειών του, να εστιάσουμε την προσοχή μας στο στοιχείο του παρανόμου. Και αυτό γιατί, κατά τη θεωρία του σκοπού του κανόνα δικαίου¹⁴³, το συμφέρον που

¹⁴² Βάση Νομικών Δεδομένων, ΝΟΜΟΣ

¹⁴³ Η θεωρία του σκοπού του κανόνα δικαίου γίνεται πλέον δεκτή και σε επίπεδο ελληνικής νομολογίας. Οι δικαστικές αποφάσεις άλλοτε μεν αναφέρονται ρητά σε αυτήν (βλ. ενδεικτικά ΜπρΚέρκυρας 120/2009, ΤΝΠ Ισοκράτης), άλλοτε δε χωρίς ρητή αναφορά στην εν λόγω θεωρία αποκρυσταλλώνουν το «πνεύμα» της (βλ. ενδεικτικά ΑΠ995/2008 ΤΝΠ Ισοκράτης)

προσβλήθηκε στην υπό κρίση περίπτωση πρέπει να περιλαμβάνεται στην προστατευτική σφαίρα της διάταξης που παραβιάστηκε¹⁴⁴, με άλλα λόγια, το ιδιωτικό συμφέρον του οφειλέτη πρέπει να περιβάλλεται από τον προστατευτικό κλοιό των ρυθμίσεων του Κώδικα, ή αλλιώς, αρκεί ο Κώδικας να μην προστατεύει αποκλειστικά το δημόσιο συμφέρον, αλλά και το συμφέρον των ιδιωτών. Για να διαπιστώσουμε εάν το συμφέρον που προσβλήθηκε στην εκάστοτε περίπτωση εμπίπτει στα προστατευόμενα έννομα αγαθά της παραβιασθείσας διάταξης του Κώδικα Δεοντολογίας, απαιτείται η προηγούμενη ερμηνεία της, ιδίως δε η ανεύρεση του σκοπού, του «τέλους» της.

Όπως έχουμε τονίσει, σκοπός του Κώδικα είναι πρωταρχικά η επιβολή εποπτικού δικαίου υποχρεώσεων στα πιστωτικά ιδρύματα αναφορικά με τον τρόπο προσέγγισης και αντιμετώπισης των οφειλών ιδιωτών που πηγάζουν από μη εξυπηρετούμενα δάνεια και πιστώσεις για τη διασφάλιση, κατ' αυτόν τον τρόπο, της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Στο κέντρο του ενδιαφέροντος του νομοθέτη τοποθετείται το γενικότερο κοινωνικό συμφέρον, όπως αυτό πραγματώνεται μέσα από την ομαλή λειτουργία των τραπεζών. Επομένως, τα επί μέρους συμφέροντα των δανειοληπτών δεν φαίνεται, με μία πρώτη ματιά, να λαμβάνονται υπόψη κατά την κατάστρωση του περιεχομένου των ρυθμίσεων του Κώδικα και κατά την πρόβλεψη των κυρώσεων που πρόκειται να επιβληθούν στα πιστωτικά ιδρύματα σε περίπτωση παραβίασής τους.

Ωστόσο, ήδη στο πρώτο κεφάλαιο του Κώδικα διαφαίνεται η πρόθεση του νομοθέτη να προστατεύσει, πέραν του δημοσίου συμφέροντος, και το έννομο συμφέρον των οφειλετών ως μεμονομένων ατόμων. Εκεί, επισημαίνεται ότι η προβλεπόμενη στον Κώδικα διαδικασία αποβλέπει στην εύρεση της καταλληλότερης λύσης, όπου ως τέτοια ορίζεται: *«εκείνη που διασφαλίζει τη συμμόρφωση της τράπεζας με τις εποπτικές της υποχρεώσεις, λαμβάνοντας όμως παράλληλα υπόψη τη συνολική οικονομική κατάσταση του δανειολήπτη (ήτοι εισοδήματα, ρευστοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία - λοιπές οφειλές και εναπομένον εισόδημα για την κάλυψη του ελαχίστου επιπέδου «εύλογων δαπανών διαβίωσης», εφόσον πρόκειται για φυσικό πρόσωπο)»*. Εφόσον, λοιπόν, τα πιστωτικά ιδρύματα υποχρεούνται εφαρμόζοντας τον Κώδικα να λαμβάνουν υπόψη μεταξύ άλλων

---

¹⁴⁴ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, Εκδόσεις Π.Ν. Σάκουλας, Δίκαιο και Οικονομία, σελ. 599

και τις εύλογες δαπάνες διαβίωσης του οφειλέτη και την εν γένει οικονομική του κατάσταση, σημαίνει ότι σκοπός του συγκεκριμένου νομοθετήματος είναι και η προστασία αυτού του τελευταίου.

Επομένως, στο βαθμό που στο προστατευτικό πεδίο συγκεκριμένης διάταξης του Κώδικα Δεοντολογίας υπάγεται και το ιδιωτικό έννομο συμφέρον, δεν θα πρέπει επί παραβίασής της να αποκλεισθεί η τυχόν γέννηση αξίωσης του οφειλέτη προς αποζημίωση κατά την ΑΚ914, συντρεχουσών και των λοιπών προϋποθέσεων του νόμου.

Δ.2.3. Περιεχόμενο

Ο Κώδικας Δεοντολογίας Τραπεζών θεσπίζει λεπτομερώς τη διαδικασία που οφείλουν να ακολουθούν τα πιστωτικά ιδρύματα, αλλά και οι λοιπές εταιρείες που εμπίπτουν στο υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής του, στην περίπτωση που ο οφειλέτης βρίσκεται σε καθυστέρηση εκπλήρωσης των οφειλών του. Πρόκειται για την αποκαλούμενη Διαδικασία Επίλυσης Καθυστερήσεων (*εφεξής: ΔΕΚ*), προϋπόθεση συμμετοχής στην οποία αποτελεί η διατήρηση της ιδιότητας του «συνεργάσιμου δανειολήπτη»¹⁴⁵, όπου ως τέτοιος νοείται συνοπτικά το πρόσωπο που παρέχει πλήρη και επικαιροποιημένα στοιχεία επικοινωνίας στους δανειστές του, είναι διαθέσιμο σε επικοινωνία με το δανειστή, ανταποκρίνεται με ειλικρίνεια και σαφήνεια σε τυχόν κλήσεις και επιστολές του και συναινεί σε διερεύνηση εναλλακτικής πρότασης αναδιάρθρωσης με το ίδρυμα ή όποιον ενεργεί νομίμως για λογαριασμό του. Η μη τήρηση κάποιας από τις παραπάνω υποχρεώσεις έχει ως αποτέλεσμα το χαρακτηρισμό του οφειλέτη ως «μη συνεργάσιμου», τη μη εφαρμογή των επόμενων σταδίων της ΔΕΚ και τη δυνατότητα του ιδρύματος να ασκήσει τα νόμιμα δικαιώματά του¹⁴⁶, να προβεί δηλαδή στην καταγγελία της οικείας σύμβασης, αλλά και σε άλλες ενέργειες μεταξύ των οποίων και η κίνηση της διαδικασίας αναγκαστικής εκτέλεσης. Η ΔΕΚ αποτελείται, σύμφωνα με το Δεύτερο Κεφάλαιο του Κώδικα, από τα εξής στάδια:

Στάδιο 1: Επικοινωνία με το δανειολήπτη.

---

¹⁴⁵ Η έννοια του «συνεργάσιμου δανειολήπτη» ορίστηκε με απόφαση του Κυβερνητικού Συμβουλίου Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους του ν. 4389/2016.

¹⁴⁶ Διονύσιος Π. Φλάμπουρας, Η καταγγελία των πιστώσεων ενόψει του Κώδικα Δεοντολογίας της Τράπεζας της Ελλάδος-Διαδικασία και δογματικά ζητήματα, ΧρΙΑ ΙΣΤ/2016, σελ. 307επ.

Διακρίνεται σε προαιρετική και υποχρεωτική επικοινωνία. Η πρώτη από αυτές, η οποία και προσλαμβάνει χαρακτήρα κατά βάση συμβουλευτικό, αποσκοπεί στην αναζήτηση των αιτιών που οδήγησαν το δανειολήπτη σε περιέλευση σε καθεστώς υπερημερίας ως προς την καταβολή μίας δόσης και στην εξέταση της δυνατότητας ένταξής του στη ΔΕΚ. Εάν ο δανειολήπτης δεν ανταποκριθεί σε αυτό το στάδιο, η συμπεριφορά του αυτή δεν συνεπάγεται το χαρακτηρισμό του ως «μη συνεργάσιμου». Διαφορετική είναι η εξέλιξη στην περίπτωση της υποχρεωτικής επικοινωνίας. Η τελευταία συντρέχει όταν η καθυστέρηση του οφειλέτη να εκπληρώσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις υπερβεί τις εξήντα ημερολογιακές ημέρες, οπότε και το ίδρυμα δεσμεύεται από τις διατάξεις του Κώδικα να αποστείλει σε αυτόν εντός των επόμενων τριάντα ημερολογιακών ημερών γραπτή ειδοποίηση μέσω της οποίας ενημερώνεται για τις ληξιπρόθεσμες οφειλές του, την ένταξή του στη ΔΕΚ, λαμβάνει το «Ενημερωτικό Φυλλάδιο προς τους Δανειολήπτες με οικονομικές δυσχέρειες» και την «Τυποποιημένη Οικονομική Κατάσταση», στην οποία και οφείλει να συμπληρώσει τα στοιχεία που ζητούνται. Προβλέπεται συγχρόνως και η υποχρέωση αποστολής δεύτερης ειδοποίησης, στην περίπτωση που ο οφειλέτης αγνοήσει την πρώτη ειδοποίηση και δεν συμπληρώσει εμπροθέσμως (εντός δεκά πέντε ημερολογιακών ημερών) την «Τυποποιημένη Οικονομική Κατάσταση» υπό την προϋπόθεση, όμως, ότι η υπαγωγή του στην κατηγορία των «μη συνεργάσιμων» δανειοληπτών θα είχε ως αποτέλεσμα τον πλειστηριασμό και, συνεπώς, την απώλεια της κύριας κατοικίας του. Εξ αντιδιαστολής προκύπτει ότι δεύτερη ειδοποίηση του ιδρύματος δεν είναι απαραίτητη και ο δανειολήπτης μπορεί να χαρακτηριστεί άμεσα ως «μη συνεργάσιμος», στην περίπτωση που δεν ελλοχεύει ο ανωτέρω κίνδυνος. Αυτονόητο είναι το γεγονός ότι αν ο δανειολήπτης κατόπιν της παραλαβής της ειδοποίησης του ιδρύματος εξοφλήσει τις ληξιπρόθεσμες οφειλές του, τα επόμενα στάδια της ΔΕΚ δεν εφαρμόζονται¹⁴⁷.

Στάδιο 2: Συγκέντρωση οικονομικών και άλλων πληροφοριών

Ο δανειολήπτης και ο εγγυητής υποχρεούνται με ακρίβεια και ειλικρίνεια εντός προθεσμίας δέκα πέντε ημερών από την περιέλευση της γραπτής ειδοποίησης του πιστωτικού ιδρύματος σε γνώση τους να συμπληρώσουν στην Τυποποιημένη Οικονομική

¹⁴⁷ Διονύσιος Π. Φλάμπουρας, Η καταγγελία των πιστώσεων ενόψει του Κώδικα Δεοντολογίας της Τράπεζας της Ελλάδος-Διαδικασία και δογματικά ζητήματα, ΧρΙΔ ΙΣΤ/2016, σελ. 307επ.

Κατάσταση, εάν πρόκειται για φυσικά πρόσωπα, ή στο τυποποιημένο έντυπο για την υποβολή πληροφόρησης από νομικά πρόσωπα, εάν έχουν την ιδιότητα του νομικού προσώπου, όλα τα στοιχεία που ζητούνται, και κυρίως τα περιουσιακά τους στοιχεία, και να τα υποβάλουν στο πιστωτικό ίδρυμα μαζί με όλα τα απαιτούμενα για την επιβεβαίωση των σχετικών πληροφοριών έγγραφα¹⁴⁸. Σε περίπτωση που ο οφειλέτης ή κάποιος από τα λοιπά καταλαμβανόμενα από τη ΔΕΚ πρόσωπα αγνοήσει την πρόσκληση της Τράπεζας και δεν εκπληρώσει την ως άνω υποχρέωσή του, χαρακτηρίζεται «μη συνεργάσιμος», επερχομένης κάθε περαιτέρω συνέπειας που συνοδεύει το χαρακτηρισμό αυτό.

Στάδιο 3: Αξιολόγηση των οικονομικών στοιχείων

Κατά το στάδιο αυτό, το πιστωτικό ίδρυμα αξιοποιώντας τα στοιχεία και την εν γένει πληροφόρηση που παρέσχε ο δανειολήπτης στο προηγούμενο στάδιο, αλλά και τις πληροφορίες που ενδεχομένως συνέλεξε το ίδιο και από άλλες πηγές¹⁴⁹, προβαίνει στην αξιολόγησή τους. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται σε στοιχεία όπως η οικονομική κατάσταση του δανειολήπτη και του εγγυητή, το συνολικό ύψος και η φύση των χρεών τους, η τρέχουσα ικανότητα για αποπληρωμή των οφειλών τους, το ιστορικό της οικονομικής τους συμπεριφοράς και η βασισμένη σε ρεαλιστικές παραδοχές μελλοντική τους ικανότητα προς αποπληρωμή των οφειλών, όπως αυτή εκτιμάται από το ίδρυμα λαμβανομένων υπόψη των εύλογων δαπανών διαβίωσης του κάθε οφειλέτη και προσωπικών του στοιχείων, όπως η ηλικία, το επάγγελμα και η οικογενειακή του κατάσταση. Επιπροσθέτως, το ίδρυμα οφείλει να προχωρήσει σε εκτίμηση της αξίας τυχόν εμπράγματης ασφάλειας ή άλλου περιουσιακού στοιχείου του δανειολήπτη, που θα μπορούσαν με τη συναίνεσή του να λειτουργήσουν ως πρόσθετη εξασφάλιση. Ο Κώδικας διακηρύσσει, μάλιστα, την υποχρέωση των πιστωτικών ιδρυμάτων να καταβάλουν καθ' όλη τη διάρκεια της αξιολόγησης κάθε εύλογη προσπάθεια προς το

¹⁴⁸ Διονύσιος Π. Φλάμπουρας, Η καταγγελία των πιστώσεων ενόψει του Κώδικα Δεοντολογίας της Τράπεζας της Ελλάδος-Διαδικασία και δογματικά ζητήματα, ΧρΙΔ ΙΣΤ/2016, σελ. 307επ.

¹⁴⁹ Μάλιστα, ο Κώδικας Δεοντολογίας επιβάλλει στα πιστωτικά ιδρύματα την αναζήτηση πληροφοριών και πέραν από τις δοθείσες από το δανειολήπτη, ώστε να διασφαλίζεται η ανεύρεση της πλέον κατάλληλης λύσης για την αντιμετώπιση του προβλήματος της υπερχρέωσής του. Ειδικότερα, ορίζει ότι: «Κάθε ίδρυμα μεριμνά για την και από άλλες πηγές συλλογή επαρκούς, πλήρους και ακριβούς πληροφόρησης για τα οικονομικά δεδομένα του δανειολήπτη, πέραν της ως άνω Κατάστασης, ιδίως δε εκείνη που παρέχεται από οντότητες με σκοπό την τήρηση και παρακολούθηση περιουσιακών στοιχείων και στοιχείων οικονομικής συμπεριφοράς προκειμένου να αξιολογεί την καταλληλότητα εναλλακτικών λύσεων ρύθμισης ή οριστικής διευθέτησης.».

σκοπό της καρποφόρας τους συνεργασίας με το δανειολήπτη και της επίτευξης μίας όσο δυνατόν καταλληλότερης λύσης για να καταστεί το χρέος του βιώσιμο.

Και στο τρίτο στάδιο, μολονότι ο ρόλος του πιστωτικού ιδρύματος εμφανίζεται περισσότερο ενεργός, τόσο ο δανειολήπτης όσο και ο εγγυητής υποχρεούνται να συνεργάζονται καλόπιστα με τα στελέχη του ιδρύματος¹⁵⁰, προκειμένου να διεξαχθεί επιτυχώς η κατά τα ως άνω προβλεπόμενη από τον Κώδικα διαδικασία. Τυχόν αντίθετη συμπεριφορά επιφέρει και πάλι το χαρακτηρισμό των προσώπων αυτών ως «μη συνεργάσιμων».

Στάδιο 4: Πρόταση των κατάλληλων λύσεων στο δανειολήπτη

Η κρίση περί της καταλληλότητας μίας λύσης γίνεται, σύμφωνα με τον Κώδικα Δεοντολογίας, βάσει των ακόλουθων κριτηρίων: *«Για την αξιολόγηση της καταλληλότητας κάθε λύσης, λαμβάνονται υπόψη, σε κάθε περίπτωση, η ανάγκη συμμόρφωσης του ιδρύματος προς τις ισχύουσες εποπτικές απαιτήσεις, καθώς και οι ειδικότερες για τη διαχείριση των καθυστερήσεων διατάξεις προληπτικής εποπτείας που έχει θεσπίσει η Τράπεζα της Ελλάδος για τη διαχείριση των απαιτήσεων σε καθυστέρηση (ΠΔΕ 42/2014, όπως ισχύει) ή άλλη αρμόδια, κατά περίπτωση αρχή για την προληπτική εποπτεία του ιδρύματος. Η αξιολόγηση βασίζεται επίσης σε καθορισμένα και διαφανή κριτήρια και διαδικασίες που το ίδρυμα διαθέτει με βάση τις εν λόγω διατάξεις προληπτικής εποπτείας, λαμβάνοντας υπόψη το ελάχιστο επίπεδο των «ευλόγων δαπανών» διαβίωσης που προσήκει στην περίπτωση του δανειολήπτη.»*

Το πιστωτικό ίδρυμα έχοντας, λοιπόν, συγκεντρώσει κατά τα παραπάνω στάδια τα απαραίτητα στοιχεία, αφού πρώτα τα αξιολογήσει, καλείται να προτείνει στο δανειολήπτη, υπό την προϋπόθεση ότι διατηρεί το χαρακτηρισμό του «συνεργάσιμου» δανειολήπτη¹⁵¹, μία ή περισσότερες εναλλακτικές λύσεις ρύθμισης ή οριστικής διευθέτησης της οφειλής του.

¹⁵⁰ Διονύσιος Π. Φλάμπουρας, Η καταγγελία των πιστώσεων ενόψει του Κώδικα Δεοντολογίας της Τράπεζας της Ελλάδος-Διαδικασία και δογματικά ζητήματα, ΧρΙΔ ΙΣΤ/2016, σελ. 307επ.

¹⁵¹ Διονύσιος Π. Φλάμπουρας, Η καταγγελία των πιστώσεων ενόψει του Κώδικα Δεοντολογίας της Τράπεζας της Ελλάδος-Διαδικασία και δογματικά ζητήματα, ΧρΙΔ ΙΣΤ/2016, σελ. 307επ.

Κατά τους ορισμούς που υιοθετεί ο Κώδικας, ως «λύση ρύθμισης» νοείται η τροποποίηση της σύμβασης με νέους όρους εξυπηρέτησης της οφειλής ως αποτέλεσμα των δυσχερειών που αντιμετωπίζει ο δανειολήπτης, στο πλαίσιο της οποίας δεν αποκλείεται και αναδιαπραγμάτευση της συνολικής οφειλής. Ενώ ως «λύση οριστικής διευθέτησης» νοείται η συμφωνία μεταξύ ιδρύματος και δανειολήπτη για την οριστική εξόφληση των οφειλών με όρους που μπορεί να περιλαμβάνουν μεταβολή της κυριότητας των εξασφαλίσεων ή άλλων περιουσιακών στοιχείων, κατόπιν συναίνεσως του δανειολήπτη. Σημειωτέον δε, ότι οι λύσεις οριστικής διευθέτησης παρουσιάζουν έναντι των λύσεων ρύθμισης επικουρικό χαρακτήρα, με την έννοια ότι μόνο εάν καταστεί για οποιονδήποτε λόγο αδύνατη η ανεύρεση μίας λύσης ρύθμισης, εκκινεί η προσπάθεια για την οριστική διευθέτηση της οφειλής του δανειολήπτη.

Παράλληλα, αξίζει να τονίσουμε ότι η διαδικασία εντοπισμού της πλέον κατάλληλης λύσης στο πλαίσιο της ΔΕΚ δεν αποτελεί μία μονομερώς κινούμενη από το πιστωτικό ίδρυμα διαδικασία, όπου στο κέντρο όλων των κρίσιμων αποφάσεων βρίσκεται αποκλειστικά και μόνο το συμφέρον του τελευταίου. Αντιθέτως, η διαδικασία αυτή πρέπει να διενεργείται με κριτήρια αντικειμενικά που θα εξυπηρετούν τη συμβατική ισορροπία και το σκοπό της δανειακής σύμβασης¹⁵², ενώ καθ' όλη τη διάρκειά της το πιστωτικό ίδρυμα βαρύνεται με την υποχρέωση ενημέρωσης και διαφώτισης του δανειολήπτη σε βαθμό που να διασφαλίζει τη δυνατότητα διεξαγωγής ενός εποικοδομητικού διαλόγου μεταξύ των δύο πλευρών.

Ο δανειολήπτης με τη σειρά του, αφού λάβει γνώση της προτεινόμενης ή των προτεινόμενων λύσεων ρύθμισης ή οριστικής διευθέτησης της οφειλής του, οφείλει εντός δεκά πέντε εργάσιμων ημερών είτε να συναινέσει σε κάποια από αυτές, είτε να υποβάλει προς το πιστωτικό ίδρυμα αντιπρόταση¹⁵³, είτε, τέλος, να δηλώσει εγγράφως ότι αρνείται να συναινέσει σε οποιαδήποτε πρόταση. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, μάλιστα,

---

¹⁵² Απόστολος Δ. Τασίκας, Ο Κώδικας Δεοντολογίας Τραπεζών για τη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων ιδιωτικών οφειλών, ΕπισκΕΔ Α&Β/2016, σελ. 29 επ.

¹⁵³ Στην περίπτωση αυτή το πιστωτικό ίδρυμα δύναται είτε να αποδεχθεί την αντιπρόταση του δανειολήπτη, οπότε και ο τελευταίος καλείται να υπογράψει την οικεία σύμβαση, είτε να την προσαρμόσει σε νέα πρόταση βλ. αναλυτικά Διονύσιος Π. Φλάμπουρας, Η καταγγελία των πιστώσεων ενόψει του Κώδικα Δεοντολογίας της Τράπεζας της Ελλάδος-Διαδικασία και δογματικά ζητήματα, ΧρΙΔ ΙΣΤ/2016, σελ. 307 επ.

ερίζεται το κατά πόσον μία τέτοιου είδους δήλωση του δανειολήπτη τον καθιστά «μη συνεργάσιμο», ενόψει του ότι πρόκειται στην πραγματικότητα για μία προβλεπόμενη στον ίδιο τον Κώδικα δυνατότητα συμπεριφοράς. Θα μπορούσε ενδεχομένως να υποστηρίξει κανείς ότι η με το ως άνω περιεχόμενο δήλωση του συμμετέχοντος στη ΔΕΚ προσώπου δεν οδηγεί άνευ ετέρου στην απώλεια του χαρακτηρισμού του ως «συνεργάσιμου δανειολήπτη», εφόσον στη δήλωσή του αυτή εμπεριέχεται εμπεριστατωμένη αιτιολογία της άρνησής του να συναινέσει στην πρόταση του πιστωτικού ιδρύματος. Εντούτοις, δεν πρέπει να λησμονούμε ότι η Διαδικασία Επίλυσης Καθυστερήσεων έχει διαμορφωθεί κατά τον Κώδικα ως μία διαδικασία ειλικρινούς ανταλλαγής απόψεων και πληροφοριών ανάμεσα στον οφειλέτη και στο πιστωτικό ίδρυμα κατά τρόπο που να επιτυγχάνει τελικώς τον απώτερο στόχο της εύρεσης της πλέον κατάλληλης λύσης για τη διαχείριση της υπερμεγέθους οφειλής. Ταυτόχρονα, ως επόμενο στάδιο της διαδικασίας αυτής καθιερώνεται στον Κώδικα η Διαδικασία Εξέτασης Ενστάσεων, όπου προσφέρεται στον οφειλέτη η ευκαιρία, όπως θα δούμε στη συνέχεια, να προβάλει τυχόν αντιρρήσεις του. Ως εκ τούτου, ορθότερο είναι να γίνει δεκτό ότι στην περίπτωση που ο οφειλέτης αρνείται να συναινέσει σε οποιαδήποτε πρόταση του πιστωτικού ιδρύματος και συγχρόνως η άρνησή του δεν συνοδεύεται από κάποια αντιπρόταση, τότε προσήκει ο χαρακτηρισμός του ως «μη συνεργάσιμου»¹⁵⁴. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση που ο δανειολήπτης αφήνει να παρέλθει άπρακτη η ταχθείσα για την απάντησή του προς την τράπεζα προθεσμία.

Στάδιο 5: Διαδικασία Εξέτασης Ενστάσεων

Το εν λόγω στάδιο, το οποίο και κάθε πιστωτικό ίδρυμα υποχρεούται να εντάξει στη Διαδικασία Επίλυσης Καθυστερήσεων συστήνοντας παράλληλα Επιτροπή Ενστάσεων, ενεργοποιείται μόνο μετά την κατηγοριοποίηση ενός δανειολήπτη ως «μη συνεργάσιμου» και αποβλέπει στον έλεγχο της τήρησης των διαδικασιών του Κώδικα. Πάντως, δεν αφορά αντιρρήσεις του δανειολήπτη και του εγγυητή για τις πολιτικές και τη μεθοδολογία που το ίδρυμα εφαρμόζει στο πλαίσιο του Κώδικα¹⁵⁵, με μόνη εξαίρεση

¹⁵⁴ Διονύσιος Π. Φλάμπουρας, Η καταγγελία των πιστώσεων ενόψει του Κώδικα Δεοντολογίας της Τράπεζας της Ελλάδος-Διαδικασία και δογματικά ζητήματα, ΧρΙΔ ΙΣΤ/2016, σελ. 307επ.

¹⁵⁵ Απόστολος Δ. Τασίκας, Ο Κώδικας Δεοντολογίας Τραπεζών για τη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων ιδιωτικών οφειλών, ΕπισκεΔ Α&Β/2016, σελ. 29 επ.· Διονύσιος Π. Φλάμπουρας, Η

την περίπτωση που η μη τήρηση των διαδικασιών και των μεθοδολογιών αυτών έχει ως συνέπεια το χαρακτηρισμό των ανωτέρω προσώπων ως «μη συνεργάσιμων»¹⁵⁶.

Δ.2.4. Η εφαρμογή του Κώδικα Δεοντολογίας από τις Εταιρείες Απόκτησης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις

Αφού μελετήσαμε ενδελεχώς τις ρυθμίσεις που εμπεριέχονται στον Κώδικα Δεοντολογίας Τραπεζών, σκόπιμο είναι στο σημείο αυτό να εξετάσουμε το ζήτημα που ήδη υπαινιχθήκαμε στην αρχή του παρόντος κεφαλαίου, ήτοι τον τρόπο με τον οποίο το περιεχόμενό τους επιδρά στην προστασία του οφειλέτη σε περίπτωση που οι σε βάρος του απαιτήσεις του πιστωτικού ιδρύματος πωληθούν και εκχωρηθούν σε Ε.Α.Α.Δ.Π. Όπως αναφέραμε, ο σχετικός ν. 4354/2015 περιέχει ρητή πρόβλεψη αναφορικά με το υπό εξέταση ζήτημα στη δεύτερη παράγραφο του Άρθρου 3 αυτού, σύμφωνα με την οποία: *«Επί μεταβίβασης απαιτήσεων μη εξυπηρετούμενων δανείων και πιστώσεων ο νέος εκδοχέας συνεχίζει τη διαδικασία του Κώδικα Δεοντολογίας από το στάδιο που ήταν πριν τη μεταβίβαση.»*. Εξάλλου, και στο πρώτο κεφάλαιο του Κώδικα επισημαίνεται ότι στο υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής του εμπίπτουν και οι εταιρείες του Άρθρου 1 του ν. 4354/2015, ενώ θεσπίζεται και υποχρέωση με αποδέκτη το κάθε πιστωτικό ίδρυμα να: *«Αναγγέλει στον δανειολήπτη την τυχόν μεταβίβαση της απαίτησης, όπως ο Ν. 4354/2015 ορίζει, και τηρεί στην ιστοσελίδα που προορίζεται για την εφαρμογή του κώδικα επικαιροποιημένο κατάλογο με επωνυμίες, ταχυδρομικές και ηλεκτρονικές διευθύνσεις των συνεργαζόμενων με το ίδρυμα Εταιρειών Διαχείρισης ή λοιπών τρίτων στους οποίους έχει τυχόν ανατεθεί η υλοποίηση οποιουδήποτε σταδίου της Δ.Ε.Κ. για λογαριασμό του ιδρύματος.»*.

Μία πρώτη παρατήρηση, η οποία, φυσικά, συνδέεται με το αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής του Κώδικα, συνίσταται στο ότι οι προβλεπόμενες σε αυτόν διαδικασίες αναφέρονται αποκλειστικά σε απαιτήσεις από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων ως

καταγγελία των πιστώσεων ενόψει του Κώδικα Δεοντολογίας της Τράπεζας της Ελλάδος-Διαδικασία και δογματικά ζητήματα, ΧρΙΔ ΙΣΤ/2016, σελ. 307επ.

¹⁵⁶ Απόστολος Δ. Τασίκας, Ο Κώδικας Δεοντολογίας Τραπεζών για τη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων ιδιωτικών οφειλών, ΕπισκεΔ Α&Β/2016, σελ. 29 επ.· Διονύσιος Π. Φλάμπουρας, Η καταγγελία των πιστώσεων ενόψει του Κώδικα Δεοντολογίας της Τράπεζας της Ελλάδος-Διαδικασία και δογματικά ζητήματα, ΧρΙΔ ΙΣΤ/2016, σελ. 307επ.

προς τις οποίες ο οφειλέτης βρίσκεται σε καθυστέρηση εκπλήρωσης υπερβαίνουσα τις εξήντα, όπως είδαμε, ημερολογιακές ημέρες. Όμως, ο ν. 4354/2015, όπως ισχύει μετά από τις επελθούσες σε αυτόν τροποποιήσεις, εφαρμόζεται σε όλες, πλην των ελαχίστων εξαιρέσεων που αναφέραμε πρωτύτερα, τις απαιτήσεις που απορρέουν από δάνεια και πιστώσεις, ανεξαρτήτως, δηλαδή, του εάν ο οφειλέτης βρίσκεται ως προς αυτές σε καθυστέρηση εκπλήρωσης ή εάν αυτές εξυπηρετούνται κανονικά. Απαιτείται, λοιπόν, για την εφαρμογή της ως άνω διάταξης του ν. 4354/2015 η προηγούμενη οριοθέτηση της έννοιας των «μη εξυπηρετούμενων» απαιτήσεων. Προς το σκοπό αυτό, παραπέμπουμε στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας, όπου ακριβώς επιχειρήσαμε να προσεγγίσουμε την έννοια των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Εκεί, αξιοποιώντας και διατάξεις της λοιπής εποπτικής νομοθεσίας, στις οποίες εμφανίζεται η συγκεκριμένη έννοια, καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι ως προς αυτήν δέον να υιοθετηθεί το λεγόμενο «δυσιστικό» σύστημα¹⁵⁷, δηλαδή, να κρίνεται μία απαίτηση ως «μη εξυπηρετούμενη» είτε όταν έχει καταστεί ληξιπρόθεσμη και δεν έχει εξοφληθεί μετά την πάροδο ενενήντα ημερών, είτε όταν πιθανολογείται ότι αυτό θα συμβεί στο μέλλον λόγω της οικονομικής κατάστασης του οφειλέτη.

Όταν, λοιπόν, η μη εξυπηρετούμενη, κατά τα παραπάνω, απαίτηση μεταβιβάζεται στο νέο εκδοχέα, ενώ έχει ήδη αφετηριαστεί η Διαδικασία Επίλυσης Καθυστερήσεων του Κώδικα Δεοντολογίας, τα πράγματα είναι απλά, καθ' ότι η Ε.Α.Α.Δ.Π. καλείται απλώς να συνεχίσει τη διαδικασία από το στάδιο που βρισκόταν κατά το χρόνο που δικαιούχος της απαίτησης ήταν το πιστωτικό ίδρυμα. Φαίνεται να περιπλέκονται, όμως, στην περίπτωση που η κανονικά εξυπηρετούμενη πριν από τη μεταβίβαση απαίτηση, καταστεί μη εξυπηρετούμενη σε χρόνο που έπεται της εν λόγω μεταβίβασης. Και αυτό γιατί απαντάται διάσταση μεταξύ αφενός μεν του ορισμού της «μη εξυπηρετούμενης» απαίτησης στο πλαίσιο του ν. 4354/2015, τον οποίο και παρουσιάσαμε ανωτέρω, αφετέρου δε του ρυθμιστικού πεδίου του Κώδικα, για την έναρξη των διαδικασιών του οποίου προϋπόθεση αποτελεί η καθυστέρηση του οφειλέτη ως προς την εκπλήρωση των συμβατικών του υποχρεώσεων, ιδίως δε ως προς την καταβολή των οφειλόμενων δόσεων, να υπερβαίνει τις εξήντα ημερολογιακές ημέρες. Ανακύπτει, συνεπώς, το εξής

---

¹⁵⁷ Ζαφείριος Ν. Τσολακίδης, Μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια, ΧρΙΔ ΙΣΤ/2016, σελ. 649

ερώτημα: Τί συμβαίνει σε περίπτωση που η απαίτηση της Ε.Α.Α.Δ.Π. έναντι του οφειλέτη θεωρείται μεν μη εξυπηρετούμενη, κατά την έννοια της «μη εξυπηρετούμενης» απαίτησης που υιοθετεί ο ν. 4354/2015, καθώς δύναται βάσει των δεδομένων συνθηκών να προβλεφθεί ότι ο οφειλέτης δεν θα μπορέσει να την εξοφλήσει, αλλά δεν βρίσκεται κατά το κρίσιμο χρόνο σε καθυστέρηση άνω των εξήντα ημερών, ώστε να υποχρεούται η Ε.Α.Α.Δ.Π. να εφαρμόσει τον Κώδικα αποστέλλοντας γραπτή ειδοποίηση; Στη συγκεκριμένη περίπτωση η λύση δίνεται βάσει των διατάξεων του Κώδικα, όπου και προβλέπεται στο πρώτο στάδιο της ΔΕΚ προαιρετική επικοινωνία του ιδρύματος, και εν προκειμένω της Ε.Α.Α.Δ.Π. με το δανειολήπτη ή τον εγγυητή μέσω της οποίας θα επιχειρηθεί η εύρεση μίας λύσης ρύθμισης ή διευθέτησης του χρέους, πριν να παρέλθει το διάστημα των εξήντα ημερών, μετά την παρόδο του οποίου η έναρξη της ΔΕΚ είναι υποχρεωτική.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η περίπτωση κατά την οποία ναι μεν έχουν παρέλθει εξήντα ημέρες από το χρονικό σημείο καθυστέρησης εκπλήρωσης της οφειλής, χρονικό σημείο που τίθεται ως ορόσημο για την έναρξη της ΔΕΚ, παρά ταύτα οι ενενήντα ημέρες από το ληξιπρόθεσμο της απαίτησης δεν έχουν ακόμη καλυφθεί, ώστε να γίνεται λόγος για μη εξυπηρετούμενη απαίτηση, σύμφωνα με το ν. 4354/2015. Και αν, βέβαια, προσδοκάται ότι μελλοντικά ο οφειλέτης δεν θα μπορέσει να εκπληρώσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις, ακολουθείται η λύση που αναφέραμε παραπάνω. Αν, όμως, δεν πιθανολογείται βάσει αντικειμενικών κριτηρίων, όπως η τρέχουσα οικονομική κατάσταση του δανειολήπτη, ότι ο τελευταίος θα καταστεί αδύνατο να εξοφλήσει τις οφειλές του, τότε η Ε.Α.Α.Δ.Π. υποχρεούται να ξεκινήσει τη Διαδικασία Επίλυσης Καθυστερήσεων ή οφείλει να αναμείνει την πάροδο των ενενήντα ημερών, ώστε η απαίτηση να θεωρείται πλέον μη εξυπηρετούμενη και κατά την ορολογία του ν. 4354/2015; Η απάντηση που θα δοθεί πρέπει να σέβεται την αρχή της ίσης μεταχείρισης των ουσιωδώς όμοιων πραγματικών περιστατικών. Αυτό σημαίνει ότι, επειδή ακριβώς επί απαιτήσεων που ο οφειλέτης τους έχει ενταχθεί στη ΔΕΚ πριν από την εκχώρησή τους σε τρίτο φορέα, το πιστωτικό ίδρυμα υποχρεούται να θέσει ως αφετηρία εφαρμογής της ΔΕΚ το χρονικό σημείο που προβλέπει ο ίδιος ο Κώδικας Δεοντολογίας, δηλαδή τις εξήντα ημέρες καθυστέρησης στην εκπλήρωση της οφειλής, το ίδιο πρέπει να γίνει δεκτό και στην περίπτωση που η καθυστέρηση σημειωθεί το πρώτον μετά την εκχώρηση της

απαίτησης, δεδομένου ότι και η Ε.Α.Α.Δ.Π. δεσμεύεται ως προς την εφαρμογή του Κώδικα¹⁵⁸.

Μία δεύτερη παρατήρηση σχετίζεται με τη διαφοροποίηση του περιεχομένου της εν λόγω ρύθμισης του ν. 4354/2015 σε σχέση με το προϊσχύον νομοθετικό καθεστώς. Αναλυτικότερα, πριν λάβει χώρα η τροποποίηση του νόμου με το ν. 4472/2017, η υπό κρίση διάταξη είχε την ακόλουθη μορφή: *«Κάθε νέος εκδοχέας απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια και πιστώσεις του άρθρου 1 παρ. 1 οφείλει να εκκινεί εκ νέου τη Διαδικασία Επίλυσης Καθυστερήσεων (ΔΕΚ) του Κώδικα Δεοντολογίας, όπως έχει θεσπισθεί με την υπ' αριθμ. 116/25.8.2014 απόφαση της Επιτροπής Πιστωτικών και Ασφαλιστικών Θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδος, κατ' εφαρμογή της παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 4224/2013, δια της αντισυμβαλλόμενης εταιρίας διαχείρισης απαιτήσεων.»*. Αντιπαραβάλλοντας τις δύο ρυθμίσεις, ανακύπτει το ερώτημα του εάν με την τροποποίηση αυτή αμβλύνεται ή όχι η παρεχόμενη στον οφειλέτη της εκχωρηθείσας απαίτησης προστασία. Η βάση της σκέψης αυτής συνίσταται στο χαρακτήρα της καθιερούμενης με τον Κώδικα Δεοντολογίας Διαδικασίας Επίλυσης Καθυστερήσεων ως μίας διαδικασίας απαρτιζόμενης από πλείονα στάδια, αλληλένδετα μεταξύ τους, το αποτέλεσμα δε που αποφέρει καθένα από αυτά επηρεάζει την πορεία των επόμενων σταδίων. Συμπληρωματικά, δεν πρέπει να παραβλέπει κανείς ότι ανάμεσα στο πιστωτικό ίδρυμα και τον εκάστοτε οφειλέτη αναπτύσσεται ένας ισχυρός δεσμός εμπιστοσύνης, ο οποίος εξειδικεύει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των συμβαλλόμενων μερών και ο οποίος κατά κάποιον τρόπο διαρρηγνύεται με την εισδοχή της Ε.Α.Α.Δ.Π. στην έννομη σχέση¹⁵⁹. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο, η προϊσχύουσα ρύθμιση, σύμφωνα με την οποία η Εταιρεία Απόκτησης Απαιτήσεων όφειλε να εκκινεί εκ νέου τη ΔΕΚ, ακόμη κι αν η εν λόγω διαδικασία βρισκόταν ήδη σε εξέλιξη από το πιστωτικό ίδρυμα, ενίσχυε, από τη μία πλευρά, την προστασία των συμφερόντων του οφειλέτη, από την άλλη, όμως, λειτουργούσε περιοριστικά αυτής.

---

¹⁵⁸ Βλ. Κεφάλαιο Πρώτο, Υποενότητα Α1 του Κώδικα Δεοντολογίας, με τον τίτλο «Πεδίο εφαρμογής».

¹⁵⁹ Δημήτριος Ρούσσης, Το ειδικό δίκαιο της εκχώρησης απαιτήσεων, Από την πρακτορεία και τιτλοποίηση στη διάθεση απαιτήσεων με αιτία τη διαχείριση ή την πώληση: συστηματική εναρμόνιση με το γενικό δίκαιο εκχώρησης του ΑΚ, ΧρΙΔ 2016/569

Η θέση αυτή γίνεται αντιληπτή αν αναλογιστεί κανείς ότι κατ' αυτόν τον τρόπο, με την εκ νέου, δηλαδή, κίνηση όλης της διαδικασίας, παρεχόταν ευρύτερο χρονικό περιθώριο στον οφειλέτη προς το σκοπό της εξόφλησης των εις βάρος του απαιτήσεων, προτού ο δανειστής προβεί σε καταγγελία της δανειακής σύμβασης, ενώ τυχόν χαρακτηρισμός του δανειολήπτη ή του εγγυητή ως «μη συνεργάσιμου» από το πιστωτικό ίδρυμα δεν τον βάρυνε σε περίπτωση εκχώρησης της εναντίον του απαίτησης στην Ε.Α.Α.Δ.Π., η οποία βάσει του νόμου όφειλε να επαναλαμβάνει τη ΔΕΚ.

Ωστόσο, πρέπει να σημειώσουμε ότι στην περίπτωση πώλησης και εκχώρησης απαιτήσεων από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων, ειδικός διάδοχος των απαιτήσεων καθίσταται νομικό πρόσωπο που έχει ex lege οριζόμενο σκοπό τη διαχείριση, είσπραξη και ικανοποίηση των μεταβιβαζόμενων απαιτήσεων σε βάρος των οφειλετών των χρηματοπιστωτικών οργανισμών¹⁶⁰. Αντιθέτως, η σχέση εμπιστοσύνης που συνδέει το δανειολήπτη και το πιστωτικό ίδρυμα και από την οποία απορρέουν αυξημένες υποχρεώσεις πρόνοιας και προστασίας σε βάρος του τελευταίου¹⁶¹, δημιουργεί στον οφειλέτη την προσδοκία ότι ο δανειστής του θα επιλέξει την όσο το δυνατόν πιο επιεική, και όχι την επαχθέστερη, μέθοδο είσπραξης της απαίτησής του. Όταν, λοιπόν, η ΔΕΚ τίθεται σε κίνηση από την Ε.Α.Α.Δ.Π., γεννώνται εύλογες αμφιβολίες ως προς το εάν το ειδικό αυτό εταιρικό μόρφωμα στην προσπάθεια εύρεσης μίας κατάλληλης, κατά τις επιταγές του Κώδικα Δεοντολογίας, λύσης θα συνεκτιμήσει πράγματι και τα έννομα συμφέροντα του οφειλέτη.

Ενδεχομένως, η νέα ρύθμιση του ν. 4354/2015, βάσει της οποίας η Ε.Α.Α.Δ.Π. συνεχίζει απλώς τη ΔΕΚ από το στάδιο στο οποίο είχε σταματήσει η διαδικασία, ενόσω ακόμη δικαιούχος της απαίτησης ήταν το πιστωτικό ίδρυμα, διασφαλίζει ότι τουλάχιστον μέχρι εκείνο το σημείο τηρήθηκαν επιμελώς οι διατυπώσεις του Κώδικα, με αποτέλεσμα ο κίνδυνος προσβολής των δικαιωμάτων του οφειλέτη να συρρικνώνεται αισθητά. Από την άλλη, όμως, πλευρά, ένας τέτοιου είδους διαχωρισμός των επί μέρους σταδίων της ΔΕΚ, με την έννοια ότι ορισμένα από αυτά διενεργούνται από το πιστωτικό ίδρυμα-εκχωρητή,

¹⁶⁰ Δημήτριος Ρούσσης, Το ειδικό δίκαιο της εκχώρησης απαιτήσεων, Από την πρακτορεία και τιτλοποίηση στη διάθεση απαιτήσεων με αιτία τη διαχείριση ή την πώληση: συστηματική εναρμόνιση με το γενικό δίκαιο εκχώρησης του ΑΚ, ΧρΙΔ 2016/569

¹⁶¹ Νικόλαος Κ. Ρόκας-Χρήστος Βλ. Γκόρτσος, Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, Δημόσιο & Ιδιωτικό Τραπεζικό Δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 187

ενώ άλλα από την εταιρεία-εκδοχέα, προϋποθέτει οπωσδήποτε τη στενή συνεργασία και την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των δύο ως άνω προσώπων, ώστε να διεξαχθεί ακώλυτα η σχετική διαδικασία και το αποτέλεσμα αυτής να ανταποκρίνεται στα συμφέροντα τόσο της Εταιρείας Απόκτησης Απαιτήσεων όσο και του οφειλέτη. Σημαντικό ρόλο ως προς το σκέλος αυτό, δύναται να διαδραματίσει η νομοθετική πρόβλεψη του Άρθρου 456ΑΚ, στο οποίο ορίζεται το εξής: «Ο εκχωρητής έχει την υποχρέωση να δώσει στον εκδοχέα όσες πληροφορίες είναι αναγκαίες για την ενάσκηση της απαίτησης και να του παραδώσει τα αποδεικτικά της έγγραφα που βρίσκονται στην κατοχή του»¹⁶².

Δ.3. Κατά το ν. 2251/1994 για την προστασία του καταναλωτή

Σύμφωνα με την παράγραφο 22 του Άρθρου 1 του νόμου: «Οι εταιρείες της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου θεωρούνται δανειστές και προμηθεύτριες κατά την έννοια του ν. 2251/1994 (Α' 191) και υποχρεούνται να συμμορφώνονται με την κείμενη νομοθεσία περί Προστασίας Καταναλωτή, όπως αυτή κάθε φορά εφαρμόζεται και ισχύει...». Η διατύπωση του συγκεκριμένου άρθρου, σε συνδυασμό και με το περιεχόμενό του πριν από την τροποποίησή του με το ν. 4393/2016, όπου ο χαρακτηρισμός του προμηθευτή κατά την έννοια του ν. 2251/1994 αποδιδόταν στις εταιρείες του παρόντος νόμου γενικά και όχι μόνο στις εταιρείες της περίπτωσης α' της παραγράφου 1, ήτοι στις Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων, δημιουργεί την εντύπωση ότι οι Εταιρείες Απόκτησης Απαιτήσεων δεν λογίζονται ως προμηθεύτριες κατά τη νομοθεσία περί προστασίας του καταναλωτή και συνεπώς, ο οφειλέτης δεν μπορεί να επικαλεστεί έναντι των εταιρειών αυτών την παρεχόμενη με το ν. 2251/1994 προστασία.

Ωστόσο, η θέση αυτή δεν μπορεί να γίνει δεκτή, γιατί παραμερίζει την ουσία και την τελολογία της ανωτέρω ρύθμισης. Πιο συγκεκριμένα, ο ν. 4354/2015 διευκρινίζει ότι οι Ε.Δ.Α.Δ.Π. λογίζονται στο πλαίσιο του εν λόγω νόμου ως δανειστές και προμηθεύτριες, διότι ελλειπούσας της ρύθμισης αυτής και εφαρμοζομένων των γενικών διατάξεων, ο συγκεκριμένος χαρακτηρισμός και οι έννομες συνέπειες που επιφέρει δεν θα είχαν ουδεμία νομική βάση. Οι Ε.Δ.Α.Δ.Π. δεν καθίστανται δικαιούχοι της απαίτησης, αλλά

---

¹⁶² Αντίστοιχου περιεχομένου διάταξη είναι στο δίκαιο της πώλησης η ΑΚ519: «Ο πωλητής έχει υποχρέωση να πληροφορήσει τον αγοραστή για τις νομικές σχέσεις του αντικειμένου της πώλησης, και ιδίως για τα όρια, τα δικαιώματα και τα βάρη πάνω στο ακίνητο, καθώς και να του παραδώσει όσα αποδεικτικά έγγραφα των δικαιωμάτων του κατέχει».

αναλαμβάνουν την υποχρέωση νομικής και λογιστικής παρακολούθησης, είσπραξης και εν γένει διαχείρισης των απαιτήσεων, διενέργειας διαπραγματεύσεων με τους οφειλότες και σύναψης συμβάσεων συμβιβασμού, ρύθμισης ή διακανονισμού οφειλών. Ενεργούν, με άλλα λόγια, προς τα έξω ως αντιπρόσωποι¹⁶³ του υποκειμένου που τους ανέθεσε τη διαχείριση των απαιτήσεων κι επομένως, δεν θα μπορούσαν να θεωρηθούν δανειστές και προμηθεύτριες έναντι του οφειλέτη, εάν δεν υπήρχε η σχετική νομοθετική πρόβλεψη.

Από την άλλη πλευρά, οι Ε.Α.Α.Δ.Π. ως δικαιούχοι των εκχωρηθεισών σε αυτές απαιτήσεων φέρουν ούτως ή άλλως την ιδιότητα του δανειστή, ώστε τυχόν αναφορά περί αυτού στο νόμο να είναι περιττή. Περισσότερο απασχολεί, συνεπώς, το ζήτημα του εάν και οι Εταιρείες Απόκτησης Απαιτήσεων θεωρούνται προμηθεύτριες κατά το ν. 2251/1994. Ο ορισμός του προμηθευτή που υιοθετείται από τον ως άνω νόμο παρουσιάζει οπωσδήποτε, συγκριτικά με τον αντίστοιχο ορισμό του καταναλωτή, μεγαλύτερη ευρύτητα, καθώς ουσιαστικά υπάγεται στο εννοιολογικό του πεδίο κάθε επαγγελματίας ή επιχειρηματίας που συναλλάσσεται με καταναλωτή¹⁶⁴ και βρίσκεται ως προς αυτόν σε θέση διαπραγματευτικής και γνωστικής υπεροχής. Εξάλλου, κατ' επίκληση του επιχειρήματος από το έλασσον στο μείζον (argumentum a minore ad majus)¹⁶⁵, πρέπει να δεχθούμε ότι, εφόσον στον οφειλέτη παρέχεται η προστασία του ν. 2251/1994 απέναντι στις Ε.Α.Α.Δ.Π., πολλώ δε μάλλον δέον να του παρασχεθεί ανάλογη προστασία και απέναντι στις Ε.Α.Α.Δ.Π., οι οποίες καθίστανται νέοι δανειστές των μεταβιβαζόμενων απαιτήσεων και, ως εκ τούτου, δικαιούνται να τις εισπράττουν, να τις διαθέτουν και να τις διεκδικούν ιδίω δικαίω¹⁶⁶, επηρεάζοντας αποφασιστικά την έννομη κατάσταση του οφειλέτη.

Δ.4. Κατά την ΚΥΑ Ζ1-699/2010 για την Καταναλωτική Πίστη

Σχετική με την προστασία του οφειλέτη ρύθμιση περιέχεται και στην Κοινή Υπουργική Απόφαση (εφεξής: ΚΥΑ) Ζ1-699/2010, με την οποία ενσωματώθηκε στην ελληνική

---

¹⁶³ Ζαφείριος Ν. Τσολακίδης, Μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια, ΧρΙΔ ΙΣΤ/2016, σελ. 644

¹⁶⁴ Ε. Περάκης σε Δίκαιο Προστασίας Καταναλωτή υπό την επιμέλεια της Ελ. Αλεξανδρίδου, Ελληνικό-Κοινοτικό, Κατ' άρθρο ερμηνεία του Ν. 2251/1994 όπως ισχύει μετά το Ν. 3587/2007, Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση 2008, σελ. 65

¹⁶⁵ Βλ. σχετικά, Παναγιώτης Αλ. Παπανικολάου, Μεθοδολογία του Ιδιωτικού Δικαίου και Ερμηνεία των Δικαιοπραξιών, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα 2000, σελ. 258

¹⁶⁶ Ζαφείριος Ν. Τσολακίδης, Μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια, ΧρΙΔ ΙΣΤ/2016, σελ. 648

έννομη τάξη η οδηγία 2008/48/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης. Αξίζει να ειπωθεί ότι βασικοί στόχοι της εν λόγω οδηγίας, από τους οποίους διαπνέεται, φυσικά, και η ΚΥΑ, είναι η δημιουργία μίας εσωτερικής αγοράς στον τομέα της καταναλωτικής πίστης και η εξασφάλιση της προστασίας του καταναλωτή¹⁶⁷.

Συγκεκριμένα, στο Άρθρο 17 της ΚΥΑ προβλέπεται ότι ο καταναλωτής¹⁶⁸ διαθέτει σε βάρος του εκδοχέα της απαίτησης τα ίδια μέσα άμυνας που είχε κατά του εκχωρητή¹⁶⁹ «όταν τα δικαιώματα του πιστωτικού φορέα από σύμβαση πίστωσης ή η ίδια η σύμβαση εκχωρούνται σε τρίτο». Πρόκειται για μία ρύθμιση που, όπως έχουμε διαπιστώσει, όχι μόνο επαναλαμβάνεται στις διατάξεις του Αστικού Κώδικα που διέπουν τη σύμβαση εκχώρησης, αλλά συγχρόνως αποτελεί και έναν από τους τρόπους πραγμάτωσης της αρχής της μη χειροτέρευσης της ουσιαστικής και δικονομικής θέσης του οφειλέτη που κατοχυρώνεται στην παράγραφο 7 του Άρθρου 3 του ν. 4354/2015. Συνιστά, με άλλα λόγια, την πεμπτουσία της προστασίας του οφειλέτη σε περιπτώσεις μεταβολής του προσώπου του δανειστή.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει, όμως, και η δεύτερη παράγραφος του Άρθρου 17 της ΚΥΑ που έχει το εξής περιεχόμενο: «Ο καταναλωτής ενημερώνεται για την προβλεπόμενη στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου εκχώρηση, εκτός αν ο αρχικός πιστωτικός φορέας, σε συμφωνία με τον εκδοχέα, εξακολουθεί να διαχειρίζεται την πίστωση έναντι του καταναλωτή». Η υπό κρίση διάταξη θεσπίζει, κατ' αρχάς, μία υποχρέωση ενημέρωσης του καταναλωτή για την εκχώρηση των σε βάρος του απαιτήσεων του πιστωτικού ιδρύματος στην Ε.Α.Α.Δ.Π.. Βέβαια, θα μπορούσαμε να πούμε ότι η ενημέρωση αυτή

---

¹⁶⁷ Ανθή Πελλένη-Παπαγεωργίου, Ζητήματα από τις νέες ρυθμίσεις για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2016

¹⁶⁸ Αξιοσημείωτο είναι ότι η ΚΥΑ Ζ1-699/2010 υιοθετεί, κατά παρέκκλιση από τα οριζόμενα στο ν. 2251/1994 για την προστασία του καταναλωτή και σε συμμόρφωση προς τη σχετική οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τη στενή έννοια του καταναλωτή, δηλαδή ορίζει ως καταναλωτή όχι οποιοδήποτε πρόσωπο συνιστά τελικό αποδέκτη προϊόντων ή υπηρεσιών, αλλά μόνο εκείνο που δρα εκτός του πλαισίου της εμπορικής και επαγγελματικής εν γένει δραστηριότητας. Κριτήριο, δηλαδή, αποτελεί η χρήση της πίστωσης για την ικανοποίηση μη επαγγελματικών αναγκών. βλ. Άρθρο 3 περ. α' ΚΥΑ Ζ1-699/2010 και Ανθή Πελλένη-Παπαγεωργίου, Ζητήματα από τις νέες ρυθμίσεις για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2016

¹⁶⁹ Το άρθρο έχει το ακόλουθο περιεχόμενο: «Όταν τα δικαιώματα του πιστωτικού φορέα από σύμβαση πίστωσης ή η ίδια η σύμβαση εκχωρούνται σε τρίτο, ο καταναλωτής δικαιούται να αντιτάσσει κατά του εκδοχέα τα ίδια μέσα άμυνας που είχε κατά του αρχικού πιστωτικού φορέα, συμπεριλαμβανομένου του συμψηφισμού.».

συντελείται δυνάμει και των διατάξεων του ν. 4354/2015 μέσω της προβλεπόμενης σε αυτές αναγγελίας, δηλαδή, της οιονεί εκείνης δικαιοπραξίας που ασκείται με μονομερή, άτυπη και απευθυντέα δήλωση βουλήσεως¹⁷⁰. Ωστόσο, η διενέργειά της είναι κρίσιμη ιδίως για την προστασία του συμφέροντος της ίδιας της Ε.Α.Α.Δ.Π., καθώς, σύμφωνα με την παράγραφο 4 του Άρθρου 3 του ν. 4354/2015: «Καταβολή προς το πιστωτικό ή χρηματοδοτικό ίδρυμα πριν από την αναγγελία ελευθερώνει τον δανειολήπτη έναντι του μεταβιβάζοντος και των ελκόντων δικαιώματα από την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος νόμου.». Δεν προβλέπεται, με άλλα λόγια, κάποιου είδους κύρωση σε βάρος του πιστωτικού ιδρύματος για την παράλειψη αναγγελίας της εκχώρησης. Επομένως, στο πλαίσιο του ν. 4354/2015 δεν μπορεί να γίνει λόγος για υποχρέωση ενημέρωσης του οφειλέτη με τη μορφή αναγγελίας ως προς τη συντελεσθείσα εκχώρηση των απαιτήσεων, ενώ σε περίπτωση παράλειψης αυτής η Ε.Α.Α.Δ.Π. επωμίζεται απλώς τον κίνδυνο της έγκυρης εξόφλησης του οφειλέτη με καταβολή στον παλαιό δανειστή. Αντιθέτως, το γράμμα του Άρθρου 17 της ΚΥΑ Ζ1-699/2010 δεν καταλείπει αμφιβολία ως προς το ότι σκοπός του νομοθέτη είναι εν προκειμένω η ενίσχυση της προστασίας του οφειλέτη απαιτήσεων που απορρέουν από συμβάσεις καταναλωτικής πίστης έναντι οποιουδήποτε άλλου οφειλέτη, σε περίπτωση που οι απαιτήσεις αυτές πωληθούν και εκχωρηθούν σε τρίτο φορέα, για την επίτευξη δε αυτού του σκοπού καθιερώνεται στο παραπάνω άρθρο η υποχρέωση ενημέρωσης του καταναλωτή για την εκχώρηση. Αξίζει, πάντως, να υπογραμμίσουμε ότι σε αμφότερες τις ρυθμίσεις αυτό που τείνει να διασφαλιστεί είναι η ενημέρωση του δανειολήπτη μετά την εκχώρηση των απαιτήσεων, ενώ υποχρέωση προαναγγελίας της, με την έννοια ότι ο τελευταίος θα μπορέσει να εξετάσει το εάν αυτή βλάπτει τα έννομα συμφέροντά του και ενδεχομένως να εναντιωθεί σε αυτή, δεν βρίσκει κάποιο νομοθετικό έρεισμα¹⁷¹.

Μολονότι στο Άρθρο 17 δεν καθορίζεται ο αποδέκτης της υποχρέωσης ενημέρωσης του καταναλωτή για την πώληση και εκχώρηση των απαιτήσεων στην Ε.Α.Α.Δ.Π., θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι στο βαθμό που το νομοθέτημα για τις συμβάσεις καταναλωτικής

---

¹⁷⁰ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, Εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλας, Δίκαιο και Οικονομία, σελ. 417

¹⁷¹ Απόστολος Δ. Τασίκας, Μεταβίβαση απαιτήσεων από πώληση δανείων μετά τον ν. 4354/2015, Αναμνηστικός Τόμος Λεωνίδα Γεωργακόπουλου ΙΙ, Κέντρο Πολιτισμού, Έρευνας και Τεκμηρίωσης, http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/Georgakopoulos_vol_II.pdf, σελ. 985

πίστης θεσπίζει υποχρεώσεις σε βάρος των πιστωτικών φορέων, το πιστωτικό ίδρυμα που φέρει την ιδιότητα του μεταβιβάζοντος είναι εκείνο που επιφορτίζεται με την υποχρέωση ενημέρωσης. Εξαιρέση από την υποχρέωση ενημέρωσης προβλέπει το ανωτέρω άρθρο στην περίπτωση που ο αρχικός πιστωτικός φορέας, σε συμφωνία με τον εκδοχέα, εξακολουθεί να διαθέτει την εξουσία διαχείρισης της σύμβασης πίστωσης. Παρ' όλα αυτά, η εξαιρέση αυτή στερείται πρακτικής σημασίας αν αναλογιστούμε ότι η σύμβαση πώλησης και εκχώρησης των απαιτήσεων σε Ε.Α.Α.Δ.Π. επιτρέπεται μόνο εάν η τελευταία έχει προηγουμένως προβεί στη σύναψη σύμβασης διαχείρισης με Ε.Δ.Α.Δ.Π., η οποία εκ του νόμου¹⁷² πρέπει να έχει αποκλειστικό σκοπό τη διαχείριση απαιτήσεων από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων, και συνεπώς δεν μπορεί να έχει τη μορφή πιστωτικού ιδρύματος.

Δ.5. Κατά τις διατάξεις για την προστασία προσωπικών δεδομένων

Όταν μεταβάλλεται το πρόσωπο του δανειστή, ιδίως όταν τις απαιτήσεις σε βάρος του οφειλέτη αποκτά τρίτο πρόσωπο όπως η Ε.Α.Α.Δ.Π. και, μάλιστα, για την επίτευξη συγκεκριμένου σκοπού, διαταράσσεται αναντίρρητα η σχέση εμπιστοσύνης που συνδέει το πιστωτικό ίδρυμα και τον οφειλέτη και η οποία αποτελεί θεμέλιο λίθο κάθε συναλλαγής μεταξύ των τραπεζών και των πελατών τους. Η θραύση αυτής της σχέσης μέσω της πώλησης των απαιτήσεων σε τρίτους φορείς γεννά οπωσδήποτε ζητήματα που σχετίζονται με την προστασία των προσωπικών δεδομένων, του τραπεζικού απορρήτου και γενικότερα το δικαίωμα της πληροφοριακής αυτοδιάθεσης του οφειλέτη¹⁷³.

Προτού προχωρήσουμε, όμως, στην εξέταση των παραπάνω ζητημάτων, αξίζει προηγουμένως να αναφερθούμε σε μία ρύθμιση που έχει μεταξύ άλλων ως σκοπό την προστασία των προσωπικών δεδομένων, της ιδιωτικής ζωής και της προσωπικότητας του οφειλέτη. Πρόκειται για το ν. 3758/2009¹⁷⁴, ο οποίος, σύμφωνα με το Άρθρο 1 αυτού, θεσπίζει αρχές συναλλακτικής συμπεριφοράς, κανόνες λειτουργίας και κρατικής

---

¹⁷² Άρθρο 1, παράγραφος 1 του ν. 4354/2015.

¹⁷³ Δημήτριος Ρούσσης, Το ειδικό δίκαιο της εκχώρησης απαιτήσεων, Από την πρακτορεία και τιτλοποίηση στη διάθεση απαιτήσεων με αιτία τη διαχείριση ή την πώληση: συστηματική εναρμόνιση με το γενικό δίκαιο εκχώρησης του ΑΚ, ΧρΙΔ 2016/569

¹⁷⁴ Όπως τροποποιήθηκε από το Άρθρο 36 του ν. 4038/2012.

εποπτείας των Εταιρειών Ενημέρωσης οφειλετών¹⁷⁵ για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις, ώστε να αποτρέπεται η ανάθεση των εργασιών όχλησης των οφειλετών σε νομικά μορφώματα αμφιβόλου υπόστασης¹⁷⁶ που συχνά υιοθετούν προς τούτο αθέμιτες και παραπλανητικές πρακτικές.

Η διάταξη που ενδιαφέρει στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης και που εκ πρώτης τουλάχιστον όψεως φαίνεται να σχετίζεται, αν όχι να αναιρεί, τις ρυθμίσεις του ν. 4354/2015, είναι η διάταξη που περιέχεται στο εδάφιο β' της παραγράφου 4 του Άρθρου 9 του ν. 3758/2009, στην οποία προβλέπεται ότι: *«Απαγορεύεται η εκχώρηση από δανειστή ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων προς είσπραξη, είτε προς Εταιρείες Ενημέρωσης υπό την έννοια της παραγράφου 3 του άρθρου 3 είτε προς οποιονδήποτε τρίτο»*. Το γράμμα της παραπάνω ρύθμισης αποδομεί, θα έλεγε κανείς, το σύνολο του ρυθμιστικού οικοδομήματος της πώλησης και εκχώρησης απαιτήσεων από πιστωτικά ιδρύματα σε Ε.Α.Α.Δ.Π., καθώς, *stricto sensu* ερμηνευόμενο, μπορεί να υποστηριχθεί, ότι εισάγει απαγόρευση κάθε είδους εκχώρησης ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων σε τρίτους, κι επομένως, και στις εταιρείες του ν. 4354/2015. Άλλωστε, και στο Άρθρο 1 του νόμου περί των Εταιρειών Ενημέρωσης οφειλετών προβάλλεται ως σκοπός του σχετικού νομοθετήματος: *«και η απαγόρευση της εκχώρησης ληξιπρόθεσμων οφειλών σε τρίτους»*.

Η υιοθέτηση της παραπάνω ερμηνευτικής εκδοχής θα προωθούσε οποωσδήποτε την προστασία του οφειλέτη, καθ' ότι θα σήμαινε ότι η πώληση και η μεταβίβαση απαιτήσεων σε Ε.Α.Α.Δ.Π. είναι άκυρη, κατά την ΑΚ 174, ως αντίθετη σε απαγορευτική διάταξη νόμου και, συνεπώς, δικαιούχος των απαιτήσεων παραμένει το πιστωτικό ίδρυμα, ενώ θα ήταν ασυμβίβαστη όχι μόνο με το μηχανισμό της πώλησης και

---

¹⁷⁵ Σύμφωνα με την παράγραφο 3 του Άρθρου 3 του ν. 3758/2009 ως «Εταιρείες Ενημέρωσης οφειλετών για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις» ορίζονται οι: *«κεφαλαιουχικές εταιρίες που έχουν ως αποκλειστικό καταστατικό σκοπό την εξώδικη ενημέρωση οφειλετών για την ύπαρξη ληξιπρόθεσμων και απαιτητών χρηματικών οφειλών τους έναντι δανειστών, πριν από τη διενέργεια δικαστικών πράξεων και το στάδιο έναρξης της αναγκαστικής εκτέλεσης, που προέρχονται από συμβάσεις πίστωσης και εγγύησης και νόμιμες εμπορικές συναλλαγές, όπως αγορές αγαθών, παροχή υπηρεσιών, χορήγηση δανείων, εγγυήσεων και πιστώσεων, χρήση πιστωτικών καρτών, καθώς και τη διαπραγμάτευση του χρόνου, του τρόπου και των λοιπών όρων αποπληρωμής των οφειλών, κατ' εντολή και για λογαριασμό των δανειστών, σύμφωνα με τις αρχές του Άρθρου 4 του παρόντος.»*

¹⁷⁶ Δημήτριος Ρούσσης, Το ειδικό δίκαιο της εκχώρησης απαιτήσεων, Από την πρακτορεία και τιτλοποίηση στη διάθεση απαιτήσεων με αιτία τη διαχείριση ή την πώληση: συστηματική εναρμόνιση με το γενικό δίκαιο εκχώρησης του ΑΚ, ΧρΙΔ 2016/569

εκχώρησης απαιτήσεων από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων, αλλά και με τους μηχανισμούς της πρακτορείας και της τιτλοποίησης απαιτήσεων.

Εντούτοις, μία τέτοιου είδους ερμηνευτική εκδοχή δεν συνάδει ούτε με το σκοπό του νόμου, αλλά ούτε και δικαιολογείται από το ρυθμιστικό πεδίο των ειδικότερων νόμων για την εκχώρηση απαιτήσεων. Αρχικά, πρέπει να τονίσουμε ότι ο ν. 4354/2015 είναι ένας νόμος μεταγενέστερος του ν. 3758/2009 και, μάλιστα, με ειδικό περιεχόμενο, πράγμα που σημαίνει ότι υπερισχύει του παλαιότερου, γενικού νόμου¹⁷⁷. Το ίδιο συμβαίνει και στην περίπτωση των νόμων για την πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων και την τιτλοποίηση απαιτήσεων, οι οποίοι, παρ' όλο που προηγούνται χρονικά του νόμου για τις Εταιρείες Ενημέρωσης, περιέχουν ειδικές ρυθμίσεις και εξ αυτού του λόγου κατισχύουν.

Επιπλέον, ratio legis του ν. 3758/2009 δεν είναι η καθολική απαγόρευση της εκχώρησης των ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων σε τρίτους και της αξιοποίησής τους ως μέσου χρηματοδότησης των δανειστών¹⁷⁸, αλλά ο έλεγχος της διαδικασίας ενημέρωσης των οφειλετών για τις ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις τους, ώστε να πραγματοποιείται υπό καθεστώς διαφάνειας και υπευθυνότητας. Εξάλλου, τυχόν διαφορετική προσέγγιση αποκρούεται και από το εύρος του πεδίου εφαρμογής των ειδικών νομοθετημάτων για την εκχώρηση απαιτήσεων, μεταξύ των οποίων και ο ν. 4354/2015 υπό την τροποποιηθείσα μορφή του, στο οποίο περιλαμβάνονται όχι μόνο ληξιπρόθεσμες, αλλά και μη ληξιπρόθεσμες, ακόμη και μελλοντικές, απαιτήσεις. Διάσταση του τρόπου αντιμετώπισης των απαιτήσεων ανάλογα με το ληξιπρόθεσμο ή μη χαρακτήρα τους, ώστε η εκχώρηση των ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων να απαγορεύεται, ενώ η εκχώρηση των μη ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων να είναι επιτρεπτή, φυσικά και δεν συνιστά μεθοδολογικά ορθή λύση.

Λαμβάνοντας υπόψη μας τις παραπάνω παραδοχές, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι επιβάλλεται μία διορθωτική ερμηνεία της σχετικής διάταξης, ώστε να προσλάβει το νόημα ότι η εκχώρηση των ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων σε τρίτους απαγορεύεται όχι

---

¹⁷⁷ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2007, σελ. 24

¹⁷⁸ Δημήτριος Ρούσσης, Το ειδικό δίκαιο της εκχώρησης απαιτήσεων, Από την πρακτορεία και τιτλοποίηση στη διάθεση απαιτήσεων με αιτία τη διαχείριση ή την πώληση: συστηματική εναρμόνιση με το γενικό δίκαιο εκχώρησης του ΑΚ, ΧρΙΔ 2016/569

οποτεδήποτε, αλλά μόνο όταν γίνεται με αποκλειστικό σκοπό την ενημέρωση των οφειλετών¹⁷⁹.

Ας επανέλθουμε, όμως, στο ζήτημα που προαναγγείλαμε όσον αφορά στο απόρρητο και την προστασία των προσωπικών δεδομένων του οφειλέτη κατά την εφαρμογή του νόμου. Είναι ευρέως γνωστό ότι κάθε συναλλακτική επαφή μεταξύ τράπεζας και οποιουδήποτε φυσικού ή νομικού προσώπου προϋποθέτει και συνεπάγεται την ανταλλαγή πληροφοριών που σχετίζονται κυρίως με την προσωπική, κοινωνική και οικονομική κατάσταση του πελάτη και εξυπηρετούν την ομαλή λειτουργία της μεταξύ τους σχέσης. Η πώληση και μεταβίβαση των απαιτήσεων στην Ε.Α.Α.Δ.Π. καθιστά απαραίτητη τη μεταφορά και γνωστοποίηση στοιχείων και δεδομένων που αφορούν στον οφειλέτη, άμεσα ή έμμεσα μέσω των χαρακτηριστικών της απαίτησης¹⁸⁰, με αποτέλεσμα να τίθεται ο προβληματισμός περί του νομικά επιτρεπτού της ευρύτερης χρήσης των προσωπικών αυτών στοιχείων.

Ως προς τη γνωστοποίηση των στοιχείων στην Εταιρεία Απόκτησης Απαιτήσεων, το ζήτημα επιλύεται από το γενικό δίκαιο της εκχώρησης του Αστικού Κώδικα και ειδικότερα από την ΑΚ456, η οποία επιβάλλει στον εκχωρητή την παρεπόμενη συμβατική υποχρέωση παροχής στον εκδοχέα όλων εκείνων των πληροφοριών που είναι αναγκαίες για την ενάσκηση της απαίτησης και παράδοσης σε αυτόν των αποδεικτικών της εγγράφων που είναι στην κατοχή του. Ως πληροφορίες αναγκαίες για την ενάσκηση της απαίτησης θεωρούνται γνωστά στον εκχωρητή περιστατικά που χρησιμεύουν στον εκδοχέα για την ευκολότερη, ταχύτερη και αποτελεσματικότερη επιδίωξη της απαίτησης¹⁸¹. Τέτοιου είδους πληροφορίες μπορεί να αποτελούν, για παράδειγμα, στη συγκεκριμένη περίπτωση το περιεχόμενο και η έκταση της εκχωρούμενης απαίτησης.

Ωστόσο, οι πληροφορίες αυτές δεν ενδιαφέρουν μόνο την Ε.Α.Α.Δ.Π. ως νέο δανειστή των απαιτήσεων. Όπως έχουμε αναφέρει, ο νόμος θέτει ως προϋπόθεση κύρους της σύμβασης πώλησης των απαιτήσεων του πιστωτικού ιδρύματος, την προηγούμενη

---

¹⁷⁹ Δημήτριος Ρούσσης, Το ειδικό δίκαιο της εκχώρησης απαιτήσεων, Από την πρακτορεία και τιτλοποίηση στη διάθεση απαιτήσεων με αιτία τη διαχείριση ή την πώληση: συστηματική εναρμόνιση με το γενικό δίκαιο εκχώρησης του ΑΚ, ΧρΙΔ 2016/569

¹⁸⁰ Ιάκωβος Βενιέρης, Τιτλοποίηση απαιτήσεων σύμφωνα με το Ν. 3156/2003 υπό το πρίσμα και της διεθνούς πρακτικής, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2005, σελ. 640επ.

¹⁸¹ Γεώργιος Απ. Γεωργιάδης, Σύντομη Ερμηνεία του Αστικού Κώδικα (ΣΕΑΚ) Ι, υπό τη διεύθυνση και την εποπτεία του Απόστολου Γεωργιάδη, σελ. 932

σύναψη σύμβασης ανάθεσης της διαχείρισης των απαιτήσεων από την Ε.Α.Α.Δ.Π. σε Ε.Δ.Α.Δ.Π. Αυτό σημαίνει ότι στο βαθμό που η Ε.Δ.Α.Δ.Π. αναλαμβάνει εκ του νόμου τη διαχείριση και την είσπραξη των απαιτήσεων που ανήκουν πλέον στην Εταιρεία Απόκτησης Απαιτήσεων, καθίσταται κοινωτός πληροφοριών σχετικών με τις απαιτήσεις και τους οφειλότες τους, προκειμένου να μπορέσει να εκπληρώσει το ρόλο της στο πλαίσιο του νόμου. Σε κάθε περίπτωση, τόσο δηλαδή επί διαβίβασης των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα του οφειλέτη και των λοιπών υπόχρεων έναντι του πιστωτικού ιδρύματος προσώπων στην Ε.Α.Α.Δ.Π., όσο και επί κάθε περαιτέρω διαβίβασης αυτών, όπως για παράδειγμα στην Ε.Δ.Α.Δ.Π., δεν υπάρχει αμφιβολία ότι πρόκειται για επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, με αποτέλεσμα να βρίσκει εφαρμογή το νομοθετικό πλαίσιο για την προστασία προσωπικών δεδομένων που εκτίθεται κατωτέρω.

Η προαναφερθείσα διάταξη του Αστικού Κώδικα δεν καλύπτει, εντούτοις, την περίπτωση γνωστοποίησης πληροφοριών σε άλλα πρόσωπα πέραν του εκδοχέα. Το κενό αυτό έρχεται να πληρώσει ο ίδιος ο ν. 4354/2015, στο Άρθρο 1, παράγραφος 21 του οποίου ορίζεται ότι: *«Το επαγγελματικό απόρρητο του δικαιούχου των υπό διαχείριση απαιτήσεων έναντι των δανειοληπτών αίρεται στις σχέσεις του με την Εταιρεία Διαχείρισης, στο μέτρο που οι πληροφορίες αυτές είναι απαραίτητες για τις ανάγκες της διαχείρισης και εφαρμόζονται αναλογικά οι παράγραφοι 20 και 21 του άρθρου 10 του ν. 3156/2003 (Α' 157).»*. Στην έννοια δε του επαγγελματικού απορρήτου που εν προκειμένω αίρεται, εμπεριέχεται και το λεγόμενο γενικό τραπεζικό απόρρητο, η υποχρέωση, δηλαδή, των τραπεζών να μην ανακοινώνουν τις πληροφορίες που περιέρχονται σε αυτές από την επαφή τους με τους πελάτες τους σε τρίτους¹⁸².

Μάλιστα, ο νομοθέτης προκρίνει την αναλογική εφαρμογή εκείνων των διατάξεων του ν. 3156/2003 που ρυθμίζουν τα σχετικά με το τραπεζικό απόρρητο και την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων του οφειλέτη ζητήματα, ήτοι των παραγράφων 20 και 21 του Άρθρου 10. Έτσι, δυνάμει της παραγράφου 20 του Άρθρου 10 αποκλείεται η εφαρμογή των διατάξεων περί τραπεζικού απορρήτου, ενώ σύμφωνα με την παράγραφο 21 του ίδιου Άρθρου: *«Η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων οφειλετών κατά το μέτρο που είναι αναγκαία για τους σκοπούς τιτλοποίησης απαιτήσεων κατά το νόμο αυτόν γίνεται*

---

¹⁸² Νικόλαος Κ. Ρόκας-Χρήστος Βλ. Γκόρτσος, Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, Δημόσιο & Ιδιωτικό Τραπεζικό Δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη, Β' Αναθεωρημένη Έκδοση, σελ. 189

σύμφωνα με το ν. 2472/1997 (ΦΕΚ 50 Α'), και δεν προϋποθέτει προηγούμενη άδεια της Αρχής του ν. 2472/1997 ή συναίνεση του οφειλέτη». Στο ν. 2472/1997¹⁸³, όπως τροποποιήθηκε από το ν. 3471/2006 για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών¹⁸⁴, καθορίζονται οι ειδικότερες προϋποθέσεις υπό τις οποίες η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων¹⁸⁵ ενός προσώπου είναι νόμιμη, μεταξύ των οποίων η προηγούμενη συναίνεση του υποκειμένου των δεδομένων, κατά το Άρθρο 5, και η άδεια της Αρχής, κατά τα Άρθρα 7,8 και 9. Σύμφωνα με τα οριζόμενα, όμως, στην παράγραφο 21 του Άρθρου 10 του ν. 3156/2003, στο πλαίσιο της τιτλοποίησης απαιτήσεων και κατ' επέκταση, κατόπιν αναλογικής εφαρμογής, και στο πλαίσιο της πώλησης και εκχώρησης απαιτήσεων από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων, η συνδρομή των ανωτέρω προϋποθέσεων δεν απαιτείται, με συνέπεια να απαλείφεται ένα σημαντικό εμπόδιο στη διαδικασία της επεξεργασίας των πληροφοριών του εκάστοτε οφειλέτη. Αυτό, βέβαια, δεν σημαίνει ότι οι λοιπές ρυθμίσεις του ν. 2472/1997 και οι ασφαλιστικές δικλείδες που τίθενται με αυτές δεν εφαρμόζονται. Συνεπώς, οι διατάξεις για τα χαρακτηριστικά των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, για την αρχή της αναγκαιότητας της επεξεργασίας, για το απόρρητο και την ασφάλεια της επεξεργασίας, καθώς και για τα δικαιώματα ενημέρωσης, πρόσβασης και αντίρρησης εφαρμόζονται κανονικά.

Ειδικά, μάλιστα, το δικαίωμα ενημέρωσης, ως ένα αυτοτελές¹⁸⁶, κατά τη ρύθμιση του Άρθρου 11 του ν. 2472/1997, δικαίωμα του υποκειμένου των δεδομένων, το οποίο και αποτελεί την προβαθμίδα για την άσκηση των λοιπών προβλεπομένων στο νόμο

---

¹⁸³ Αποτελεί εναρμόνιση του εθνικού μας δικαίου προς την Οδηγία 95/46/ΕΚ. Σκόπιμο να εξεταστεί παράλληλα με τις ρυθμίσεις του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων (Κανονισμός 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου) που θα αντικαταστήσει την παραπάνω Οδηγία και θα αποκτήσει άμεση ισχύ στα κράτη-μέλη της Ε.Ε. από 25.05.2018.

¹⁸⁴ Βλ. σχετικά Βασίλη Α. Δούβλη, Ζητήματα είσπραξης τραπεζικών απαιτήσεων και προώθησης προϊόντων καταναλωτικής πίστης υπό το πρίσμα προστασίας των ηλεκτρονικών προσωπικών δεδομένων, ΔΕΕ 7/2009, σελ. 764επ.

¹⁸⁵ Ορισμός της «Επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» απαντάται στην περίπτωση δ' του Άρθρου 2 του ν. 2472/1997, σύμφωνα με το οποίο είναι: «κάθε εργασία ή σειρά εργασιών που πραγματοποιείται, από το Δημόσιο ή από νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή ιδιωτικού δικαίου ή ένωση προσώπων ή φυσικό πρόσωπο με ή χωρίς τη βοήθεια αυτοματοποιημένων μεθόδων και εφαρμόζονται σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, όπως η συλλογή, η καταχώριση, η οργάνωση, η διατήρηση ή αποθήκευση, η τροποποίηση, η εξαγωγή, η χρήση, η διαβίβαση, η διάδοση ή κάθε άλλης μορφής διάθεση, η συσχέτιση ή ο συνδυασμός, η διασύνδεση, η δέσμευση (κλείδωμα), η διαγραφή, η καταστροφή».

¹⁸⁶ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Η μεταβίβαση «κόκκινων» δανείων από τις τράπεζες και η προστασία των προσωπικών δεδομένων του δανειολήπτη, ΧρΙΔ ΙΗ/2018, σελ. 5

δικαιωμάτων, όπως τα δικαιώματα πρόσβασης και αντίρρησης, επέχει ουσιώδη θέση στο πλέγμα των διατάξεων του ως άνω νόμου, θέση που, ωστόσο, κινδυνεύει να πληγεί εν όψει του μαζικού χαρακτήρα της πώλησης και μεταβίβασης απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Πράγματι, η υποχρέωση ενημέρωσης του οφειλέτη για την επεξεργασία των προσωπικών του δεδομένων από τον υπεύθυνο επεξεργασίας δεν παρακάμπτεται από τις διατάξεις του ν. 4354/2015. Όμως, εύλογος είναι ο προβληματισμός που ανακύπτει όσον αφορά στον τρόπο με τον οποίο θα μπορέσει να διασφαλιστεί ότι η ενημέρωση του υποκειμένου ως προς όλα τα στοιχεία που απαιτεί ο νόμος, ήτοι το σκοπό της επεξεργασίας, τους αποδέκτες των δεδομένων, την ύπαρξη του δικαιώματος πρόσβασης, θα λάβει χώρα κατά τρόπο πρόσφορο και σαφή, και δεν θα καταστεί απλώς γράμμα «κενό» συνεπεία του πλήθους των υποκειμένων και του όγκου των πληροφοριών. Ο προβληματισμός αυτός εντείνεται αν σκεφτεί κανείς τη μεταβατική διάταξη που περιέχεται στο ν. 2472/1997 και σύμφωνα με την οποία η ενημέρωση μπορεί να γίνεται και διά του τύπου, εφόσον αφορά μεγάλο αριθμό υποκειμένων και χορηγηθεί προς τούτου σχετική άδεια από την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Μια ενημέρωση μέσω του τύπου, ωστόσο, αναντίρρητα δεν μπορεί να αντικαταστήσει την εξατομικευμένη ενημέρωση. Παρ' όλα αυτά, με πρόσφατη απόφασή της¹⁸⁷, η Αρχή έκανε δεκτό το αίτημα ελληνικών τραπεζών που επιθυμούσαν να προχωρήσουν σε ανάθεση της διαχείρισης απαιτήσεών τους σε τρίτους φορείς για τη χορήγηση άδειας ενημέρωσης των δανειοληπτών διά του τύπου¹⁸⁸, αποκλειστικά και μόνο, όμως, για τις απαιτήσεις που είχαν καταστεί ήδη ληξιπρόθεσμες κατά το χρόνο δημοσίευσης της απόφασής της, ορίζοντας συγχρόνως ότι θα πρέπει να επιχειρηθεί μεταξύ άλλων και η προσωπική ενημέρωση των υποκειμένων μέσω e-mail και η ενημέρωσή τους μέσω ιστοσελίδων. Ακόμη, βέβαια, και κατ' αυτόν τον τρόπο οι όποιες «ενστάσεις» ως προς την αποτελεσματική άσκηση του δικαιώματος ενημέρωσης παραμένουν. Εάν, πάντως, η τράπεζα παραβιάσει την υποχρέωση ενημέρωσης των οφειλέτων ή η ενημέρωση αυτή δεν πραγματοποιηθεί κατά τον νόμιμο τρόπο, η διαβίβαση των προσωπικών δεδομένων στις Ε.Α.Α.Δ.Π. και στις Ε.Δ.Α.Δ.Π. είναι παράνομη και ο οφειλέτης έχει στην «φαρέτρα» του τόσο την αξίωση αποζημίωσης για

¹⁸⁷ Πρόκειται για τη με αριθμό 87/2017 απόφαση (www.dpa.gr).

¹⁸⁸ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Η μεταβίβαση «κόκκινων» δανείων από τις τράπεζες και η προστασία των προσωπικών δεδομένων του δανειολήπτη, ΧρΙΔ ΙΗ/2018, σελ. 6-7

την αποκατάσταση της περιουσιακής ζημίας που υπέστη όσο και την αξίωση χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης, ενώ δεν μπορεί να αποκλειστεί ούτε η κατ' ΑΚ57 αξίωση παράλειψης της παράνομης διαβίβασης των προσωπικών δεδομένων στον εκδοχέα¹⁸⁹.

Για ακόμη μία φορά στο «ζυγό» μεταξύ της αρχής της συμβατικής ελευθερίας και της προστασίας του οφειλέτη, η πρώτη επικρατεί. Σταθμίζοντας τα αντιτιθέμενα συμφέροντα των μερών, ο νομοθέτης δίνει μεγαλύτερο βάρος στην επίτευξη του σκοπού του ν. 4354/2015 και στην ακώλυτη μεταβίβαση των απαιτήσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων έναντι της προστασίας του απορρήτου και των προσωπικών δεδομένων των οφειλετών.

---

¹⁸⁹ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Η μεταβίβαση «κόκκινων» δανείων από τις τράπεζες και η προστασία των προσωπικών δεδομένων του δανειολήπτη, ΧρΙΔ ΙΗ/2018, σελ. 7

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Στο σημείο αυτό η «διαδρομή» μας μέσα από τις διατάξεις του ν. 4354/2015 έφτασε στο τέλος της. Καθ' όλη τη διάρκεια αυτής, επιχειρήσαμε να εμβαθύνουμε στις βασικότερες ρυθμίσεις του νόμου που διέπει την πώληση και εκχώρηση απαιτήσεων από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων. Όχι με το να τις προσεγγίσουμε απλώς ως ένα νομοθετικό κείμενο, αποκομμένο από την υπόλοιπη νομική πραγματικότητα, αλλά ως ένα πολυδιάστατο δημιούργημα του σύγχρονου έλληνα νομοθέτη. Η πρόκληση, λοιπόν, με την οποία ήρθαμε αντιμέτωποι ήταν να εξερευνήσουμε τις πλείονες διαστάσεις ενός νόμου που γεννήθηκε την περίοδο της οικονομικής κρίσης και που είχε εξαρχής έναν πολύ συγκεκριμένο σκοπό, την αναδόμηση του χρηματοπιστωτικού συστήματος της χώρας μας, ιδίως μέσω της απομάκρυνσης των παθογενών στοιχείων από τα τραπεζικά χαρτοφυλάκια. Έτσι, παρακολουθήσαμε την εξέλιξη του νόμου *μέσα στο χρόνο*, και κυρίως, τον τρόπο και το λόγο για τον οποίο οι διαδοχικές τροποποιήσεις του οδήγησαν στην επέκταση της εφαρμογής του από απαιτήσεις από μη εξυπηρετούμενα δάνεια σε απαιτήσεις από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων γενικά. Αλλά και την παρουσία του *μέσα στον ευρύτερο χώρο του δικαιοϋικού μας συστήματος*, τοποθετώντας τον παράλληλα, όχι μόνο προς θεμελιώδεις διατάξεις του Αστικού Κώδικα, αλλά και προς συγγενείς με αυτόν θεσμούς, όπως η τιτλοποίηση απαιτήσεων. Τέλος, έχοντας πάντοτε στο μυαλό μας την τελολογία του, δεν θα μπορούσαμε παρά να τον «δοκιμάσουμε», σε θεωρητικό πάντα επίπεδο, σε ένα περιβάλλον στο οποίο κάνει την εμφάνισή του πλήθος αντιτιθέμενων συμφερόντων, *μέσα στην ίδια την κοινωνία*. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο, εξετάσαμε το κατά πόσον με τις ρυθμίσεις του νόμου τίθενται στέρεα θεμέλια για την προστασία του οφειλέτη έναντι των πιστωτικών ιδρυμάτων. Εξάλλου, το συμφέρον των πιστωτικών ιδρυμάτων, το συμφέρον των οφειλετών, αλλά και το δημόσιο συμφέρον, αποτελούν μεγέθη που πρέπει οπωσδήποτε να ληφθούν υπόψη και να εξισορροπηθούν κατά την εφαρμογή του νόμου.

Σε όλη αυτή τη διαδρομή, το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγουμε συνοψίζεται στο προβάδισμα που δίνει ο νομοθέτης στην επίτευξη του επιδιωκόμενου με το ν. 4354/2015 σκοπού, ήτοι την αύξηση της ρευστότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων. Το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώνουν τόσο η επέκταση του πεδίου εφαρμογής της *lex specialis* σε απαιτήσεις από δάνεια και πιστώσεις γενικά και οι αποκλίσεις από τις διατάξεις του

Αστικού Κώδικα όσο και η σχετικοποίηση της αρχής της μη χειροτέρευσης της θέσης του οφειλέτη. Ταυτόχρονα, αναδεικνύεται για ακόμη μία φορά η αξία της απαίτησης ως οικονομικού αγαθού.

Η πρώτη εφαρμογή του νόμου από ελληνικό πιστωτικό ίδρυμα αποτελεί το 2017 πραγματικότητα. Μένει, συνεπώς, να δούμε εάν στο επόμενο χρονικό διάστημα η εφαρμογή αυτή θα σηματοδοτήσει την προσφυγή και άλλων πιστωτικών ιδρυμάτων σε χρηματοδότηση μέσα από την πώληση και μεταβίβαση των απαιτήσεών τους από μη εξυπηρετούμενα δάνεια, αλλά και από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων γενικότερα κατά τις διατάξεις του ν. 4354/2015. Τα προβλήματα που θα ανακύψουν στην πράξη θα δώσουν ενδεχομένως μία άλλη διάσταση στις ρυθμίσεις του νόμου και φυσικά στις σκέψεις που εκθέσαμε σε αυτές τις σελίδες. Κι εκεί, όμως, θα βρίσκεται κάποιος νομικός, και ένας νέος επιστημονικός διάλογος θ' ανοίξει.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜΟΝ 4354/2015¹⁹⁰

(όπως τροποποιήθηκε με τους νόμους 4389/2016, 4393/2016 και 4472/2017)

ΦΕΚ Α'176/16.12.2015

Διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, μισθολογικές ρυθμίσεις και άλλες επείγουσες διατάξεις εφαρμογής της συμφωνίας δημοσιονομικών στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Άρθρο 1

Εταιρίες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (Ε.Δ.Α.Δ.Π.) και Εταιρίες Απόκτησης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (Ε.Α.Α.Δ.Π.)

1.α. Η διαχείριση των απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις που χορηγούνται ή έχουν χορηγηθεί από πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα εκτός των αναφερόμενων στην περίπτωση δ' της παρ. 5 του άρθρου 2 του ν. 4261/2014 (Α'107) ανατίθεται αποκλειστικά:

αα) σε ανώνυμες εταιρίες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις, ειδικού και αποκλειστικού σκοπού, υπό την επιφύλαξη της παρ. 20, που εδρεύουν στην Ελλάδα και

---

¹⁹⁰ Παρατίθενται μόνο τα σχετικά με το θέμα της παρούσας εργασίας άρθρα του νόμου.

ββ) σε εταιρίες που εδρεύουν σε κράτος μέλος του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ), με την προϋπόθεση ότι έχουν εγκατασταθεί νόμιμα στην Ελλάδα μέσω υποκαταστήματος με σκοπό τη διαχείριση απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις, με την επιφύλαξη των διατάξεων της ανωτέρω Οδηγίας, καθώς και της Οδηγίας 2004/39 (EEL 145/2004), και της περίπτωσης δ' της παρούσας παραγράφου.

Οι παραπάνω εταιρίες λαμβάνουν ειδική άδεια από την Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και εποπτεύονται για τη συμμόρφωση προς τις διατάξεις του παρόντος νόμου από την Τράπεζα της Ελλάδος. Οι εταιρίες αυτές, μετά τη λήψη άδειας λειτουργίας, καταχωρούνται σε ειδικό Μητρώο του Γενικού Εμπορικού Μητρώου (ΓΕΜΗ) και διέπονται από τις διατάξεις του παρόντος νόμου και συμπληρωματικά από τις διατάξεις του κ.ν. 2190/1920 (Α' 37) για τις ανώνυμες εταιρίες.

β. Η μεταβίβαση απαιτήσεων από πιστώσεις και δάνεια που έχουν χορηγήσει ή χορηγούν πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα πλην της περίπτωσης δ' της παρ. 5 του άρθρου 2 του ν. 4261/2014 (Α' 107), μπορεί να λάβει χώρα μόνο λόγω πώλησης, δυνάμει σχετικής έγγραφης συμφωνίας, σύμφωνα και με τα όσα προβλέπονται στο άρθρο 3, και αποκλειστικά και μόνο προς:

αα) Ανώνυμες εταιρίες που σύμφωνα με το καταστατικό τους μπορούν να προβαίνουν σε απόκτηση απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις, εδρεύουν στην Ελλάδα και καταχωρίζονται στο Γενικό Εμπορικό Μητρώο (ΓΕΜΗ).

ββ) Εταιρίες που έχουν έδρα στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, που σύμφωνα με το καταστατικό τους μπορούν να προβαίνουν σε απόκτηση απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις, υπό την επιφύλαξη των διατάξεων της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και

γγ) σε εταιρίες που έχουν έδρα σε τρίτες χώρες, που σύμφωνα με το καταστατικό τους μπορούν να προβαίνουν σε απόκτηση απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις, υπό την επιφύλαξη διατάξεων της ενωσιακής νομοθεσίας, οι οποίες έχουν τη διακριτική ευχέρεια να εγκαθίστανται στην Ελλάδα μέσω υποκαταστήματος υπό την προϋπόθεση ότι:

γγα) Η έδρα τους δεν βρίσκεται σε κράτος που έχει προνομιακό φορολογικό καθεστώς, όπως αυτό προσδιορίζεται στις εκάστοτε κανονιστικές πράξεις που εκδίδονται σύμφωνα με τις διατάξεις των παραγράφων 6 και 7 του άρθρου 65 του ν. 4172/2013 (Α' 167) και

γγβ) η έδρα τους δεν βρίσκεται σε μη συνεργάσιμο κράτος, όπως αυτό προσδιορίζεται στις εκάστοτε κανονιστικές πράξεις που εκδίδονται σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 65 του ν. 4172/2013.

γ. Η πώληση των παραπάνω απαιτήσεων είναι ισχυρή μόνο εφόσον έχει υπογραφεί συμφωνία ανάθεσης διαχείρισης μεταξύ εταιρίας απόκτησης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις και εταιρίας διαχείρισης απαιτήσεων που αδειοδοτείται και εποπτεύεται κατά τον παρόντα νόμο από την Τράπεζα της Ελλάδος. Η προϋπόθεση αυτή οφείλει να πληρούται και σε κάθε περαιτέρω μεταβίβαση. Τα δικαιώματα που απορρέουν από τις μεταβιβαζόμενες λόγω πώλησης απαιτήσεις δύνανται να ασκούνται μόνο μέσω των εταιριών διαχείρισης της παρούσας παραγράφου. Οι μεταβιβαζόμενες απαιτήσεις από δάνεια και πιστώσεις λογίζονται ως τραπεζικές και μετά τη μεταβίβασή τους. Οι εταιρίες διαχείρισης απαιτήσεων ευθύνονται για όλες τις υποχρεώσεις απέναντι στο Δημόσιο και σε τρίτους, οι οποίες βαρύνουν τις εταιρίες απόκτησης απαιτήσεων και απορρέουν από τις μεταβιβαζόμενες απαιτήσεις.

δ. Οι διατάξεις του παρόντος δεν επηρεάζουν την εφαρμογή των διατάξεων των νόμων 3156/2003 (Α' 157), ν. 1905/1990 (Α' 147), 1665/1986 (Α' 194), 3606/2007 (Α' 195) και 4261/2014 (Α' 107).

ε. Στις εταιρίες της περίπτωσης α' της παρούσας παραγράφου επιτρέπεται και η διαχείριση των ακινήτων που αποτελούσαν ασφάλεια για τα δάνεια ή τις πιστώσεις που αυτές διαχειρίζονταν και έχουν μεταβιβαστεί στον δικαιούχο της απαίτησης. Στις εταιρίες αυτές δεν επιτρέπεται η απόκτηση, δια μεταβιβάσεως ή εκχωρήσεως ή από εθελοντική εκποίηση ή από πλειστηριασμό, ακίνητης περιουσίας που συνδέεται με τα δάνεια και τις πιστώσεις που αυτές διαχειρίζονται.

2. Η αίτηση χορήγησης άδειας για τις εταιρίες της περίπτωσης α' της παρ. 1 του παρόντος άρθρου πρέπει να συνοδεύεται από τα ακόλουθα έγγραφα:

- α) το καταστατικό της εταιρίας και όλες τις τροποποιήσεις,
- β) την ταυτότητα των φυσικών και νομικών προσώπων που κατέχουν άμεσα ή έμμεσα ειδική συμμετοχή στην εταιρία, όπως αυτή ορίζεται στο στοιχείο (33) της παρ. 1 του άρθρου 3 του ν. 4261/2014 (Α' 107). Προκειμένου να προσδιοριστεί εάν πληρούνται τα κριτήρια ειδικής συμμετοχής, λαμβάνονται υπόψη οι διατάξεις του άρθρου 28 του ν. 4261/2014.
- γ) την ταυτότητα των νομικών και φυσικών προσώπων που, ακόμη και αν δεν καταλαμβάνονται από την προηγούμενη περίπτωση, ασκούν έλεγχο επί της εταιρίας, μέσω έγγραφης ή άλλης συμφωνίας ή δια κοινών πράξεων, κατά την έννοια της παραγράφου 5 του άρθρου 23 του ν. 4261/2014,
- δ) την ταυτότητα των μελών του διοικητικού συμβουλίου ή των διοικούντων,
- ε) ερωτηματολόγια συμπληρωμένα από τα πρόσωπα των περιπτώσεων β' και γ' για την αξιολόγηση των κριτηρίων καταλληλότητας και από τα πρόσωπα της περίπτωσης δ' για την ικανότητα και καταλληλότητα, όπως αυτά καθορίζονται με απόφαση που εκδίδεται από την Τράπεζα της Ελλάδος,
- στ) την οργανωτική δομή και εσωτερικές καταγεγραμμένες διαδικασίες της εταιρίας,
- ζ) το επιχειρηματικό πλάνο της εταιρίας, όπως αυτό ορίζεται στην περίπτωση δ' της παραγράφου 5.
- η) εμπεριστατωμένη έκθεση στην οποία καταγράφονται διεξοδικά οι βασικές αρχές και μέθοδοι που θα διασφαλίζουν την επιτυχή αναδιάρθρωση δανείων.

Η έκθεση πρέπει να παρουσιάζει μεθόδους αναδιάρθρωσης οφειλών εναλλακτικές της αναγκαστικής εκτέλεσης, στο πλαίσιο του Κώδικα Δεοντολογίας (Β' 2289/2014), καθώς και σύμφωνα με το άρθρο 28 της Οδηγίας 2014/17 (EEL 60/2014), τα άρθρα 10 και 74 της Οδηγίας 2013/36 (EEL 176/338/27.6.2013), τα άρθρα 10 και 66 του ν. 4261/2014 (Α' 107) και την Πράξη της Εκτελεστικής Επιτροπής της Τράπεζας της Ελλάδος 42/30.5.2014 (Β' 1582), όπως εκάστοτε ισχύει, ιδίως το Κεφάλαιο ΙΙΙ, λαμβάνοντας

υπόψη και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που τυχόν κατηγοριοποιούν τους δανειολήπτες που είναι φυσικά πρόσωπα σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες, σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 2 του Κώδικα Δεοντολογίας (Β' 2289/2014) όπως εκάστοτε ισχύει.

θ) οποιαδήποτε επιπρόσθετη πληροφορία ή στοιχείο που η Τράπεζα της Ελλάδος θεωρεί σημαντικό για την αξιολόγηση της αίτησης.

3. Οι μετοχές των ανώνυμων εταιριών της περίπτωση α' της παρ. 1 του παρόντος άρθρου είναι ονομαστικές.

4. Η Τράπεζα της Ελλάδος χορηγεί την άδεια της παραγράφου 1 του παρόντος μέσα σε αποκλειστική προθεσμία δύο (2) μηνών από την επομένη της υποβολής της σχετικής αίτησης ή σε περίπτωση που η αίτηση είναι ελλιπής, εντός δύο (2) μηνών από την υποβολή των επιπρόσθετων πληροφοριών, στοιχείων ή εγγράφων που απαιτούνται.

5. Η Τράπεζα της Ελλάδος χορηγεί άδεια εφόσον, διαπιστώσει ότι:

α. Η εταιρία είναι σε θέση να συμμορφωθεί πλήρως με τις διατάξεις του παρόντος νόμου,

β. τα πρόσωπα των περιπτώσεων β', γ' και δ' της παρ. 2 του παρόντος έχουν καλή φήμη, επαρκή γνώση, ικανότητες και εμπειρία να ασκούν την αρμοδιότητά τους και να πληρούν τα κριτήρια της ικανότητας και της καταλληλότητάς τους, όπως αυτά καθορίζονται από τη σχετική απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος,

γ. η εταιρία διαθέτει οργανωτική δομή και εσωτερικές διαδικασίες που της επιτρέπουν να παρέχει υπηρεσίες σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου,

δ. το επιχειρηματικό πλάνο λειτουργιών και στόχων της εταιρίας παραθέτει αναλυτικά τις προγραμματισμένες της δράσεις, τη στρατηγική της και τους διαθέσιμους πόρους της.

ε. δεν υφίστανται επαγγελματικές ή συγγενικές σχέσεις μεταξύ των προσώπων των περιπτώσεων β', γ' και δ' της παρ. 2 και οποιωνδήποτε άλλων προσώπων που κατέχουν υψηλά πολιτικά αξιώματα ή υψηλές διοικητικές θέσεις στην εποπτεύουσα αρχή, ώστε να παρεμποδίζεται η αποτελεσματική διεξαγωγή εποπτείας.

6. Η Τράπεζα της Ελλάδος αρνείται αιτιολογημένα τη χορήγηση της απαιτούμενης άδειας σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου, αν διαπιστώσει ότι η εταιρία δεν πληροί τα κριτήρια που καθορίζονται στο παρόν άρθρο και ενημερώνει προς τούτο την αιτούσα εταιρία.

7. Η Τράπεζα της Ελλάδος διατηρεί στην επίσημη ιστοσελίδα της πλήρως ενημερωμένο κατάλογο με όλες τις αδειοδοτημένες εταιρίες δυνάμει των διατάξεων του παρόντος.

8. Σε περίπτωση που φυσικό ή νομικό πρόσωπο:

α. προτίθεται να αποκτήσει ή να διαθέσει άμεσα ή έμμεσα ειδική συμμετοχή σε εταιρία διαχείρισης απαιτήσεων, ή

β. προτίθεται να αυξήσει ή να μειώσει άμεσα ή έμμεσα την ειδική συμμετοχή του, όπως αυτή ορίζεται στο στοιχείο (33) της παρ. 1 του άρθρου 3 του ν. 4261/2014, σε εταιρία διαχείρισης απαιτήσεων, ώστε η αναλογία των δικαιωμάτων ψήφου ή του κεφαλαίου που κατέχει, άμεσα ή έμμεσα, να φτάσει ή να υπερβεί ή να μειωθεί κάτω από το δέκα (10%), το είκοσι (20%), το τριάντα (30%) ή το πενήντα τοις εκατό (50%) του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας ή ώστε η εταιρία να καταστεί ή να παύσει να είναι θυγατρική του, οφείλει να γνωστοποιεί στην Τράπεζα της Ελλάδος το ύψος της συμμετοχής που θα προκύψει από τη μεταβολή αυτή, καθώς και τις σχετικές πληροφορίες, για την αξιολόγηση των κριτηρίων καταλληλότητας, όπως αυτά ορίζονται με απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος.

Η Τράπεζα της Ελλάδος μέσα σε δύο (2) μήνες από την ημερομηνία της υποβολής πλήρους φακέλου, δύναται να μην επιτρέψει την εν λόγω εξαγορά, εάν υπό το πρίσμα της ανάγκης διασφάλισης της ορθής και συνετούς διοίκησης της εταιρίας κρίνει αιτιολογημένα ως ακατάλληλα οποιοδήποτε από τα πρόσωπα του προηγούμενου εδαφίου, ενώ αν επιτρέψει την εν λόγω αγορά, δύναται να ορίσει προθεσμία ή και όρους για την υλοποίησή της.

9. Αν η Τράπεζα της Ελλάδος διαπιστώσει αιτιολογημένα ότι η ίδρυση της εταιρίας ή η εξαγορά συμμετοχής σε αυτήν υποκρύπτει ή αποσκοπεί στη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα, τότε:

α) αρνείται τη χορήγηση της άδειας του παρόντος νόμου ή

β) δεν επιτρέπει την απόκτηση ή την αύξηση ειδικής συμμετοχής κατά την παράγραφο 8.

10. Αν εταιρία που αδειοδοτείται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου αποφασίσει να τερματίσει τις δραστηριότητές της, εφαρμόζονται αναλογικά οι διατάξεις του κ.ν. 2190/1920 (Α' 28).

11. Η Τράπεζα της Ελλάδος δύναται με απόφασή της να αναστείλει τη χορηγηθείσα άδεια σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου σε εταιρίες της περίπτωσης α' της παρ. 1 του παρόντος άρθρου, όταν:

α. σταθμίζοντας τη βαρύτητα των παραβάσεων που προβλέπονται στην παράγραφο 13 του παρόντος άρθρου, αποφασίσει να μην προχωρήσει σε ανάκληση της άδειας,

β. διαπιστώσει παράβαση των διατάξεων του παρόντος νόμου ή των αποφάσεων της Τράπεζας της Ελλάδος.

Εφόσον η Τράπεζα της Ελλάδος εκδώσει απόφαση που διατάσσει την αναστολή της άδειας λειτουργίας, προβαίνει ταυτόχρονα σε έγγραφες συστάσεις προς την εταιρία και θέτει εύλογη προθεσμία για συμμόρφωση, η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει τους τρεις (3) μήνες από την ημερομηνία γνωστοποίησης της απόφασης αναστολής.

Εντός της ως άνω προθεσμίας η Εταιρία Διαχείρισης ενημερώνει την Τράπεζα της Ελλάδος αναφορικά με τη συμμόρφωσή της προς τις συστάσεις του προηγούμενου εδαφίου.

Κατά την περίοδο αναστολής λειτουργίας, η Εταιρία Διαχείρισης μπορεί να προβαίνει σε δραστηριότητες που της επιτρέπονται ρητώς από τη σχετική απόφαση αναστολής λειτουργίας της Τράπεζας της Ελλάδος.

12. Εάν η Τράπεζα της Ελλάδος:

α. διαπιστώσει ότι η εταιρία συμμορφώθηκε με τις συστάσεις του δεύτερου εδαφίου της περίπτωσης β' της παραγράφου 11 του παρόντος άρθρου, ανακαλεί την πράξη περί αναστολής της άδειας και ενημερώνει γραπτώς την εταιρία,

β. διαπιστώσει ότι η εταιρία δεν συμμορφώθηκε πλήρως με τις συστάσεις του δεύτερου εδαφίου της περίπτωσης β' της παραγράφου 11, είτε παρατείνει την περίοδο αναστολής της άδειας και προβαίνει σε νέες συστάσεις είτε ενεργοποιεί τη διαδικασία ανάκλησης της άδειας.

13.α. Η Τράπεζα της Ελλάδος δύναται να ανακαλέσει τη, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου, χορηγηθείσα άδεια, εάν η εταιρία:

αα. εξασφάλισε την άδεια βάσει ψευδών ή παραπλανητικών στοιχείων ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 1 έως 3, ή δολίως υπέβαλε, γνωστοποίησε ή άλλως δημοσιοποίησε με οποιονδήποτε τρόπο ψευδείς ή παραπλανητικές πληροφορίες ή ψευδή ή παραπλανητικά στοιχεία ή έντυπα,

ββ. δεν πληροί πλέον τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες χορηγήθηκε η άδεια λειτουργίας της,

γγ. έχει διαπράξει παραβάσεις του παρόντος νόμου ή των αποφάσεων που εκδόθηκαν από την Τράπεζα της Ελλάδος ή αυτών που εκδίδονται βάσει του παρόντος νόμου,

δδ. χρησιμοποιείται ως μέσο για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή χρηματοδοτεί εγκληματικές δραστηριότητες,εε. έχει υποπέσει σε άλλη παράβαση που προβλέπει ως κύρωση την ανάκληση της άδειάς της, σύμφωνα με τις διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας,

στστ. παρακωλύει με οποιονδήποτε τρόπο τον εποπτικό έλεγχο της Τράπεζας της Ελλάδος,

ζζ. παραβιάζει διατάξεις νόμου ή αποφάσεις της Τράπεζας της Ελλάδος που αφορούν στην εποπτεία ή τον τρόπο λειτουργίας των Εταιριών Διαχείρισης, εφόσον τίθεται σε κίνδυνο η αποτελεσματική άσκηση εποπτείας,

ηη. συστηματικά δεν συμμορφώνεται με την έκθεση της περίπτωσης η΄ της παρ. 2 του παρόντος άρθρου. Η Τράπεζα της Ελλάδος για τη διαπίστωση της παράβασης αυτής δε λαμβάνει υπόψη τις οδηγίες ή εντολές του δικαιούχου των απαιτήσεων προς την εποπτευόμενη Εταιρία Διαχείρισης,

θθ. δεν συμμορφώνεται με τις υποχρεώσεις της περίπτωσης γ΄ της παρ. 1 του παρόντος άρθρου.

β. Σε περίπτωση ανάκλησης χορηγηθείσας άδειας, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου, σε Εταιρία που λαμβάνει την άδεια της παρ. 20 του παρόντος, εφαρμόζεται αναλογικά το άρθρο 145 του ν. 4261/2014.

γ. Εταιρία της οποίας η άδεια έχει ανακληθεί, παραμένει υπό την εποπτεία της Τράπεζας της Ελλάδος μέχρις ότου ολοκληρωθεί η υλοποίηση του σχεδίου δράσης τερματισμού δραστηριοτήτων που έχει εγκριθεί από την Τράπεζα της Ελλάδος.

δ. Αν εταιρία του παρόντος νόμου παραβιάζει τις διατάξεις της παρούσας παραγράφου, η Τράπεζα της Ελλάδος δύναται, αφού προηγουμένως καλέσει την εταιρία σε ακρόαση, να της επιβάλλει διοικητικό πρόστιμο, το οποίο δεν υπερβαίνει τις τριακόσιες χιλιάδες (300.000) ευρώ.

14. Η Τράπεζα της Ελλάδος εποπτεύει τις δραστηριότητες των εταιριών που αδειοδοτεί με στόχο τη διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας στη χώρα σύμφωνα με το άρθρο 55 Α του Καταστατικού της (ν. 3424/1927, Α΄ 298).

15.α. Κάθε εταιρία που αδειοδοτείται από την Τράπεζα της Ελλάδος και διαχειρίζεται απαιτήσεις από δάνεια και πιστώσεις, οφείλει να διατηρεί ανά πάσα στιγμή ελάχιστο ολοσχερώς καταβληθέν μετοχικό κεφάλαιο ύψους εκατό χιλιάδων (100.000) ευρώ.

β. Το μετοχικό κεφάλαιο της παραπάνω εταιρίας επιτρέπεται να μειωθεί κάτω από το προβλεπόμενο στο προηγούμενο εδάφιο ελάχιστο όριο, εφόσον υπάρχει εγκεκριμένο από την Τράπεζα της Ελλάδος σχέδιο δράσης για τον τερματισμό της δραστηριότητας αυτής.

16. Αν η Τράπεζα της Ελλάδος, κατά την άσκηση των εποπτικών της αρμοδιοτήτων, κρίνει αιτιολογημένα ότι οποιοδήποτε μέλος του διοικητικού οργάνου της Εταιρίας είναι ακατάλληλο να ενεργεί ως μέλος διοικητικού οργάνου, με βάση τα κριτήρια που καθορίζονται με απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος, σύμφωνα με την παράγραφο 23 του παρόντος άρθρου, δύναται να ζητήσει εγγράφως την αντικατάστασή του.

17. α. Κάθε εταιρία που έχει άδεια λειτουργίας σε ισχύ, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου, υποβάλλει στην Τράπεζα της Ελλάδος αντίγραφο του ισολογισμού, του λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσεως και οποιεσδήποτε άλλες πληροφορίες η τελευταία θεωρεί απαραίτητες για τους σκοπούς της άσκησης του προληπτικού ελέγχου και εποπτείας, εφαρμοζόμενων των Πράξεων Εκτελεστικής Επιτροπής της Τράπεζας της Ελλάδος 42/30.5.2014 (Β' 1582) και 47/9.2.2015 (Β' 249)

β. Με απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος καθορίζεται και εξειδικεύεται ο τρόπος, η συχνότητα, οι ημερομηνίες υποβολής και αναφοράς, καθώς και το είδος της απαιτούμενης πληροφόρησης της περίπτωσης α' της παρούσας παραγράφου και οποιεσδήποτε άλλες πληροφορίες η τελευταία θεωρεί απαραίτητες για τους σκοπούς της άσκησης του προληπτικού ελέγχου και εποπτείας.

γ. Με απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος και της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς μπορεί να καθορίζονται τα στοιχεία των Εταιριών Διαχείρισης που συμβάλλονται με εταιρίες της παρ. 1 β, τα οποία θα δημοσιεύονται περιοδικά για σκοπούς διαφάνειας.

18. Κάθε εταιρία που έχει άδεια λειτουργίας, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου, οφείλει, ύστερα από κλήση της Τράπεζας της Ελλάδος να επιτρέψει σε εξουσιοδοτημένους προς το σκοπό αυτό υπαλλήλους της Τράπεζας της Ελλάδος να εισέλθουν στα κτήριά της για να διερευνήσουν τις εργασίες και τις δραστηριότητές της και να θέσει στη διάθεσή τους οποιαδήποτε βιβλία, έγγραφα ή αρχεία, ή/και να διαβιβάσει στην Τράπεζα της Ελλάδος οποιεσδήποτε πληροφορίες η τελευταία κρίνει

αναγκαίες για την άσκηση των εποπτικών της δραστηριοτήτων, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου, συμπεριλαμβανομένων πληροφοριών σχετικά με τα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού και ιδίως έγγραφα και αρχεία αναφορικά με το χαρτοφυλάκιο των διαχειριζόμενων από αυτήν απαιτήσεων.

19. Κάθε εταιρία αποζημιώνει την Τράπεζα της Ελλάδος για όλα τα έξοδα τα οποία σχετίζονται με την άσκηση των εποπτικών της αρμοδιοτήτων με την καταβολή σε αυτήν ετήσιου τέλους, του οποίου το ύψος, ο χρόνος και ο τρόπος καταβολής θα προσδιοριστούν με απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος.

20. Οι εταιρίες της περίπτωσης α' της παρ. 1 του παρόντος άρθρου δύνανται να λαμβάνουν άδεια από την Τράπεζα της Ελλάδος, προκειμένου να χορηγούν νέα δάνεια ή/και πιστώσεις σε δανειολήπτες, των οποίων δάνεια ή πιστώσεις διαχειρίζονται, με αποκλειστικό σκοπό την αναχρηματοδότηση των δανείων τους ή την αναδιάρθρωση της δανειολήπτριας επιχείρησης δυνάμει ενός συγκεκριμένου σχεδίου αναδιάρθρωσης που συμφωνείται μεταξύ των μερών, υπό την προϋπόθεση της προηγούμενης συναίνεσης του δικαιούχου της απαίτησης. Τα νέα δάνεια και πιστώσεις του προηγούμενου εδαφίου λογίζονται ως τραπεζικά δάνεια και πιστώσεις, διέπονται από το Ελληνικό Δίκαιο και αποκλειστικά αρμόδια για την εκδίκαση των διαφορών που απορρέουν από τη σύμβαση είναι τα κατά τόπους Ελληνικά Δικαστήρια. Τα νέα αυτά δάνεια και πιστώσεις θα επιβαρύνονται με την εισφορά του άρθρου 1 του ν. 128/1975 (Α' 178), για την απόδοση της οποίας υπεύθυνες είναι οι εταιρίες διαχείρισης της περίπτωσης α' της παραγράφου 1.

Η άδεια της παραγράφου αυτής θα χορηγείται υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

α. ότι η εταιρία έχει ήδη καταβάλλει σε μετρητά και σε τραπεζικό λογαριασμό ελληνικού πιστωτικού ιδρύματος στην περίπτωση των εταιριών της υποπερίπτωσης αα) της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου ή σε τραπεζικό λογαριασμό οποιουδήποτε πιστωτικού ιδρύματος κράτους-μέλους του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) στην περίπτωση των εταιριών της υποπερίπτωσης ββ) της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου το ποσό των τεσσάρων εκατομμυρίων πεντακοσίων χιλιάδων (4.500.000) ευρώ ως ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο,

β. ότι η εταιρία συμμορφώνεται με τους κανόνες και τις αποφάσεις της Τράπεζας της Ελλάδος σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγραφο 14 του παρόντος.

Οι παραπάνω εταιρίες έχουν υποχρέωση σύνταξης των χρηματοοικονομικών τους καταστάσεων βάσει των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, όπως αυτά έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση, δυνάμει του Κανονισμού 1606/2002 (ΕΕL 243/2002) (Δ.Π.Χ.Α. υποχρεωτική εφαρμογή Δ.Π.Χ.Α.), για τις ατομικές και ενοποιημένες χρηματοοικονομικές τους καταστάσεις και σύμφωνα με το ν. 4308/2014 (Α' 251), όπως εκάστοτε τροποποιείται και ισχύει.

21. Το επαγγελματικό απόρρητο του δικαιούχου των υπό διαχείριση απαιτήσεων έναντι των δανειοληπτών αίρεται στις σχέσεις του με την Εταιρία Διαχείρισης, στο μέτρο που οι πληροφορίες αυτές είναι απαραίτητες για τις ανάγκες της διαχείρισης και εφαρμόζονται αναλογικά οι παράγραφοι 20 και 21 του άρθρου 10 του ν. 3156/2003 (Α' 157).

22. Οι εταιρίες της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου θεωρούνται δανειστές και προμηθεύτριες κατά την έννοια του ν. 2251/1994 (Α'191) και υποχρεούνται να συμμορφώνονται με την κείμενη νομοθεσία περί Προστασίας Καταναλωτή, όπως αυτή κάθε φορά εφαρμόζεται και ισχύει, με τον Κώδικα Δεοντολογίας Τραπεζών (Β' 2289/2014), με τους κανόνες που διέπουν τη χορήγηση δανείων και πιστώσεων που ισχύουν για τα πιστωτικά ιδρύματα, συμπεριλαμβανομένης της οδηγίας 2014/17, καθώς και με όλες τις σχετικές με χορηγούμενα από πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα δάνεια και πιστώσεις αποφάσεις της Τράπεζας της Ελλάδος και να λαμβάνουν ειδική μέριμνα για κοινωνικά ευπαθείς ομάδες.

23. Με απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος εξειδικεύονται τα κριτήρια, οι προϋποθέσεις, τα δικαιολογητικά και όλα τα έγγραφα που απαιτούνται για τη χορήγηση της άδειας της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου.

24. Οι αποφάσεις της Τράπεζας της Ελλάδος που εκδίδονται κατ' εφαρμογή του παρόντος άρθρου υπόκεινται σε αίτηση ακύρωσης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικράτειας. Εξαιρούνται οι αποφάσεις της περίπτωσης δ' της παραγράφου 13, οι οποίες υπόκεινται σε προσφυγή ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου.

25. Οι εταιρίες της περίπτωσης α΄ της παρ. 1 λογίζονται ως χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, κατά την έννοια της παρ. 3 του άρθρου 4 του ν. 3691/2008 (Α΄ 166) και ως υπόχρεα πρόσωπα κατά την έννοια της παρ. 1 του άρθρου 5 του ίδιου νόμου και εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος, σύμφωνα με την περίπτωση Α΄ της παρ. 2 του άρθρου 6 του ίδιου νόμου, εφόσον έχουν πάρει άδεια σύμφωνα με την παράγραφο 20 του παρόντος ή εισπράττουν χρήματα δανειοληπτών για λογαριασμό των εντολέων τους ή διαχειρίζονται δάνεια για λογαριασμό μη εποπτευόμενου από την Τράπεζα της Ελλάδος πιστωτικού ή χρηματοδοτικού ιδρύματος που δεν υπόκειται πρωτογενώς στις σχετικές υποχρεώσεις.

Οι πληροφορίες της περίπτωσης β΄ της παρ. 1 του άρθρου 13 του ν. 3691/2008 πρέπει να είναι διαθέσιμες στον δανειολήπτη.

Άρθρο 2

Συμβάσεις ανάθεσης της διαχείρισης

1. Στις εταιρίες της περίπτωσης α΄ της παρ. 1 του άρθρου 1 του παρόντος νόμου δύναται να ανατίθεται η διαχείριση απαιτήσεων από συμβάσεις δανείων ή/και πιστώσεων που έχουν χορηγηθεί ή χορηγούνται από πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα, πλην της περίπτωσης δ΄ της παρ. 5 του άρθρου 2 του ν. 4261/2014.

2. Η σύμβαση ανάθεσης διαχείρισης των απαιτήσεων αυτών υπόκειται σε συστατικό έγγραφο τύπου και περιλαμβάνει κατ' ελάχιστο περιεχόμενο τα ακόλουθα:

α. Τις προς διαχείριση απαιτήσεις και το τυχόν στάδιο μη εξυπηρέτησης κάθε απαίτησης.

β. Τις πράξεις της διαχείρισης, οι οποίες μπορεί να συνίστανται ιδίως στη νομική και λογιστική παρακολούθηση, την είσπραξη, τη διενέργεια διαπραγματεύσεων με τους οφειλέτες των προς διαχείριση απαιτήσεων και τη σύναψη συμβάσεων συμβιβασμού κατά την έννοια των άρθρων 871-872 ΑΚ ή ρύθμισης και διακανονισμού οφειλών σύμφωνα με τον Κώδικα Δεοντολογίας, όπως έχει θεσπισθεί με την υπ' αριθμ. 116/25.8.2014 απόφαση της Επιτροπής Πιστωτικών και Ασφαλιστικών Θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδος κατ' εφαρμογή της παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 4224/2013.

γ. Την καταβλητέα αμοιβή διαχείρισης, η οποία σε κάθε περίπτωση δεν μπορεί να μετακυλιέται στον υπόχρεο καταβολής της απαίτησης.

Αντίγραφο της συμβάσεως κοινοποιείται στην Τράπεζα της Ελλάδος εντός δέκα (10) ημερών από την υπογραφή της.

3. Το ελάχιστο περιεχόμενο της σύμβασης ανάθεσης διαχείρισης της προηγούμενης παραγράφου δύναται να εξειδικεύεται περαιτέρω με απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος. Τα σχέδια των συμβάσεων ανάθεσης διαχείρισης αποτελούν αντικείμενο εποπτείας από την Τράπεζα της Ελλάδος για σκοπούς συμμόρφωσης στον παρόντα νόμο.

4. Οι Εταιρίες Διαχείρισης νομιμοποιούνται, ως μη δικαιούχοι διάδικοι, να ασκήσουν κάθε ένδικο βοήθημα και να προβαίνουν σε κάθε άλλη δικαστική ενέργεια για την είσπραξη των υπό διαχείριση απαιτήσεων, καθώς και να κινούν, παρίστανται ή συμμετέχουν σε προπτωχευτικές διαδικασίες εξυγίανσης, πτωχευτικές διαδικασίες αφερεγγυότητας, διαδικασίες διευθέτησης οφειλών και ειδικής διαχείρισης των άρθρων 61 επ. του ν. 4307/2014 (Α' 246). Εφόσον οι Εταιρίες συμμετέχουν σε οποιαδήποτε δίκη με την ιδιότητα του μη δικαιούχου διαδίκου το δεδικασμένο της απόφασης καταλαμβάνει και τον δικαιούχο της απαίτησης.

5. Οι Εταιρίες Διαχείρισης δύνανται για τους σκοπούς του παρόντος νόμου, να προσλαμβάνουν Εταιρίες Ενημέρωσης Οφειλετών για ληξιπρόθεσμες οφειλές, που λειτουργούν σύμφωνα με το ν. 3758/2009, ή αντίστοιχου σκοπού εταιρίες, που λειτουργούν σε κράτος μέλος της Ε.Ε. ή κράτος του ΕΟΧ. Οι Εταιρίες του παρόντος νόμου κατά τη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων οφείλουν να ακολουθούν τις ρυθμίσεις του ν. 3758/ 2009, σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 22 του άρθρου 1 του παρόντος και με την επιφύλαξη των διατάξεων του παρόντος.

Οι διατάξεις των άρθρων 4, 5, 6 παρ. 2 και 3, 8 και 10 του ν. 3758/2009 (Α' 68) εφαρμόζονται και στις εταιρίες του άρθρου 1 παράγραφος 1 περίπτωση α' του παρόντος.

Άρθρο 3

Συμβάσεις πώλησης και μεταβίβασης απαιτήσεων από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων

1. Η σύμβαση πώλησης και μεταβίβασης απαιτήσεων από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων, που έχουν χορηγηθεί από πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα πλην περίπτωσης δ' της παρ. 5 του άρθρου 2 του ν. 4261/2014, υπόκειται σε συστατικό έγγραφο τύπο και αντικείμενό της μπορεί να είναι μεμονωμένες απαιτήσεις ή ομάδες απαιτήσεων κατά οποιουδήποτε δανειολήπτη, μη εφαρμοζομένου στην περίπτωση αυτή του άρθρου 479 ΑΚ. Άλλα δικαιώματα, ακόμα αν δεν αποτελούν παρεπόμενα δικαιώματα κατά την έννοια του άρθρου 458 ΑΚ, εφόσον συνδέονται με τις μεταβιβαζόμενες απαιτήσεις, μπορούν να μεταβιβάζονται μαζί με αυτές. Η πώληση των μεταβιβαζόμενων απαιτήσεων διέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 513 επ. ΑΚ, η δε μεταβίβαση από τις διατάξεις των άρθρων 455 επ. ΑΚ, εφόσον οι διατάξεις αυτές δεν αντίκεινται στις διατάξεις του παρόντος άρθρου.

2. Αναγκαία προϋπόθεση για να προσφερθούν προς πώληση οι απαιτήσεις των πιστωτικών ή χρηματοδοτικών ιδρυμάτων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια είναι να έχει προσκληθεί με εξώδικη πρόσκληση ο δανειολήπτης και ο εγγυητής μέσα σε δώδεκα (12) μήνες πριν από την προσφορά, πριν ή μετά τη θέση σε ισχύ του παρόντος νόμου, να διακανονίσει τις οφειλές του βάσει γραπτής πρότασης κατάλληλης ρύθμισης με συγκεκριμένους όρους αποπληρωμής σύμφωνα και με τις διατάξεις του Κώδικα Δεοντολογίας (ν. 4224/2013). Εξαιρούνται από την ως άνω προϋπόθεση απαιτήσεις επίδικες ή επιδικασθείσες και απαιτήσεις κατά οφειλετών μη συνεργάσιμων κατά την έννοια της παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 4224/2013, όπως αυτή ισχύει.

Επί μεταβίβασης απαιτήσεων μη εξυπηρετούμενων δανείων και πιστώσεων ο νέος εκδοχέας συνεχίζει τη διαδικασία του Κώδικα Δεοντολογίας από το στάδιο που ήταν πριν τη μεταβίβαση.

3. Η σύμβαση πώλησης και μεταβίβασης απαιτήσεων καταχωρίζεται στο δημόσιο βιβλίο του άρθρου 3 του ν. 2844/2000 (Α' 220). Τυχόν συμφωνίες μεταξύ μεταβιβάζοντας πιστωτικού ή χρηματοδοτικού ιδρύματος και δανειοληπτών περί ανεκχώρητου των

μεταξύ τους απαιτήσεων δεν αντιτάσσονται στον εκδοχέα. Από την καταχώριση της σχετικής σύμβασης επέρχεται η μεταβίβαση των πωλούμενων απαιτήσεων του μεταβιβάζοντα πιστωτικού ιδρύματος. Ο εκχωρητής θεωρείται αντίκλητος του εκδοχέα για οποιαδήποτε κοινοποίηση σχετίζεται με τη μεταβιβασθείσα απαίτηση. Από την καταχώριση της σχετικής σύμβασης, οι Εταιρίες Διαχείρισης της περίπτωσης α΄ της παρ. 1 του άρθρου 1 του παρόντος νόμου υποχρεούνται να αποδίδουν την εισφορά του άρθρου 1 του ν. 128/1975 (Α΄ 178), που βαρύνει τις μεταβιβαζόμενες απαιτήσεις από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων εφαρμοζομένων των διατάξεων του ως άνω νόμου και των κατ'έξουσιοδότηση αυτού κανονιστικών πράξεων.

4. Αναγγελία της καταχώρισης γίνεται προς τους οφειλέτες και τους εγγυητές με κάθε πρόσφορο μέσο. Πριν από την καταχώριση δεν αποκτώνται έναντι τρίτων δικαιώματα που απορρέουν από τη μεταβίβαση απαιτήσεων της παραγράφου 1. Καταβολή προς το πιστωτικό ή χρηματοδοτικό ίδρυμα πριν από την αναγγελία ελευθερώνει τον δανειολήπτη έναντι του μεταβιβάζοντος και των ελκόντων δικαιώματα από την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος νόμου.

5. Καταπιστευτική μεταβίβαση των απαιτήσεων του πιστωτικού ή χρηματοδοτικού ιδρύματος δεν επιτρέπεται και οποιοσδήποτε καταπιστευτικός όρος δεν ισχύει. Επιτρέπεται η αναπροσαρμογή ή πίστωση του τιμήματος της πώλησης και η υπαναχώρηση από τη σύμβαση πώλησης κατά τους όρους της σχετικής σύμβασης και τις διατάξεις των άρθρων 513 επ. ΑΚ. και με την επιφύλαξη των διατάξεων του παρόντος.

6. Αν η μεταβιβαζόμενη απαίτηση του πιστωτικού ή χρηματοδοτικού ιδρύματος ασφαλίζεται με υποθήκη ή προσημείωση υποθήκης ή ενέχυρο ή άλλο παρεπόμενο δικαίωμα ή προνόμιο, το οποίο έχει υποβληθεί σε δημοσιότητα με καταχώριση σε δημόσιο βιβλίο ή αρχείο, για τη σημείωση της μεταβολής του δικαιούχου είναι απαραίτητη η καταχώριση της βεβαίωσης στο δημόσιο βιβλίο του άρθρου 3 του ν. 2844/2000 και σχετική μνεία σε περίληψη του εμπράγματος βάρους, του παρεπόμενου δικαιώματος ή του προνομίου. Από την καταχώριση για κάθε ενέχυρο σε σχέση με τις μεταβιβαζόμενες απαιτήσεις του πιστωτικού ή χρηματοδοτικού ιδρύματος επέρχονται τα αποτελέσματα των άρθρων 39 και 44 του ν.δ. 17.7/13.8.1923.

7. Στις περιπτώσεις πώλησης και μεταβίβασης απαιτήσεων του παρόντος νόμου, καθώς και σε περιπτώσεις ανάθεσης διαχείρισης, δεν χειροτερεύει η ουσιαστική και δικονομική θέση του οφειλέτη και του εγγυητή και δεν επιτρέπεται η μονομερής τροποποίηση όρου σύμβασης, καθώς και του επιτοκίου. Σε περίπτωση που μεταβιβάζεται απαίτηση από εξυπηρετούμενο δάνειο ή πίστωση, για την εξυπηρέτηση του οποίου έχει συμφωνηθεί κυμαινόμενο επιτόκιο, ο εκδοχέας δεν επιτρέπεται να προσδιορίσει περιθώριο, επιπλέον του επιτοκίου αναφοράς, υψηλότερο εκείνου που είχε προσδιορίσει το πιστωτικό ή χρηματοδοτικό ίδρυμα κατά το χρόνο καταχώρισης της μεταβίβασης, εκτός εάν οι όροι που περιλαμβάνονται ή ενσωματώνονται στη δανειακή σύμβαση, προσδιορίζουν με ακρίβεια συγκεκριμένα και αντικειμενικά κριτήρια για τη μεταβολή του περιθωρίου.

8. Η εφαρμογή του παρόντος άρθρου αναστέλλεται ως προς τις δανειακές συμβάσεις και πιστώσεις με υποθήκη ή με προσημείωση υποθήκης πρώτης κατοικίας σε ακίνητα αντικειμενικής αξίας έως εκατό σαράντα χιλιάδων (140.000) ευρώ μέχρι και την 31η Δεκεμβρίου 2017.

Άρθρο 3α

Φορολογικές και άλλες ρυθμίσεις

1. Η υπεραξία από τη μεταβίβαση απαιτήσεων σε εταιρία της περίπτωσης β' της παρ. 1 του άρθρου 1 υπόκειται σε φορολογία εισοδήματος με βάση τις γενικές διατάξεις του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (ν. 4172/2013, Α' 167). Οι διατάξεις του προηγούμενου εδαφίου εφαρμόζονται ανάλογα και στην υπεραξία που αποκτούν οι παραπάνω εταιρίες από τη μεταγενέστερη μεταβίβαση απαιτήσεων που έχουν αποκτήσει κατ' εφαρμογή των διατάξεων αυτού του νόμου.

2. Οι διατάξεις της παραγράφου 6 του άρθρου 64 του ν. 4172/2013 εφαρμόζονται ανάλογα και για τους τόκους που καταβάλλονται σε εταιρίες της περίπτωσης β' της παρ. 1 του άρθρου 1 από απαιτήσεις που έχουν αποκτήσει κατ' εφαρμογή των διατάξεων αυτού του νόμου, καθώς και από δάνεια ή πιστώσεις που χορηγούν οι εταιρίες της περίπτωσης α' της παρ. 1 του άρθρου 1 σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος.

3. Για τις συμβάσεις μεταβίβασης απαιτήσεων του άρθρου 3, για τις συμβάσεις ανάθεσης διαχείρισης του άρθρου 2, καθώς και για τη διαχείριση απαιτήσεων σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος εφαρμόζονται οι διατάξεις του Κώδικα Φ.Π.Α. (ν. 2859/2000, Α' 248).

4. Οι συμβάσεις δανείων ή πιστώσεων που καταρτίζουν οι Εταιρίες Διαχείρισης Απαιτήσεων σύμφωνα με την παρ. 20 του άρθρου 1 απαλλάσσονται από τέλη χαρτοσήμου.

5. Για κάθε καταχώριση ή εγγραφή σε οποιοδήποτε δημόσιο βιβλίο ή μητρώο που τηρείται σε υποθηκοφυλακείο, ενεχειροφυλακείο ή κτηματολόγιο, σύμβασης της παρ. 1 του άρθρου 3 του παρόντος νόμου, καταβάλλονται μόνο πάγια τέλη δύο χιλιάδων πεντακοσίων (2.500) ευρώ, αποκλειόμενης οποιασδήποτε άλλης επιβάρυνσης αμοιβής ή τέλους. Το ως άνω ποσό αναλύεται ως εξής:

α) Στην περίπτωση των έμμισθων υποθηκοφυλακείων, αποδίδονται δύο χιλιάδες εκατόν είκοσι πέντε (2.125) ευρώ στο Δημόσιο και τριακόσια εβδομήντα πέντε (375) ευρώ στο ΤΑ.Χ.ΔΙ.Κ..

β) Στην περίπτωση των άμισθων υποθηκοφυλακείων, αποδίδονται χίλια επτακόσια πενήντα (1.750) ευρώ στο Δημόσιο, τριακόσια εβδομήντα πέντε (375) ευρώ στο ΤΑ.Χ.ΔΙ.Κ. και τριακόσια εβδομήντα πέντε (375) ευρώ στο άμισθο υποθηκοφυλακείο.

Τα δικαιώματα που εισπράττονται από τα υποθηκοφυλακεία σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο, κατά τη μεταβατική περίοδο λειτουργίας τους ως Κτηματολογικών Γραφείων προσαυξάνονται κατά το ποσό των πεντακοσίων (500) ευρώ, το οποίο και αποδίδεται στην ΕΚΧΑ Α.Ε.. Όλες οι αναγκαίες λεπτομέρειες για την είσπραξη και απόδοση από τον Προϊστάμενο του Κτηματολογικού Γραφείου των ως άνω Δικαιωμάτων στην ΕΚΧΑ Α.Ε. καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, μετά από πρόταση της ΕΚΧΑ Α.Ε..

Για κάθε καταχώριση ή εγγραφή ή σημείωση σε οποιοδήποτε δημόσιο βιβλίο ή μητρώο που τηρείται σε υποθηκοφυλάκιο, ενεχυροφυλάκιο ή κτηματολόγιο της μεταβολής του

δικαιούχου υποθήκης ή προσημείωσης υποθήκης ή ενέχυρου ή άλλου παρεπόμενου δικαιώματος ή προνομίου, με τα οποία ασφαλιζονται οι μεταβιβαζόμενες με τη σύμβαση της παραγράφου 1 του άρθρου 3 απαιτήσεις, καταβάλλονται μόνο πάγια τέλη είκοσι (20) ευρώ, αποκλειόμενης οποιασδήποτε άλλης επιβάρυνσης αμοιβής ή τέλους. Το ως άνω ποσό αναλύεται ως εξής:

α) Στην περίπτωση των έμμισθων υποθηκοφυλακείων, αποδίδονται δεκαεπτά (17) ευρώ στο Δημόσιο και τρία (3) ευρώ στο ΤΑ.Χ.ΔΙ.Κ..

β) Στην περίπτωση των άμισθων υποθηκοφυλακείων, αποδίδονται δέκατέσσερα (14) ευρώ στο Δημόσιο, τρία (3) ευρώ στο ΤΑ.Χ.ΔΙ.Κ. και τρία (3) ευρώ στο άμισθο υποθηκοφυλάκειο.

Το κόστος εγγραφής που προκύπτει από την εφαρμογή της παρούσας παραγράφου δεν μπορεί με οποιονδήποτε τρόπο να μετακυλιστεί στον οφειλέτη και τον εγγυητή του δανείου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Αλεξανδρίδου Ελίζα, Δίκαιο Προστασίας Καταναλωτή, Ελληνικό-Κοινοτικό, Κατ' άρθρο ερμηνεία του Ν. 2251/1994 όπως ισχύει μετά το Ν. 3587/2007, Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση 2008

Βενιέρης Ιάκωβος, Τιτλοποίηση απαιτήσεων σύμφωνα με το Ν. 3156/2003 υπό το πρίσμα και της διεθνούς πρακτικής, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2005

Γέροντας Απόστολος, Λύτρας Σωτήρης, Παυλόπουλος Προκόπης, Σιούτη Γλυκερία, Φλογαϊτης Σπυρίδων, Διοικητικό Δίκαιο, Β' Έκδοση 2010, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη

Γεωργιάδης Απόστολος, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2007

Γεωργιάδης Απόστολος, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, Δίκαιο & Οικονομία, Π. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 1999

Γεωργιάδης Απόστολος, Εγχειρίδιο Ειδικού Ενοχικού Δικαίου, Δίκαιο & Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, 2014

Γεωργιάδης Απόστολος, Η εξασφάλιση των πιστώσεων, Δίκαιο & Οικονομία, Π. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2008

Γεωργιάδης Απόστολος, Η μεταβίβαση «κόκκινων» δανείων από τις τράπεζες και η προστασία των προσωπικών δεδομένων του δανειολήπτη, Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου, ΠΗ/2018, σελ. 3επ.

Γεωργιάδης Απόστολος, Νέες Μορφές Συμβάσεων, Νομική Βιβλιοθήκη, 2015

Γεωργιάδης Απόστολος, Σύντομη Ερμηνεία του Αστικού Κώδικα (ΣΕΑΚ) Ι, Δίκαιο & Οικονομία, Π. Ν. Σάκκουλας

Γεωργιάδης Γεώργιος, Η εκχώρηση μελλοντικής απαίτησης, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2006

Δούβλης Βασίλειος, Ζητήματα είσπραξης τραπεζικών απαιτήσεων και προώθησης προϊόντων καταναλωτικής πίστης υπό το πρίσμα προστασίας των ηλεκτρονικών προσωπικών δεδομένων, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών, 7/2009, σελ. 764επ.

Καραγιάννης Κωνσταντίνος, Είδη και λειτουργία μέτρων εξυγίανσης πιστωτικού ιδρύματος, ιδίως της μεταβίβασης περιουσιακών στοιχείων, και προϋποθέσεις ενεργοποίησής τους. Προβληματισμοί επί της λειτουργίας της επέμβασης του νόμου σε ιδιωτικού δικαίου σχέσεις, Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο, 3/2015, σελ. 351επ.

Κουλουριάνος Θεόδωρος, Ο θεσμός της τιτλοποίησης απαιτήσεων ως μορφή χρηματοδότησης των επιχειρήσεων σύμφωνα με το ν. 3156/2003, Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου, ΣΤ/2016, σελ. 181επ.

Λαδογιάννης Γεώργιος, Οι επιχειρηματικές απαιτήσεις ως αντικείμενο ασφάλειας, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2005

Λέκκας Γεώργιος, Εμπράγματη εξασφάλιση του ομολογιακού δανείου και τιτλοποίηση απαιτήσεων, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2005

Λιάπης Δημήτριος, Η αρχιτεκτονική της τιτλοποίησης επιχειρηματικών απαιτήσεων-Οι συμβατικές σχέσεις, Επιθεώρηση του Εμπορικού Δικαίου, ΝΖ/2016, σελ. 786επ.

Παπανικολάου Παναγιώτης, Μεθοδολογία του Ιδιωτικού Δικαίου και Ερμηνεία των Δικαιοπραξιών, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα 2000

Πελλένη-Παπαγεωργίου Ανθή, Ζητήματα από τις νέες ρυθμίσεις για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2012

Ρόκας Νικόλαος-Γκόρτσος Χρήστος, Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, Δημόσιο & Ιδιωτικό Τραπεζικό Δίκαιο, Δεύτερη Αναθεωρημένη Έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη

Ρούσσης Δημήτριος, Η ισχύς της συμφωνίας για το ανεκχώρητο των απαιτήσεων αλληλόχρεου λογαριασμού στο πλαίσιο των συμβάσεων πρακτορείας και τιτλοποίησης επιχειρηματικών απαιτήσεων, Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο, 3/2011, σελ. 383επ.

Ρούσσης Δημήτριος, Συμβατική αρχιτεκτονική της διαχείρισης επισφαλών απαιτήσεων. Προς μια εταιρεία διαχείρισης επισφαλούς ενεργητικού: δικαιοθετική διάρθρωση των εννόμων σχέσεων και δικαιοσυγκριτική εξέταση του ζητήματος ιδίως στον χρηματοπιστωτικό τομέα, Νομικό Βήμα, τόμος 61, σελ. 1166επ.

Ρούσσης Δημήτριος, Το ειδικό δίκαιο της εκχώρησης απαιτήσεων, Από την πρακτορεία και τιτλοποίηση στη διάθεση απαιτήσεων με αιτία τη διαχείριση ή την πώληση: συστηματική εναρμόνιση με το γενικό δίκαιο εκχώρησης του ΑΚ, Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου, 2016/569

Τασίκας Απόστολος, Μεταβίβαση απαιτήσεων από πώληση δανείων μετά τον ν. 4354/2015, Αναμνηστικός Τόμος Λεωνίδα Γεωργακόπουλου II, http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/Georgakopoulos_vol_II.pdf, σελ. 959επ.

Τασίκας Απόστολος, Ο Κώδικας Δεοντολογίας Τραπεζών για τη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων ιδιωτικών οφειλών, Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου, Α&Β/2016, σελ. 29επ.

Τσολακίδης Ζαφείριος, Μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια, Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου, ΙΣΤ/2016, σελ. 641επ.

Φλάμπουρας Διονύσιος, Η καταγγελία των πιστώσεων ενόψει του Κώδικα Δεοντολογίας της Τράπεζας της Ελλάδος-Διαδικασία και δογματικά ζητήματα, Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου, ΙΣΤ/2016, σελ. 307επ.

Χασάπης Χρήστος, Η εφαρμογή του Κώδικα Δεοντολογίας του Ν. 4224/2013 ως πρόκληση του δικαίου των πιστωτικών συναλλαγών-Σκέψεις με αφορμή την απόφαση ΠπρΛαρ 38/2017, Εφαρμογές Αστικού Δικαίου και Πολιτικής Δικονομίας, 6/2017

Ψυχομάνης Σπυρίδων, Η προβληματική των «κόκκινων δανείων», Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών, 11/2016 (ΕΤΟΣ 22^ο), σελ. 1326επ.